

JAARVERSLAG 2019

INHOUDSOPGAVE

p. 3	INTRODUCTIE
p. 6	PROGRAMMA Tentoonstellingen en evenementen MELLY's kunst en activiteiten
p. 71	TALENTONTWIKKELING
p. 73	LANGETERMIJNPROJECT: HET INITIATIEF TOT NAAMSVERANDERING
p. 78	PUBLICATIES
p. 82	COMMUNICATIE
p. 90	CULTUREEL ONDERNEMERSCHAP Beurzen
p. 96	KWANTITATIEVE GEGEVENS Bezoekersaantallen Jaaragenda Persoverzicht
p. 110	FINANCIEEL VERSLAG Staat van baten en lasten Jaarrekening
p. 118	ORGANISATIE Algemeen Raad van toezicht, directie en personeel Extra curriculum
p. 127	WITTE DE WITH DANKT

Cecilia Vicuña, *Quipu menstrual (la sangre de los glaciares)* [Menstrual Quipu (The Blood of Glaciers)], 2006, installatie inclusief wol, met dank aan de kunstenaar en Lehmann Maupin, New York, Hong Kong en Seoul. Installatieoverzicht Cecilia Vicuña, een overzichtstentoonstelling, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, 2019. Fotografie: Kristien Daem.

INTRODUCTIE

Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst kan terugkijken op een mooi jaar waarin de doelen en activiteiten zoals we voorstelden in ons jaarplan, zijn behaald en uitgevoerd. De belangrijke inhoudelijke en organisatorische transformatie die het instituut in gang heeft gezet, was in 2019 volop gaande. Ongetwijfeld heeft dat een versterkende werking gehad op onze kerntaken en ons publieke aanbod. De deelnemers en het publiek werden op een intensievere, bredere en inclusievere manier betrokken bij ons programma. Collectief leren was een onmiskenbaar onderdeel van het proces.

Het tentoonstellingsprogramma van afgelopen jaar bood nadrukkelijk ruimte aan diepgaand artistiek experiment. Daarnaast was het programma gericht op onderzoek naar narratieve benaderingen en kennisvormen die niet of nauwelijks aanwezig zijn in de westerse canon. We kozen daarvoor vanuit de overtuiging dat het herkennen en opnieuw interpreteren van dergelijke benaderingen waardevolle perspectieven en tentoonstellingsconcepten kunnen opleveren. Als voorbeelden noemen we het werk van Lawrence Abu Hamdan (Libanon), Rossella Biscotti (Italië) en Cecilia Vicuña (Chili). Abu Hamdan maakte in opdracht van Witte de With een werk over betekenisvolle stiltes in een Syrisch detentiecentrum. Daarmee vroeg hij aandacht voor mensenrechten. Biscotti bracht in een nieuw werk de verplaatsing van mensen, flora en fauna tijdens het koloniale tijdperk in Indonesië visueel in kaart. Vicuña onderzocht in een overzichtstentoonstelling inheemse kennisvormen. Daarmee richtte ze de schijnwerpers op nieuwe ideeën over feminisme en ecologie, en op concepten als individu en gemeenschap.

In totaal organiseerde en presenteerde Witte de With in 2019 twaalf uiteenlopende tentoonstellingen: (a) zes tentoonstellingen met opkomende kunstenaars en kunstenaars in het midden van hun loopbaan met nieuw in opdracht gemaakt werk, een overzicht van hun kunstenaarspraktijk of een combinatie van beide; (b) één academisch georiënteerde overzichtstentoonstelling; (c) één experimentele groepstentoonstelling met de nadruk op ruimtelijk ontwerp, geluidsopnames en live performances; (d) één postertentoonstelling op het snijvlak van kunst, educatie en economie; en (e) drie op archiefmateriaal gebaseerde tentoonstellingen (waarvan twee over de eigen tentoonstellingsarchieven en één als onderdeel van het langlopende initiatief Rotterdam Cultural Histories, ontwikkeld door Witte de With en TENT-CBK Rotterdam).

Bij het maken van deze tentoonstellingen en alle begeleidende activiteiten, is Witte de With internationale samenwerkingen aangegaan. Samen met kunstcentra in het Verenigd Koninkrijk, Mexico en de Verenigde Staten formuleerden we kunstopdrachten, presenteerden we tentoonstellingen, organiseerden we programma's, en gaven we boeken uit. Tijdens wetenschappelijke congressen en kunstconferenties in België, Chili, de Filipijnen, Zweden en vele andere landen werden de activiteiten van Witte de With onder de aandacht gebracht.

Ook hebben we afgelopen jaar gewerkt aan het versterken van samenwerkingsverbanden met talloze instituten in Nederland, in het bijzonder in Rotterdam. We zetten bestaande partnerschappen, zoals Kunstblock, voort. Met KCR en andere partners werkten we samen om te onderzoeken hoe we mbo-studenten bij onze activiteiten konden betrekken.

De voormalige white cube tentoonstellingsruimte op de begane grond van ons gebouw werd in 2019 omgebouwd tot een flexibele ruimte voor evenementen. In die nieuwe ruimte vonden bijna negentig, gratis toegankelijke evenementen en publieke programma's plaats. In de lente werd in die ruimte ook een serviceruimte ingericht met een horecafunctie, naast de al bestaande boekwinkel met een speciaal geselecteerd aanbod. Een ander initiatief dat onderdak vond in de nieuwe ruimte, was het in 2018 gestarte innovatieve fellowshipprogramma van Witte de With. Dit werk-leerprogramma heeft twee doelen. We willen op een proactieve manier een diverse basisgroep tot stand brengen van goed geïnformeerde besluitvormers in het culturele veld. Daarnaast willen we via dit programma toewerken naar nieuwe en meer inclusieve partnerschappen en publieksgroepen voor Witte de With.

De fellows van de 2018–2019 editie hebben een directe bijdrage geleverd aan de instituutstransformatie van Witte de With. Tijdens een ceremonie die zowel lokaal, landelijk als internationaal voor veel publiciteit zorgde, doopten zij onze nieuwe multifunctionele ruimte 'MELLY'. Die naam is ontleend aan een van de eerste kunst opdrachten die Witte de With ooit verstrekke: het billboard *Melly Shum Hates Her Job* van de kunstenaar Ken Lum dat al bijna dertig jaar op de zijgevel van ons gebouw te zien is. Het naamgevingsproces van MELLY diende ook als belangrijk voorbeeld voor het in 2018 begonnen en nog steeds doorlopende initiatief tot naamsverandering van Witte de With.

De activiteiten van het instituut gingen gedurende het hele jaar gelijk op met structurele veranderingen binnen de organisatie. In 2019 werden er drie nieuwe leden benoemd in de raad van toezicht, en verwelkomde het team twee nieuwe medewerkers. De kandidaten voor deze functies kwamen met ons in contact via een openbare werving. In de procedure volgden we de Code Diversiteit & Inclusie. Met de aangestelde kandidaten is de samenstelling van het personeel en onze raad van toezicht gediversifieerd. Dat werkte ook door in onze programmering. De variatie en de kwaliteit van onze activiteiten werden uitvoerig geëvalueerd, en dat leverde positieve resultaten op. De waardering daarvan werd ook zichtbaar in gestegen bezoekersaantallen en toegenomen financiële steun.

Gedurende het verslagjaar besteedde de nationale en internationale pers ruimschoots aandacht aan Witte de With, met regelmatig tentoonstellingsrecensies, thema-artikelen en vermeldingen over het instituut. In 2019 publiceerde The New York Times artikelen over onze activiteiten, net zoals AD, NRC en de Volkskrant. Daarnaast waren er reportages in tijdschriften als Art Forum, Texte zur Kunst en Vogue. In 2019 zag Witte de With ten opzichte van 2018 een significante stijging van 16 procent in het aantal reguliere bezoekers en bezoekers vanuit scholen. Ook het aantal online abonnees is exponentieel gestegen. Alleen al op Instagram is ons aantal volgers zo goed als verdubbeld: van bijna 11.000 in 2018 naar meer dan 20.000 eind 2019. Tot slot zijn onze eigen inkomsten toegenomen ten opzichte van het voorgaande jaar. We ontvingen projectsubsidies van particuliere stichtingen en fondsen, en donaties via ons lidmaatschapsprogramma. Deze inkomsten vormden een substantiële aanvulling op de subsidies die we ontvingen van de gemeente Rotterdam en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Hierbij wil ik grote dankbaarheid uitspreken voor het goed samenwerkende team van Witte de With, voor het advies en de supervisie van onze raad van toezicht, voor onze vertrouwde en onze nieuwe bezoekers en volgers, en voor onze vele supporters. Samen hebben zij op een positieve manier bijgedragen aan een prachtig jaar voor Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst en ons publiek!

Sofía Hernández Chong Cuy
Directeur

PROGRAMMA

Firelei Báez, *Re-memory (to be spoken, complete)*, 2018, olieverf, olieverfstick en grafiet op doek, courtesy de kunstenaar en Yael en Eduardo Muller. Tentoonstellingsoverzicht *Firelei Báez, nieuw werk*, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, 2019. Fotograaf Kristien Daem.

Mariana Castillo Deball, *Do ut des Berlin, Do ut des Amsterdam, Do ut des Madrid, Do ut des Budapest, Do ut des Vienna, Do ut des Berlin*, alle werken 2019, geperforeerde boeken in houten standaards. Met dank aan de kunstenaar en Mendes Wood DM. Installatiezicht Mariana Castillo Deball, een solotentoonstelling in Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, 2019. Fotograaf: Kristien Daem.

Due sculture di la natura del tipo "Bianco" (bianco e scuro) per un'occasione di arte
di un grande spettacolo, in relazione con la figura di un "cavaliere"
con un costume di "cavaliere" (bianco e scuro) di una parte di la storia.

Installatieoverzicht van een selectie van werken uit de Palabrarma-serie van de kunstenaar in Cecilia Vicuña, een overzichtstentoonstelling, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, 2019. Fotograaf: Kristien Daem.

Small white text label, likely a description of the artwork.

Small white text label, likely a description of the artwork.

TENTOONSTELLINGEN EN EVENEMENTEN

Rossella Biscotti, *Dismembered Rafflesia*, 2019, zeefdruk op katoen, rubber. Tentoonstellingsoverzicht
Rossella Biscotti, *nieuw werk*, 2019, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, Rotterdam.
Fotograaf: Aad Hoogendoorn.

... enormous subsidence as they and
their domestic servant vanished in a
cloud of flame and red dust, buried
alive in the hole's unreachable depths.
Soon thereafter, three other houses
fell into the pit, though their

Residents

W

Lawrence Abu Hamdan, *Earwitness Inventory*, 2018, 95 bestaande en zelfontworpen objecten/ instrumenten, geanimeerde tekst (op het scherm in de grote zaal), animatie door David Reinfurt en Eric Li, O-R-G, 29:44 minuten, courtesy de kunstenaar. Tentoonstellingsoverzicht *Lawrence Abu Hamdan, een solotentoonstelling*, 2019, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, Rotterdam, fotograaf Kristien Daem.

Firelei Báez, *Je bâtis a roches mon langage*, 2019, geperforeerd zeil, gaas met print, plastic en echte planten; en *Errantry (a minor key that alters the structure of the major form within)*, 2019, acryl en olieverf en bladgoud op doek, courtesy de kunstenaar, James Cohan Gallery, New York en Kavi Gupta Gallery, Chicago. Tentoonstellingsoverzicht Firelei Báez, *nieuw werk*, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, 2019, fotograaf Kristien Daem.

SESSIE #5 De verbinding van woorden op vrijdag 12 april 2019, ter gelegenheid van *Firelei Báez, nieuw werk*, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, Rotterdam. Fotografie: Aad Hoogendoorn.

LAWRENCE ABU HAMDAN, een solotentoonstelling 27 januari–28 april 2019

In de solotentoonstelling van de in Beiroet gevestigde kunstenaar en 'private ear' Lawrence Abu Hamdan was nieuw werk in opdracht te zien. Met drie nieuw ontworpen geluidsinstrumenten, meer dan negentig verzamelde voorwerpen en een audiowerk, verkende Abu Hamdan met zijn installatie *Earwitness Theatre* (2018) de politieke effecten van het luisteren via de hallucinerende wereld van de oorgetuige. Dit nieuwe werk werd samen met Abu Hamdans laatste film *Walled Unwalled* (2018) getoond. Hierin onderzocht de kunstenaar, samen met oorgetuigen, de Syrische gevangenis in Saydnaya. Abu Hamdan werd uitgenodigd om dit project uit te voeren in samenwerking met Amnesty International en Forensic Architecture (onderzoeksbureau van Goldsmiths University, Londen), als onderdeel van een groter onderzoek. De tentoonstelling van Abu Hamdan werd geïnitieerd en geproduceerd door Witte de With in samenwerking met Chisenhale Gallery (Londen); Contemporary Art Museum St. Louis; en het Institute of Modern Art (Brisbane). De reizende tentoonstelling was behalve bij Witte de With te zien bij de partnerinstellingen in Londen, St. Louis en Brisbane. Lawrence Abu Hamdan was in 2019 een van de vier winnaars van de Turner Prize en won, eveneens in 2019, de Edvard Munch Art Award.

Curatoren: Sofía Hernández Chong Cuy, Rosa de Graaf
Ondersteund door Ammodo. Het Mondriaan Fonds droeg middels het experimenteerreglement bij aan het honorarium van de kunstenaar.

PUBLIEK PROGRAMMA

PERFORMANCE After SFX

24 januari 2019

Locatie: WORM, Boomgaardstraat 71, Rotterdam

Performance door Lawrence Abu Hamdan, onderdeel van het IFFR sound//visi-on-programma.

Lawrence Abu Hamdan voerde een performance van één nacht uit waarbij hij verschillende aspecten van ons auditief geheugen onderzocht. *After SFX* was een uitvoering van geluiden uit de zelf gefabriceerde bibliotheek met geluidseffecten van Abu Hamdan en de bijbehorende verhalen. Geluidsopnamen en ontwerp door Adam Laschinger samen met Lawrence Abu Hamdan. Dit evenement was een samenwerking tussen IFFR en Witte de With.

FOCUS MET ROSA DE GRAAF

1 maart 2019

Rosa de Graaf, associate curator bij Witte de With, verzorgde een rondleiding waarin ze persoonlijke inzichten deelde over de tentoonstelling.

FIRELEI BÁEZ, nieuw werk

27 januari–5 mei 2019

Firelei Báez heeft belangstelling voor antropologie, sciencefiction, zwarte vrouwelijke subjectiviteit en het werk van vrouwen, en is geïnteresseerd in hoe cultuur en identiteit zijn vormgegeven door geërfde geschiedenis. Haar werk laat de onvolledige aard van onze gemeenschappelijke verhalen zien, en construeert meer gelijkwaardige sociale verhalen, zodat er een meer rechtvaardige toekomst zou kunnen ontstaan. In deze tentoonstelling werd een nieuw werk gepresenteerd uit haar onderzoek naar de Haïtiaanse revolutie (1791–1804) en de blijvende betekenis ervan, met drie schilderijen en een zaalvullende installatie die bezoekers in een andere werkelijkheid liet stappen. Báez tracht zo de verhalen van gemarginaliseerde Afro-Latina en Afro-Caribische vrouwen terug te winnen om de huidige vragen over identiteit en migratie onder de aandacht te brengen. Dit was de eerste solotentoonstelling van de kunstenaar in Nederland.

Curatoren: Sofía Hernández Chong Cuy, Rosa de Graaf
Ondersteund door: Ammodo en James Cohan Gallery (New York). Het Mondriaan Fonds droeg middels het experimenteerreglement bij aan het honorarium van de kunstenaar.

PUBLIEK PROGRAMMA

*FOCUS MET ADAM PATTERSON: A
FLOOD OF CONVERGENCES*
15 februari 2019

Adam Patterson, kunstenaar en deelnemer aan het Studium Witte de With-onderdeel Parallel Curriculum 2019, verzorgde een rondleiding, waarin hij een persoonlijke lezing gaf van de tentoonstelling.

*SESSIE #5
DE VERBINDING VAN WOORDEN*
12 april 2019

Op deze avond deelden *spoken word* artist Patrick Ribeiro en *storyteller* Tina Rahimy hun woorden met de bezoekers over sociaal maatschappelijke onderwerpen waar we allemaal hoe dan ook mee verbonden zijn. De bezoekers luisterden naar een performance van Patrick Ribeiro en Tina Rahimy en gingen het gesprek aan over de marginalisering van bevolkingsgroepen en identiteit.

*WORKSHOP MET LOUIS HENDERSON EN
OLIVIER MARBOEUF: ULTRAVOCAL*
23 april 2019

Ultravocal, een workshop door Louis Henderson en Olivier Marboeuf van het kunstenaarscollectief *The Living and the Dead Ensemble*. Voor de workshop stelden Louis Henderson en Olivier Marboeuf voor om de vormen van schrijven, uitvoering en productie uit de film *Ouvertures* – gemaakt door *The Living and the Dead Ensemble* – te bespreken. De film be vraagt de hedendaagse relevantie van de Haïtiaanse revolutie door een reeks vertaalworkshops, een toneelstuk van Édouard Glissant en geïmproviseerde scènes gefilmd in Port-au-Prince en omgeving. *Ultravocal* werd in de context van Báez' tentoonstelling gepresenteerd door Witte de With en Z33 huis voor actuele kunst, als onderdeel van hun langdurige engagement met artistieke onderzoekspraktijken.

Mariana Castillo Deball, *Para qué me diste las manos llenas de colour, / todo lo que toque se llenará de sol*, 2019, muurschildering gemaakt met natuurlijke pigmenten, met dank aan de kunstenaar, en *Perfecto Luna naranja*, *Perfecto Luna azul*, *Perfecto Luna verde*, *Perfecto Luna rojo*, *Perfecto Luna amarillo*, *materia de los días*, allemaal werken 2019, scagliola, met dank aan de kunstenaar en kurimanzutto. Installatieoverzicht Mariana Castillo Deball, een solotentoonstelling, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, 2019, fotograaf: Kristien Daem.

Melike Kara, *Do you remember*, 2019, oliestokken en acryl op canvas, met dank aan de kunstenaar en Jan Kaps.
Installatiezicht Melike Kara, *nieuw werk*, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, 2019. Fotograaf Kristien Daem.

MARIANA CASTILLO DEBALL,
een solotentoonstelling
26 mei–25 augustus 2019

Op de solotentoonstelling van Mariana Castillo Deball werden drie verschillende soorten werk en werelden gepresenteerd die de kunstenaar in de afgelopen tien jaar maakte. Het werk van Castillo Deball toont consequent de manieren waarop het verstrijken van de tijd geïllustreerd, georganiseerd en uitgedrukt wordt in zowel de natuur als in kunstgrepen. Een van de werken in de tentoonstelling kwam voort uit haar studie van inheemse cultuur, vaardigheden en technologie – waaronder ook de ontwikkeling van natuurlijke pigmenten – in precolumbiaans Mexico zoals beschreven in de Florentijnse Codex uit de zestiende eeuw. Een andere groep werken wees op de belangstelling van de kunstenaar voor de ontmoeting tussen inheemse kennis en het westerse denken. Haar werken onderzoeken hoe dergelijke dialogen, die vaak omstreden zijn, tot uiting komen in verschillende invloedssferen.

Curatoren: Sofía Hernández Chong Cuy, Samuel Saelemakers
Ondersteund door: Ammodo, kurimanzutto (New York) en Mendes Wood DM (Brussel).
Het Mondriaan Fonds droeg middels het experimenteerreglement bij aan het honorarium van de kunstenaar.

PUBLIEK PROGRAMMA

WORKSHOP MET MARIANA CASTILLO
DEBALL: IN TLILLI IN TLAPALLI
25 mei 2019

Mariana Castillo Deball gaf een workshop over de materialiteit en de betekenis van de kleuren van de Florentijnse Codex, een zestiende-eeuwse encyclopedie van kennis samengesteld door de Spaanse Franciscaanse monnik Bernardino de Sahagún, geschreven en geschilderd door de inheemse Tlacuilos. Deze workshop werd georganiseerd in samenwerking met Master Fine Art Piet Zwart Institute.

FOCUS MET ANNE KOLBE
19 juli 2019

Een rondleiding door Anne Kolbe, art mediator bij Witte de With, over Mariana Castillo Deballs installatie *Uncomfortable objects*.

MELIKE KARA, nieuw werk

26 mei–25 augustus 2019

PUBLIEK PROGRAMMA

FOCUS MET LOIS BAKKER
9 augustus 2019

Een workshop door Lois Bakker, art mediator bij Witte de With, waarin kennisoverdracht tussen familieleden centraal stond, een belangrijk thema binnen het werk van Melike Kara.

Voor haar tentoonstelling in Witte de With maakte Melike Kara een reeks grote nieuwe werken op canvas en een installatie van houtsculpturen, verbonden met een langdurig onderzoek dat zij heeft uitgevoerd naar haar Koerdische familieachtergrond. Melike Kara werd geboren en groeide op in Keulen (Duitsland), waar ze momenteel woont. Ze is jarenlang in gesprek geweest met haar grootmoeder, die vanuit Turkije naar Duitsland emigreerde. Ze onderhield een sterke verbinding met de Koerdische gemeenschap en het dorp van haar grootmoeder. Die relatie inspireerde Kara in haar werk, waarbij ze zich richtte op haar familiegeschiedenis en op de Koerdische achtergrond van haar familie.

De artistieke verkenning van haar culturele achtergrond begint vanuit de overtuiging dat kennis wordt geproduceerd door middel van rituelen en mondelinge geschiedenissen; dat deze processen nieuwe betekenissen mogelijk maken voor objecten en ontmoetingen. In haar werk zijn verwijzingen naar afbeeldingen zoals 'de geit' of de gelijkheid van de houtsculpturen met reiswieg, afkomstig uit de nomadische en agrarische cultuur van de Koerdische gemeenschappen. Dit was Kara's eerste tentoonstelling in Nederland, met het belangrijkste werk in opdracht dat ze tot nu toe in Europa heeft gerealiseerd.

Curatoren: Sofía Hernández Chong Cuy, Samuel Saelemakers
Ondersteund door Ammodo, het Goethe-Institut, Peres Projects (Berlijn), Jan Kaps (Keulen). Het Mondriaan Fonds droeg middels het experimenteerreglement bij aan het honorarium van de kunstenaar.

Rossella Biscotti, *Seeds*, 2019, zeefdruk op katoen, rubber. Tentoonstellingsoverzicht
Rossella Biscotti, *nieuw werk*, 2019, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst,
Rotterdam. Fotografie: Kristien Daem.

Index

- bossanova, 39
 bouquet, 50
 Brazil, 19; music of, 8; summers in, 3
 break-ups, 3
 breath, 82
 Bryce Echenique, Alfredo, 5
 Buenos Aires, 9, 75
- Calle, Sophie, 35
 Cartier-Bresson, Henri, 32
 censorship, 32
 character: synthesis of past states, 19
 chocolates, 39
 cigarettes, 84
 cinema, 15, 16, 84, 90
 Cinemateca, 84
 city, as body, 37; space in, 15;
 and radio of movement, 40
 cliché: use of, 4; and experience, 27;
 and framing, 55
 codes, 6
 coexistence, 59; paradox of, 41,
 imaginary, 41-43
 coffee, 4
 Cohen, Leonard, 5
 coincidence, 3, 5, 7
 compassion, 65
 confetti, 29
 consciousness, 30, 42, 45; planes of,
 35, 37; self-, 52
 consoling, 1
 contemplation: as destiny, 43
 continuity, 5, 21, 37, 38
 coyness, 18
 crimson, 59
 crowds, 24
 crying, 2, 9, 11, 14, 56, 70
 cuddle, 29
 culture: class defined, 10; signifiers
 of, 19, 24
 cure: other as, 90
 curtain, 46
- Dance, 13
 darkness, 66
 dates, 39
 daydreams, 12
Death of a Ladies Man, 5
 decadence, 61
 décor, 7; see furniture
 deferred action, 1, 8-11
 Deleuze, Gilles, 4, 28, 35; *Coldness
 and Cruelty*, 18
 delusions, 2
 denial, 5
 Derrida, Jacques, 6, 7-8, on trace, 51;
 on friendship, 46, 72
 desire(s), 11, 13-15, 29, 30, 33
 desperateness, 29, 39
 determinism, 22
 Dickinson, Emily, 14
 difference, 20; in degree, 20, 21; in
 kind, 14; qualitative, 31;
 direction: and decisions, 5-8;
 discipline, 16
 disclosure, 52
 discontinuity, 37
 displacement, 20, 69
 dissatisfaction, 55
 doors: slammed, 13, 15, 20
 doubts, 19, 23, 26-29, 31, 33, 61, 72
 dreams, 17, 26
 dress, 15, 33, 84
 duality, 4
 Duras, Marguerite, 39
 duration, 5-7, 9; dispersed, 7; in
 general, 25; intense, 10; multiple, 28;
 simultaneous, 31, 38-39
- Ego, 5; hurt, 7; ideal, 42
 egoism, 9, 10
 élan vital, 13, 14, 16; see Bergson
 embrace, 28, 35, 87
 emotions, 5
 emptiness, 8

ROSSELLA BISCOTTI, nieuw werk

8 september 2019–5 januari 2020

In haar werk onderzoekt Rossella Biscotti vergeten of verdwenen gebeurtenissen die de ontwikkeling en beleving van veranderende waardesystemen kunnen onthullen. De kunstenaar is geïnteresseerd in de constitutie van wezens met gevoel (met andere woorden, wezens die pijn kunnen voelen) zoals ze zijn en niet alleen zoals ze kunnen worden waargenomen, door middel van beschrijving, sculptuur, afbeeldingen, maar ook door gebruik te maken van andere genres en materialen. Ze richt haar aandacht vooral op het onthullen van individuele verhalen. Deze verhalen komen niet alleen voort uit mondelinge geschiedenissen, maar ook uit haar technisch, archief- en veldonderzoek. Dit onderzoek voert zij uit op plekken die historisch gezien zijn uitgeput door verschillende vormen van mijnbouw, uitbuiting en opsluiting. De tentoonstelling bij Witte de With is geconcentreerd op Biscotti's meest recente onderzoek. Dit onderzoek gaat over de gedwongen verplaatsing en uitbuiting van lichamen – mens en dier – tijdens de Nederlandse koloniale periode in Zuidoost-Azië, en de export van planten aan het begin van de twintigste eeuw. Deze verplaatsing spoort ze op door middel van echte en fictieve verslagen.

Curatoren: Sofía Hernández Chong Cuy, Rosa de Graaf
Ondersteund door Ammodo en La Quadriennale di Roma. Het Mondriaan Fonds droeg middels het experimenteerreglement bij aan het honorarium van de kunstenaar.

PUBLIEK PROGRAMMA

*FOCUS MET SOFÍA HERNÁNDEZ
CHONG CUY*
13 september 2019

Witte de With-directeur Sofía Hernández Chong Cuy gaf een rondleiding.

FOCUS MET ROSSELLA BISCOTTI
24 september 2019

Een rondleiding van de kunstenaar door haar eigen tentoonstelling.

*BOOKS MET THE KOKRA FAMILY:
REIZEND NAAR NERGENS*
8 november 2019

Kunstenaars line kramer en marjolijn kok – samen 'The KOKRA FAMILY' – gingen in gesprek naar aanleiding van Biscotti's tentoonstelling, terwijl ze een actuele selectie van publicaties presenteerden en bespraken die werd toegevoegd aan het boekenaanbod bij MELLY.

ALEJANDRO CESARCO, een solotentoonstelling

8 september 2019–5 januari 2020

PUBLIEK PROGRAMMA

LUNCH MET ALEJANDRO CESARCO
6 september 2019

Deelnemers: Milou van Lieshout, Joke van der Zwaard, Angeliki Diakrousi, Sebastien Tien, Yin Yin Wong, Zhizhong, Karin de Jong, Rob Hamelijncx, Amy Gowen, Eelco van Welie, Noor Mertens. Partners: PrintRoom, Publication Studio Rotterdam, Leeszaal Rotterdam West.

Alejandro Cesarco heeft in de afgelopen twintig jaar gewerkt als kunstenaar, uitgever en curator. Zijn brede praktijk concentreert zich op een nauwkeurige beschouwing van gevoelswaarde, of zoals Cesarco het zegt, 'de manier waarop betekenis wordt gevoeld'. Vanuit een grote belangstelling voor de 'linguistic turn' (de talige wending) in het conceptualisme, heeft hij de betekenis van gemeten expressie onderzocht, de emotionele cadans van gevoelens (hoe oprecht, tegenstrijdig of ongemakkelijk deze ook zijn), en de veelvoorkomende en gevarieerde talen die voortkomen uit emotionele banden en genealogieën. Cesarco's *Index*-serie, begonnen in 2000, omsluit zijn artistieke praktijk en de hiervoor genoemde kernthema's. De serie werd voor het eerst volledig gepresenteerd in deze solotentoonstelling bij Witte de With.

De *Index*-serie is een centraal en doorlopend project binnen Cesarco's kunstpraktijk. Elke index verwijst naar een denkbeeldig boek dat hij 'niet heeft geschreven en hoogstwaarschijnlijk nooit zal schrijven'. Elk denkbeeldig boek gaat over een specifiek thema of onderwerp en verwijst naar een mogelijk verhaal, inherent aan dat thema of onderwerp. Tot op heden heeft Cesarco zes verschillende indexen gecreëerd en maakte hij een nieuwe *Index* voor deze tentoonstelling. De onderwerpen variëren van omvangrijke ideeën, zoals de relatie tussen schrijven en geheugen, of de herhaling van romantische archetypen, tot zeer gerichte emoties, zoals rouw of spijt.

Curatoren: Sofía Hernández Chong Cuy, Rosa de Graaf
Ondersteund door: Ammodo, Tanya Leighton en de Ambassade van Uruguay (Den Haag).
Het Mondriaan Fonds droeg middels het experimenteerreglement bij aan het honorarium van de kunstenaar.

WORKSHOP MET ALEJANDRO CESARCO:
READING AS GENERATIVE PROCESS
7 september 2019

Een workshop door Alejandro Cesarco, rond het idee van lezen als creatief en generatief proces, vertalen als een praktijk, en vertalen als metafoor voor lezen tijdens het schrijven. Deze workshop werd georganiseerd in samenwerking met Acceleration Lab, onderdeel van het Honours Programme van de Willem de Kooning Academie.

Een tentoonstelling met een audioscript door SARAH DEMEUSE en WENDY TRONRUD en een soundtrack door MARIO GARCÍA TORRES in samenwerking met SOL OOSEL 27 januari–5 mei 2019

Hoe verschilt *dropping out* van uitsluiting, en *drop out* van *burn-out*? ‘Uit de kunstwereld stappen’ is voor kunstenaars bijvoorbeeld een veelvoorkomende keuze die volgt uit het afwijzen van standaard werkprocessen, van dominante overtuigingen en opvattingen, of zelfs van de stedelijke omgeving en bijhorende lifestyle- en consumptiepatronen. In deze tentoonstelling verkenden de kunstenaars het fenomeen *dropping out*. In een verlaten tentoonstellingsomgeving, beschilderd in de kleurschalen van zonsopgang, ochtend, middag, schemering en nacht, waren twee geluidswerken hoorbaar. Aan de ene kant was er een audioscript te beluisteren via draadloze hoofdtelefoons; aan de andere kant werd er in de zalen vrijelijk een muzieksoundtrack afgespeeld, en waren er hier en daar woorden te lezen die verwijzen naar *dropping out*.

Het script, geschreven door Sarah Demeuse en Wendy Tronrud, vroeg welke krachtvelden – economisch, institutioneel, geografisch, gender- of rasgerelateerd – ons begrip van *dropping out* bepalen. In de opname werden voornamelijk vrouwen besproken, in het post-1968 tijdperk. Drie stemmen (Jacqueline Blom, Elsie de Brauw en Katrin Lohmann) onderzochten en bevroegen de factoren en de terminologie die de ‘dropout’ omringen. De soundtrack van de tentoonstelling werd gemaakt door Mario García Torres, in samenwerking met de muzikant Sol Oosel. García Torres doet sinds lange tijd artistiek onderzoek naar kunstenaars en muzikanten die zich hebben teruggetrokken uit de mainstream of die een stedelijke context hebben verlaten.

Voor deze tentoonstelling creëerde hij een geluidswerk geïnspireerd op dropout-kunstenaars en woestijnlandschappen. Grace Ellen Barkey, Andrea Éva Gyóri en Johanna Tengan waren uitgenodigd om in de loop van deze tentoonstelling live interventies en performances uit te voeren.

Curatoren: Sofía Hernández Chong Cuy, Samuel Saelemakers
Het Mondriaan Fonds droeg middels het experimenteerreglement bij aan het honorarium van Mario García Torres en Andrea Éva Gyóri.

PUBLIEK PROGRAMMA

WORKSHOP MET WENDY TRONRUD
OVER ‘UITVALLEN’
25 januari 2019

Docenten, educatiemedewerkers van musea en andere geïnteresseerden waren welkom bij een workshop met Wendy Tronrud in het kader van de tentoonstelling over *dropping out*.

PERFORMANCE DOOR GRACE ELLEN
BARKEY
9–10 februari 2019

Kunstenaar, choreograaf en performer Grace Ellen Barkey was uitgenodigd om vanuit haar eigen werk de thema’s van dit project – afzondering, afwijzing, terugtrekking – verder te verkennen.

PERFORMANCE DOOR ANDREA ÉVA
GYÓRI: SPACE FOR BECOMING A TIGER
Museumnacht010 2019
2 maart 2019

Kunstenaar Andrea Éva Gyóri presenteerde een nieuw videowerk en een performance tijdens de Rotterdamse Museumnacht.

FOCUS MET WOUTER DAVIDTS: I
WOULD PREFER NOT TO
22 maart 2019

Kunsthistoricus Wouter Davidts gaf een persoonlijke lezing.

PERFORMANCE DOOR ANDREA ÉVA
GYÓRI: SPACE FOR BECOMING A TIGER
Vrijdag 29 maart 2019

Na het succes van de eerste uitvoering van dit zgroepsritueel tijdens Museumnacht, keerde kunstenaar Andrea Éva Gyóri terug naar Witte de With om haar performance opnieuw uit te voeren.

PERFORMANCE DOOR JOHANNA TEN-
GAN
12–13 april 2019

Wat betekent ‘dropping out’ voor mij? Deze vraag lag aan de basis van het nieuwe werk van danser en choreograaf Johanna Tengan, dat werd opgevoerd in de zalen op de derde verdieping.

GESPREK MET MELISSA GORDON: THE
EMBARRASSMENT OF SUCCESS
24 april 2019

Melissa Gordon gaf een *stand up*-presentatie van een nieuwe tekst, waarin vragen over succes en waarde werden besproken in relatie tot hedendaagse verhandelingen over gender en identiteit in de kunstpraktijk.

Tentoonstellingsoverzicht Een tentoonstelling met een audioscript door Sarah Demeuse en Wendy Tronrud en een soundtrack door Mario García Torres in samenwerking met Sol Oosel, courtesy Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, Rotterdam, 2019. Fotograaf: Kristien Daem.

Cecilia Vicuña, *Pueblo de altares*, 1990–2019, locatiespecifieke installatie met zestig Precarios [Precarious objects], met dank aan de kunstenaar. Installatieoverzicht Cecilia Vicuña, een overzichtstentoonstelling in Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, 2019. Fotograaf: Kristien Daem.

Installatieoverzicht van een selectie van werken uit de *Vietnam*-serie van de kunstenaar, Cecilia Vicuña, een overzichtstentoonstelling, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, 2019. Fotografie: Kristien Daem.

Small informational text label on the wall.

CECILIA VICUÑA, een retrospectieve tentoonstelling

26 mei–24 november 2019

In de overzichtstentoonstelling van dichter, beeldend kunstenaar en activist Cecilia Vicuña waren meer dan honderd werken samengebracht. Sinds de jaren zestig heeft Vicuña in haar geschreven en beeldend werk een radicaal perspectief gevormd op de relatie tussen kunst en politiek. Vicuña verliet in 1973 haar geboorteland Chili en verhuisde naar Londen. Sinds 1980 is ze in de Verenigde Staten gevestigd. De militaire staatsgreep van 1973 in Chili had een grote impact op Vicuña's jonge jaren, en op het hele land. In veel opzichten werd en wordt haar werk geactiveerd en geïnspireerd door politiek verzet. Feministische en sociologische methoden, evenals de inheemse cultuur en natuurlijke materialen zijn van invloed op haar kunstpraktijk. De afgelopen decennia heeft ze een gevarieerd en multidisciplinair oeuvre ontwikkeld, dat gebaseerd is op woorden, afbeeldingen, omgevingen en een combinatie van talen, media en technieken.

Voor haar retrospectieve tentoonstelling, georganiseerd door Witte de With en samengesteld door gastcurator Miguel A. López, werd een aantal kunstwerken, documenten en parafernalia voor de allereerste keer getoond. Het merendeel hiervan was afkomstig uit de persoonlijke archieven van Vicuña. Behalve dit archiefmateriaal, dat inzicht gaf in Vicuña's werk, waren er op de tentoonstelling bruiklenen te zien uit verschillende perioden uit haar carrière. Belangrijke hoofdstukken binnen de veelzijdige praktijk van Vicuña werden uitgediept.

Begeleidend bij de tentoonstelling verscheen de publicatie *Cecilia Vicuña: Seehearing the Enlightened Failure* onder redactie van López en uitgegeven door Witte de With. Daarin zijn drie nieuwe en twee bestaande essays over Vicuña's werk samengebracht, plus een bloemlezing van diverse door de kunstenaar geschreven teksten. De publicatie bevat daarnaast vele illustraties en visuele documentatie, volgens vier thematische secties. De uiteenlopende media waar Vicuña in de loop der jaren mee heeft gewerkt worden daarin getoond.

Van 8 februari tot 2 augustus 2020 is de tentoonstelling te zien in Museo Universitario Arte Contemporáneo (MUAC) in Mexico-Stad.

Gastcurator: Miguel A. López. Vanuit Witte de With is de tentoonstelling gecoördineerd door Rosa de Graaf; de publicatie door Wendy van Slagmaat-Bos; en het tentoonstellingsontwerp door Sofía Hernández Chong Cuy en Paul van Gennip. Andrea Valencia en Karla Hinojosa assisteerden in het proces als *curatorial* stagiairs in respectievelijk 2018 en 2019.

Ondersteund door: Institute for Studies on Latin American Art (ISLAA), Directorate of Cultural Affairs (DIRAC), ministerie van Buitenlandse Zaken Chili, ambassade van Chili (Den Haag), Henry Moore Foundation, Lehmann Maupin.

PUBLIEK PROGRAMMA

GESPREK MET CECILIA VICUÑA, MIGUEL A. LÓPEZ EN JULIA BRYAN-WILSON
26 mei 2019

Een gesprek tussen Cecilia Vicuña, Miguel A. López en Julia Bryan-Wilson, hoogleraar moderne en hedendaagse kunst aan de Universiteit van Berkeley (Californië) ter gelegenheid van de lancering van de publicatie *Cecilia Vicuña: Seehearing the Enlightened Failure*.

GESPREK MET CECILIA VICUÑA EN CAMILA MARAMBIO: SLOW DOWN FAST: A TODA RAJA
27 mei 2019

Een gesprek tussen Cecilia Vicuña en Camila Marambio ter gelegenheid van de lancering van de publicatie *Slow Down Fast: A Toda Raja* (2019, Errant Bodies Press), de nieuwste samenwerking tussen Vicuña en Marambio. Camila Marambio is curator, en directeur van Ensayos, een nomadisch onderzoeksprogramma dat zich richt op ecologische kwesties in Tierra del Fuego (Argentinië) door middel van experimentele interdisciplinaire praktijken. Het boek, waaraan Vicuña en Marambio in 2015 begonnen te werken en dat werd gedocumenteerd aan de hand van transcripties, werd door de auteurs gepresenteerd in de context van Vicuña's overzichtstentoonstelling.

PERFORMANCE DOOR CECILIA VICUÑA
27 mei 2019

Cecilia Vicuña gaf een rituele uitvoering, als uitbreiding van de ruimtes van de overzichtstentoonstelling, door een levende *quipu* te creëren.

FOCUS MET SOFÍA HERNÁNDEZ CHONG CUY
21 juni 2019

Een rondleiding door Witte de With-directeur Sofía Hernández Chong Cuy.

FILM SCREENING #1
28 juni 2019

Een vertoning van geselecteerde films van Cecilia Vicuña, geïntroduceerd door Witte de With-curator Rosa de Graaf.

FILM SCREENING #2
23 augustus 2019

Een vertoning van geselecteerde korte films van Cecilia Vicuña, geïntroduceerd door Rosa de Graaf.

*GESPREK MET CATHERINE DE ZEGHER:
CECILIA VICUÑA, ARTE PRECARIO
20 september 2019*

Curator, kunsthistoricus en -criticus
Catherine de Zegher gaf een lezing over
Cecilia Vicuña's 'Arte Precario'. Na afloop
vond FILM SCREENING: Cecilia Vicuña #3
plaats op de derde verdieping. De
documentaire Kon Kon (2010) van Cecilia
Vicuña werd ingeleid door Rosa de Graaf.

ROTTERDAM CULTURAL HISTORIES #16

Hoe komt men van de Salvador Allendestraat naar de André van der Louwbrug?

19 april–24 november 2019

De zestiende editie van *Rotterdam Cultural Histories* ging over de Rotterdamse solidariteitsbeweging die ontstond na de staatsgreep in Chili van 11 september 1973, waarbij president Salvador Allende en zijn kabinet uit de macht werden ontzet. In de daaropvolgende jaren kwamen duizenden Chileenen als balling naar Rotterdam, waar zij aan de basis stonden van uiteenlopende initiatieven, kunstwerken, iconen en gebeurtenissen. De veelzijdige solidariteitsbeweging die er ontstond, ontwikkelde zich hoofdzakelijk in de jaren zeventig en tachtig, met als centrale figuur André van der Louw, burgemeester van Rotterdam in de periode 1974–1981. De tentoonstelling markeerde in de vorm van een foto-essay een aantal sleutelmomenten uit deze periode.

Rotterdam Cultural Histories is een samenwerking tussen Witte de With en TENT, waarin zij hun gemeenschappelijke wortels in het recente culturele verleden van Rotterdam verkennen. In een serie vignetten, kleine presentaties, worden bijzondere documenten en materialen uit bibliotheken en archieven tentoongesteld, waarmee het recente culturele verleden van Rotterdam onder de aandacht gebracht wordt. *Rotterdam Cultural Histories* is in 2016 opgezet door Defne Ayas (voormalig directeur Witte de With) en Mariette Dölle (voormalig artistiek leider TENT). In 2019 werden in totaal drie edities gerealiseerd. Deze presentaties vonden plaats in de gezamenlijke ruimte van Witte de With en TENT op de eerste verdieping van Witte de Withstraat 50.

Curator: Rosa de Graaf

Installatieoverzicht Rotterdam Cultural Histories #16: Hoe komt men van de Salvador Allendestraat naar de André van der Louwbrug?, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, 2019. Fotograaf: Jeroen Lavén.

MELLY'S KUNST EN ACTIVITEITEN

MELLY is onze nieuwe multifunctionele ruimte voor collectief leren. Sinds mei 2018 droeg deze ruimte op de begane grond de voorlopige benaming *Zonder titel*. Deze hybride ruimte met vitrine-presentaties, een boekwinkel en *cantina*, ingericht door *Muebles Manuel*, wordt opgevat als een ruimte om mensen, kunst en ideeën met elkaar te verbinden. In april 2019 werd *Zonder titel* door een groep jonge deelnemers aan ons nieuwe werk-leerprogramma omgedoopt tot 'MELLY'. Deze naamsverandering was een van de resultaten van het zes maanden durende programma. Na het bekendmaken van de nieuwe naam heeft Witte de With binnen het instituut een aantal fellowships ingesteld voor enkele jongeren die deelnemen aan dit programma, waarbij zij de regie kregen om evenementen, programma's en presentaties te organiseren in MELLY.

Een van de inmiddels gevestigde programmaserieën die in MELLY plaatsvinden, is *SESSIES*, een combinatie van leren, performance en entertainment, samengesteld door Jessy Koeiman, in samenwerking met nieuwe makers die in verschillende disciplines werken. De eerste drie edities in deze serie vonden plaats in 2018, in 2019 volgden negen edities. *SESSIES* zijn samengesteld voor jongeren die collectief willen leren, en voor iedereen die verbanden tussen beeldende kunst en andere disciplines wil verkennen en verleggen. De fellows van het werk-leerprogramma organiseren zogeheten *FELLOWSESSIES* in MELLY.

Daarnaast vinden in MELLY de activiteiten van *PARALLEL CURRICULUM* plaats, onder leiding van Docus van der Made, en talloze andere programma's die door het team van Witte de With en externe programmamedewerkers worden georganiseerd.

De boekwinkel van MELLY verkoopt de publicaties van Witte de With en een selectie boeken van *CBK-TENT*. De winkel biedt bovendien thematische boekselecties aan, samengesteld door het team van Witte de With of externe genodigden. Nieuwe boekselecties gaan altijd vergezeld van publieksevenementen om de selectie onder de aandacht te brengen en toe te lichten. Elk seizoen zijn er in MELLY ook tentoonstellingen en vitrine-presentaties te zien.

Met de aanstelling van Heba Soliman, MELLY manager, in september 2019 was het mogelijk de openingstijden van de *cantina* uit te breiden van drie naar vijf dagen. Bij de keuze van leveranciers is goed gekeken naar lokale ondernemers van Rotterdam. Koffie wordt betrokken van koffieleverancier *Man met Bril* en kwaliteitsthee van *Theemaas*. Producten zijn afkomstig van *Zorgboerderij de Buytenhof*, Bert Middelburg (de groente en fruitleverancier) en van *Bas Bakt* (de bakker), allebei om de hoek van de Witte de Withstraat. De *Lemonaid* wordt afgenomen van de Amsterdamse leverancier *Dorstlust*. Naast het aanbieden van zoets uit eigen keuken is er ook een start gemaakt met het aanbieden van een dagelijkse lunch. Dit heeft zich verder uitgebreid naar het aanbieden van catering voorzieningen tijdens zowel interne als externe evenementen.

In 2019 zijn de tentoonstellingen en projecten in MELLY mogelijk gemaakt door het Prins Bernhard Cultuurfonds en het Fonds voor Cultuurparticipatie. De publieke programma's in MELLY zijn mogelijk gemaakt door Stichting *Droom en Daad*.

ZONDER TITEL wordt hernoemd tot MELLY bij Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, zondag 7 april. Fotografie Aad Hoogendoorn.

Openiing MELLY op zondag 7 april 2019, met Een tentoonstelling met posters door Maja Bekan, Kévin Bray, Chloë Delanghe, Baldvin Einarsson, Priscila Fernandes, Vera Gulikers, An Onghena, Kevin Osepa, Josie Perry, Rory Pilgrim, Tramine de Senna en Edward Clydesdale Thomson, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst. Fotograaf Aad Hoogendoorn.

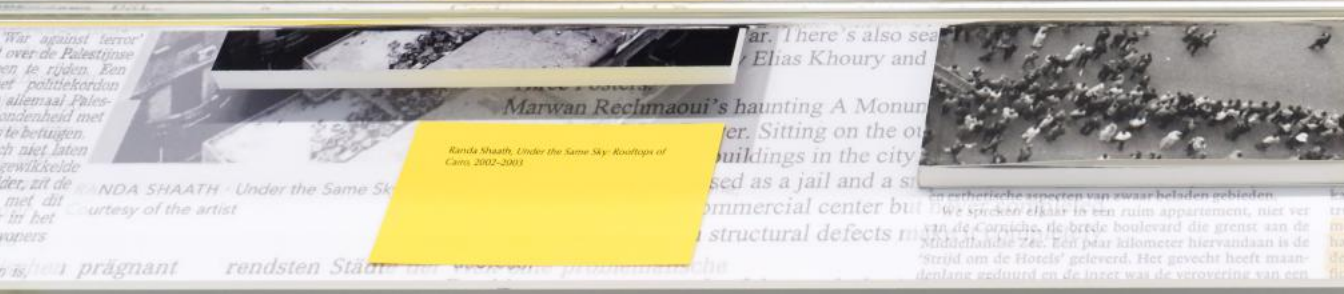
what it is
that we do
when we do
whatever it
is that we

TENTOONSTELLINGEN IN MELLY

Tentoonstellingsruimte MELLY, met Een tentoonstelling met posters door Maja Bekan, Kévin Bray, Chloé Delanghe, Baldvin Einarsson, Priscila Fernandes, Vera Gulikers, An Onghena, Kevin Osepa, Josie Perry, Rory Pilgrim, Tramaine de Senna en Edward Clydesdale Thomson, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst. Fotograaf Jeroen Lavèn.

La crítica de arte y la representación del Witte de With Rotterdam reflexiona sobre la problemática de las representaciones estéticas contemporáneas.

UNA PUNTERILLA
En el mundo del arte contemporáneo, el artista que se define como "contemporáneo" es aquel que vive en el presente y que trabaja en el presente. Pero, ¿qué es el presente? ¿Es el momento en que el artista está trabajando? ¿Es el momento en que el artista está exhibiendo su obra? ¿Es el momento en que el artista está siendo visto? Estas son algunas de las preguntas que se hacen los críticos de arte y los historiadores del arte cuando se enfrentan a una obra de arte contemporáneo.

David Laundy, 'The Arab World is very divisive, there are many different opinions on what is contemporary Arab art.'

David Laundy, 'The Arab World is very divisive, there are many different opinions on what is contemporary Arab art.'

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

El uso de esta categoría tiene un carácter perverso, porque no rechaza a quienes hacen procesos complejos e interesantes, pero no llega a producir un efecto crítico.

Presentatieoverzicht Over Contemporary Arab Representations, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst. Fotografie Kirsiten Daem.

Een tentoonstelling met posters van MAJA BEKAN, KÉVIN BRAY, CHLOË DELANGHE, BALDVIN EINARSSON, PRISCILA FERNANDES, VERA GULIKERS, AN ONGHENA, KEVIN OSEPA, JOSIE PERRY, RORY PILGRIM, TRAMAINÉ DE SENNA en EDWARD CLYDESDALE THOMSON
7 april 2019–23 augustus 2020

Een groep Rotterdamse jongeren (Gizem Adanur, Chloé Blansjaar, Tayler Calister, Mohamed Chajid, Sjoerd van Kampen, Stijn Kemper, Eva Langstraat, Joy Ravenswaaij en Sytze van der Wolk), deelnemers aan het werk-leerprogramma, presenteerde de nieuwe naam en identiteit van de ruimte op de begane grond aan twaalf beeldend kunstenaars, die op hun beurt gevraagd werd twee posters te maken, hetzij als diptiek, hetzij als twee afzonderlijke beelden. Deze posters werden tentoongesteld in MELLY en waren te koop – de opbrengst vormde een ondersteuning van de programma's die plaatsvinden in MELLY.

Curatoren: Samuel Saelemakers met Sofía Hernández Chong Cuy

Een vitrine-presentatie over CONTEMPORARY ARAB REPRESENTATIONS
27 januari–31 maart 2019

In de twee vitrines van MELLY vond de derde presentatie plaats uit een reeks die is gebaseerd op het tentoonstellingsarchief van Witte de With. *Contemporary Arab Representations* was een langetermijnproject in 2002 en 2003, ontwikkeld door Catherine David, op dat moment directeur van Witte de With. *Contemporary Arab Representations* bestond uit seminars, publicaties, performances en presentaties van werk van verscheidene makers: beeldend kunstenaars, architecten, schrijvers, dichters, intellectuelen, alsook mensen die actief waren in het sociale en politieke leven. Het project had ten doel zowel productie en spreiding van hun werk als uitwisseling tussen verschillende culturele centra in de Arabische regio en de rest van de wereld te stimuleren.

Samenstelling: Wendy van Slagmaat-Bos

Een vitrine-presentatie over MELLY SHUM HATES HER JOB

7 april 2019–5 januari 2020

De vitrine-presentatie over *Melly Shum Hates Her Job* was een archief-presentatie gewijd aan de solotentoonstelling van de Canadese kunstenaar Ken Lum bij Witte de With in 1990, het openingsjaar van Witte de With. Tijdens de organisatie van de tentoonstelling stelde Chris Dercon, stichtend directeur van Witte de With, aan Ken Lum voor om een van zijn 'Portrait-Logos' als een affiche in de stad te verspreiden. Lum accepteerde dit voorstel en selecteerde hiervoor *Melly Shum Hates Her Job*. De affiches werden gedurende acht weken tentoongesteld in de publieke ruimte. Een van die affiches hangt sinds 1990 aan de zijgevel van het gebouw en was de inspiratie voor de nieuwe naam van de tentoonstellingsruimte op de begane grond.

Fellow Collectief Leren: Stijn Kemper

EVENEMENTEN IN EN OM MELLY

MELLY

GESPREK: Are We There Yet? met Fabulous Future, op vrijdag 3 mei 2019, met aanvang in MELLY. Foto: Aad Hoogendoorn.

GESPREK met Chris Kraus op zaterdag 22 juni 2019, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, Rotterdam. Fotograaf: Sander van Wettum.

SESSIE #10: Sprakuhloos op vrijdag 6 september 2019, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, Rotterdam. Fotografie: ?????.

SESSIES

#8: EEN GEMEENSCHAPPELIJKE BEWEGING

14 juni 2019

Een avond met Amenti Collective, waarin aandacht werd besteed aan de ontwikkeling van onze fysieke, mentale en spirituele groei, in de vorm van een dansperformance waaraan bezoekers konden deelnemen.

#4: EEN COLLECTIEVE REIS MET BEATBOX

8 februari 2019

Dit programma was onderdeel van Kunstavond XL. Bezoekers werden uitgenodigd voor een avond met Timmeh Beatbox die hen meenam in de wereld van 'het vijfde element van hiphop'.

#9: NORTH SEA ROUND TOWN

5 juli 2019

Als onderdeel van *North Sea Round Town* waren diverse akoestische performances van Auxs and the EQ's te zien en te horen die de bezoekers lieten swingen en meer leerden over de oorsprong van jazz.

#5: DE VERBINDING VAN WOORDEN

12 april 2019

Op deze avond deelden spoken word artist Patrick Ribeiro en *storyteller* Tina Rahimy hun woorden met de bezoekers in een performance over sociaal maatschappelijke onderwerpen waar we allemaal, hoe dan ook, mee verbonden zijn. Bezoekers gingen het gesprek aan over de marginalisering van bevolkingsgroepen en identiteit. Dit evenement werd georganiseerd in het kader van de tentoonstelling *Firelei Báez, nieuw werk*.

#10: SPRAAKUHLOOS

6 september 2019

Een openpodiumavond waarop jong talent de kans kreeg om zijn of haar boodschap met de wereld te delen door middel van *spoken word*, zang, muziek, poëzie of beatbox. De avond stond geheel in het teken van podiumperformances.

#6: DE VERBINDING VAN GENEZING

3 mei 2019

Singer-songwriter Kaoutar Gadir en Priscilla Motman namen het publiek mee in hun positieve benadering van politiek-culturele onderwerpen, verbonden aan perioden uit de geschiedenis die vandaag de dag nog als 'zwaar' worden bestempeld. Bezoekers luisterden naar een performance van Gadir en kregen een workshop van Priscilla Motman over het gebruik van kruiden als onderdeel van een *mind healing-proces*.

#11: DE VERBINDING VAN LEEFTIJD

18 oktober 2019

Manq Carrot en Louis Windzak bundelden hun talenten om een generatiekloof te overbruggen met een live performance, die bezoekers liet horen dat leeftijd geen rol speelt in het leren van elkaar.

#7: 010 SAYS IT ALL

31 mei 2019

Bezoekers luisterden naar een performance van Wessel Klootwijk en Yasslines, twee spoken word-artiesten, waarin de focus gelegd werd op de ruimte in MELLY. Na afloop was er gelegenheid om de performers vragen te stellen over hun gekozen woorden en over de identiteit van MELLY.

#12: THUISKOMEN

Vrijdag 22 november 2019

Fotograaf Florian Braakman deelde zijn culturele bevindingen naar aanleiding van zijn reizen voor het project *In Between Homes*. Voor dit project reisde hij samen met Rino Alvarez naar Curaçao, het thuisland van Alvarez. Performancekunstenaar Najendra Caldera vertelde over de afstand tussen haar etnische achtergrond en de plek waar ze zich thuis voelt, en wat deze afstand voor haar betekent.

FELLOWSESSIES

NOSTALGIA
30 november 2019

Spoken word-artiest Djmailys Koffy vertelde onder begeleiding van liveband NEW JAMM het verhaal *De Leeuwenkoning*. Nummers uit de film werden live gezongen door zangeres Tessa Meerman.

MODELTEKENEN MET ATELIER HERENPLAATS
15 mei 2019

De kunstenaars van Atelier Herenplaats kwamen langs bij MELLY. Iedere woensdag vindt bij Atelier Herenplaats een les modeltekenen plaats, normaal gesproken besloten en uitsluitend voor de kunstenaars van het collectief, maar voor deze keer was de les open voor andere geïnteresseerden.

BRIEVEN AAN MELLY SHUM
13 juli 2019

Samen met kunstenaar Marike Vierstra schreven deelnemers brieven aan Melly Shum (*Hates Her Job*). In dezelfde periode als de archiefpresentatie over Melly, had Vierstra een opdracht waar ze een enorme hekel aan had. In Melly Shum vond zij een gelijke en dus besloot ze haar frustraties te uiten in brieven aan Melly. In haar brieven schreef ze hoe verschrikkelijk zij haar baan vond, maar sprak ze ook de hoop uit dat zij en Melly snel iets nieuws zouden vinden.

KLASSIEKE GELUIDEN
21 september 2019

De klassiek getrainde zangeres Nicole Jordan gaf met haar band Dr. Jordan Institute de bezoekers nieuwe ingevingen en inspiratie over de klassieke zangstijl. In een masterclass/workshop klassieke muziek waarbij ze onder begeleiding van haar liveband een operastuk uitvoerde, gaf Jordan de bezoekers wat hulpmiddelen mee om de juiste stemtechnieken toe te passen. De bezoekers gingen daar vervolgens mee aan de slag.

WAT IS JOUW VERHAAL?
2 november 2019

Deelnemers deelden verhalen in de vorm van gedichten, *spoken word*, zang of rap samen met rapper Devón, gitarist Manq Carrot en *spoken word*-artiest Shanisa die waren uitgenodigd om dit evenement te begeleiden.

PARALLEL CURRICULUM

Het Parallel Curriculum van Studium Witte de With is een studenten gedreven educatie-initiatief van Witte de With. Studium Witte de With is ons hoger onderwijs platform voor kunst en theorie (meer hierover in het hoofdstuk 'Talentontwikkeling', onder 'Hoger onderwijs').

WORKSHOP CORRESPONDING RACIAL IDENTITY 29 maart 2019

Parallel Curriculum-deelnemer Maud Berden en multidisciplinair kunstenaar en verhalenverteller Robert-Jonathan Koeyers lazen hun correspondentie voor, waarin ze onderzochten hoe hun identiteit een cruciale rol heeft gespeeld in hun werk en hoe ze als kunstenaar door de wereld navigeren.

SPECIAAL EVENEMENT MICROFUND-DINER 29 maart 2019

Het Microfund-diner was een microfinancieringsinitiatief dat een alternatief financieringssysteem bood voor creatieve projecten. Gasten werd gevraagd om een kleine bijdrage, in ruil voor diner en een stembiljet. Tijdens het diner waren de gasten de juryleden: drie geselecteerde personen pitchten hun creatieve project tijdens het diner, de gasten brachten hun stem uit. Het winnende project ontving de opbrengst van de avond. Een speciale vegetarische maaltijd met drankjes werd bereid en geserveerd door Parallel Curriculum-studenten.

WORKSHOP MANIFESTO OF SELF 19 april 2019

Het Parallel Curriculum-team gaf onder leiding van deelnemer Rosa Elk een workshop over het schrijven van een 'Manifesto of Self' in de tentoonstellingsruimte op de tweede verdieping, in het donker.

FILM SCREENING THE SOFT SCREENING 19 april 2019

The Soft Screening was een vertoning van korte *queer* films, waarin ernaar werd gestreefd tijdelijk ruimte te creëren specifiek voor en door *queer bodies*. Met bewegend beeld en geluid werd verkend wat liefde, leven en seksualiteit is en kan zijn. Na aanleiding van een *open call* werd een aantal korte films geselecteerd, die getoond werden. Na afloop kon het publiek in gesprek gaan met een aantal van de makers.

WORKSHOP FROM THE WILDERNESS, WITH LOVE 10 mei 2019

From the Wilderness, with Love was een dwalende rondleiding en gesprek, begeleid door een ongrijpbare selectie objecten, ervaringen en lezingen. Dit evenement werd geleid door Parallel Curriculum-deelnemer Adam Patterson, een beeldend kunstenaar en schrijver gevestigd in Barbados, Londen en Rotterdam. Diezelfde avond opende Patterson zijn solotentoonstelling *Things you threw in the gully* in Roodkapje Rotterdam.

WORKSHOP FROM OBJECT TO ZINE 10 mei 2019

Voor deze workshop werkte Parallel Curriculum-deelnemer Sander Hintzen samen met Rosa Paardenkooper, conservator en kritisch pedagoog van het initiatief *School in Common*. Deze workshop had als doel om materiële denkwijzen te ontwikkelen voor het begrijpen van onze alledaagse omgeving. We vroegen de deelnemers een persoonlijk object mee te nemen naar Witte de With en aan de hand daarvan een zine te ontwikkelen in relatie tot het object. De organisatoren zorgden voor de nodige materialen, media en technieken om mee te experimenteren; van knip-en-plakmateriaal tot materialen als textiel, klei en verf, en reproductie-apparatuur (polaroidcamera's en scanners).

GESPREKKEN & BOEKEN

GESPREK MET CATHERINE DAVID
30 maart 2019

Catherine David, nu adjunct-directeur van het Nationale Museum voor Moderne Kunst in het Centre Georges Pompidou in Parijs en Witte de Withs directeur van 2002-2004, ging in gesprek met directeur Sofía Hernández Chong Cuy, over het door David ontwikkelde langetermijnproject *Contemporary Arab Representations*.

GESPREK MET PABLO JOSÉ RAMÍREZ
5 april 2019

Dit gesprek werd gepresenteerd door de Jan van Eyck Academie en Witte de With, als onderdeel van de Padat Merayap / Congestion In-Lab aan de Jan van Eyck Academie zoals bedacht door hun deelnemers Riksa Afiaty en Karoline Swiezynski.

GESPREK MET MELISSA GORDON: THE EMBARRASSMENT OF SUCKCESS
24 april 2019

Melissa Gordon gaf een *stand up*-presentatie van een nieuwe tekst, waarin vragen over succes en waarde werden besproken in relatie tot hedendaagse verhandelingen over gender en identiteit in de kunstpraktijk.

GESPREK MET CECILIA VICUÑA, MIGUEL A. LÓPEZ EN JULIA BRYAN-WILSON
26 mei 2019

Een gesprek tussen Cecilia Vicuña, Miguel A. López en Julia Bryan-Wilson ter gelegenheid van de lancering van de publicatie *Cecilia Vicuña: Seehearing the Enlgh-tened Failure*.

GESPREK MET CECILIA VICUÑA EN CAMILA MARAMBIO: SLOW DOWN FAST: A TODA RAJA
27 mei 2019

Een gesprek tussen Cecilia Vicuña en Camila Marambio voor de lancering van de publicatie *Slow Down Fast: A Toda Raja* (2019, Errant Bodies Press). Deze publicatie was het resultaat van de samenwerking tussen Cecilia Vicuña en Camila Marambio. Het boek werd door de auteurs gepresenteerd in de context van Cecilia Vicuña, een retrospectieve tentoonstelling.

GESPREK MET TYLER COBURN: EEN LEZING VAN RICHARD ROE
7 juni 2019

Richard Roe zijn de fictieve memoires van een rechtspersoon, geschreven door Tyler Coburn, gepubliceerd door Sternberg Press. 'Richard Roe' is een van de oudste namen die in het Engels recht worden gebruikt wanneer iemands echte naam wordt achtergehouden, of wanneer een lijk niet kan worden geïdentificeerd. Coburn hield een lezing over dit project en ging daarover met het publiek in gesprek. Richard Roe is een meerdelig project in opdracht van Thyssen-Bornemisza Art Contemporary, en samengesteld door Cory Scozzari. Als onderdeel van dit project heeft Coburn een orchidee-hybride Aranda Richard Roe genoemd.

GESPREK MET NATHALIE ZONNENBERG OVER CONCEPTUAL ART IN A CURATORIAL PERSPECTIVE
14 juni 2019

Nathalie Zonnenberg, kunsthistoricus en voormalig curator van Witte de With, deelde belangrijke inzichten uit haar recent gepubliceerde boek *Conceptual Art in Curatorial Perspective: Between Dematerialization and Documentation* (Valiz 2019). Een van de casestudies die Zonnenberg besprak was de tentoonstelling *When Attitudes Become Form Bern 1969 / Venice 2013* die plaatsvond bij Fondazione Prada in Venetië (2013).

GESPREK MET CHRIS KRAUS
22 juni 2019

Een keynote door Chris Kraus, gevolgd door een Q&A door Sofía Hernández Chong Cuy. Kraus is bij het publiek het meest bekend van haar roman *I Love Dick*, en schreef daarnaast boeken over kunst- en cultuurkritiek, een literaire biografie (*After Kathy Acker*) en vele korte verhalen en essays op de grens van kunstkritiek en literatuur. In haar lezing sprak Kraus over *Social Practices*, haar meest recente essay- en verhalenverzameling.

GESPREK MET MAJA BEKAN, AN ONGHENA EN JOSIE PERRY

28 juni 2019

Docus van der Made, curator van academische en publieksprogramma's bij Witte de With, begeleidde een informeel gesprek met Maja Bekan, An Onghena en Josie Perry, drie van de kunstenaars uit *Een tentoonstelling met posters*.

GESPREK MET CATHERINE DE ZEGHER: CECILIA VICUÑA'S ARTE PRECARIO

20 september 2019

Curator, kunsthistoricus en -criticus Catherine de Zegher gaf een lezing over Cecilia Vicuña's 'Arte Precario'. Na afloop vond FILM SCREENING: Cecilia Vicuña #3 plaats op de derde verdieping. De documentaire *Kon Kon* (2010) van Cecilia Vicuña werd ingeleid door Rosa de Graaf.

GESPREK MET DE WITTE RAAF: TRANSPARANTIE EN OPACITEIT

4 oktober 2019

De Witte Raaf presenteerde een avond over transparantie en opaciteit. Noortje de Leij (laureaat van de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek 2018) sprak over de Duitse kunsthistoricus Benjamin Buchloh en zijn verlangen naar transparantie. Job Floris (architect en medeoprichter van bureau Monadnock) sprak over Depot Boijmans Van Beuningen en andere transparante architectuur. Samuel Vriezen (dichter, componist en essayist, en redacteur van het tijdschrift voor kritiek, literatuur & amusement nY) sprak over de Oostenrijkse schrijfster Elfriede Jelinek en over de dichter, romanschrijver en theoreticus Édouard Glissant en andere thema's uit het dubbele jubileumnummer van *De Witte Raaf* rond transparantie en opaciteit.

Deelnemers: Noortje de Leij, Job Floris, Samuel Vriezen

GESPREK MET BALDVIN EINARSSON, PRISCILA FERNANDES, RORY PILGRIM EN EDWARD CLYDESDALE THOMSON

11 oktober 2019

Baldvin Einarsson, Priscila Fernandes, Rory Pilgrim en Edward Clydesdale Thomson, vier van de kunstenaars uit *Een tentoonstelling met posters*, gingen in gesprek met Docus van der Made.

GESPREK MET THE KOKRA FAMILY: REIZEND NAAR NERGENS

8 november 2019

Kunstenaars line kramer en marjolijn kok – samen 'The KOKRA FAMILY' – gingen in gesprek naar aanleiding van de tentoonstelling *Rossella Biscotti, nieuw werk*, terwijl ze een actuele selectie van publicaties presenteerden en bespraken die werd toegevoegd aan het boekenaanbod in MELLY.

GESPREK MET MEGAN BOYLE OVER LIVEBLOG

5 november 2019

Witte de With presenteerde in samenwerking met kunstenaarsinitiatief Peach een gesprek met de in Baltimore werkzame schrijver en filmmaker Megan Boyle. Boyle las een voor dit evenement geschreven tekst voor, ter gelegenheid van haar tentoonstelling *Liveblog* die de dag ervoor was geopend bij Peach in Rotterdam. *Liveblog* was Megan Boyles eerste solotentoonstelling in Europa. Het gesprek werd gevolgd door een kort participatief videowerk.

Na afloop was de publicatie *Liveblog: A novel te koop* in de boekhandel van MELLY.

GESPREK MET TASH AW OVER WIJ, DE OVERLEVENDEN / BOEK & MEESTER #28

23 november 2019

Boek & Meester ontving in samenwerking met Witte de With de internationaal gelauwerde auteur Tash Aw. Hij vertelde over zijn nieuwe roman *Wij, de overlevenden*. Tash Aw schreef drie romans, waarvan twee werden genomineerd voor de Man Booker Prize, en hij won de Whitbread First Novel Award. In augustus 2019 verscheen *Wij, de overlevenden*. Aw werd geïnterviewd door Ernest van der Kwast.

GESPREK MET KÉVIN BRAY, CHLOË DELANGHE, VERA GULIKERS, KEVIN OSEPA EN TRAMAINE DE SENNA

29 november 2019

Kévin Bray, Chloë Delanghe, Vera Gulikers, Kevin Osepa en Tramaine de Senna, vijf van de kunstenaars uit *Een tentoonstelling met posters*, gingen in gesprek met Vivian Ziherl, research and programs manager bij Witte de With.

GESPREK MET WAPKE FEENSTRA: MONOCULTUREN EN RURALE DENKBEELDEN

13 december 2019

Op uitnodiging van Witte de With en TENT presenteerde kunstenaar Wapke Feenstra een persoonlijke selectie van publicaties, die vanuit verschillende perspectieven een licht werpen op 'het rurale'.

GESPREK MET TIJDSCHRIFT KUNSTLICHT

14 december 2019

Tijdschrift *Kunstlicht* presenteerde in MELLY zijn nieuwe dubbelnummer, getiteld 'Radical Imaginings: Art Practices of/for Justice'. Bij de lancering werd Minia Bianiany's korte film *Blue Spelling, a change of perspective is a change of temporality* (2017) vertoond en werd een interventie georganiseerd door Cooperativa Cráter Invertido, een kunstenaars- en activistencollectief gevestigd in Mexico-Stad.

Kunstlicht is een academisch tijdschrift gemaakt door studenten en alumni van de Vrije Universiteit Amsterdam.

GESPREK MET STUDENTEN VAN HET HONOURS PROGRAMMA, WILLEM DE KOONING ACADEMIE

20 december 2019

Wat gebeurt er wanneer 'theorie' en 'fictie', als zogenaamd gescheiden en verschillende benaderingen, in elkaar opgaan? Gedurende een semester hebben studenten van het derde jaar Honours Programma van de Willem de Kooning Academie deze vraag onderzocht, uitmondend in een collectieve publicatie die werd gepresenteerd tijdens het evenement 'The Punctionary'. De studenten presenteerden hun *Punctionary: The dictionary of puncepts* als een soort index, die hun sociaal-politiek geëngageerde projecten archiveert die gebaseerd zijn op theoretische en fictieve narratieven. Het evenement werd georganiseerd in samenwerking met de Willem de Kooning Academie.

WORKSHOPS

WORKSHOP MET WENDY TRONRUD OVER 'UITVALLEN'

25 januari 2019

Docenten, educatiemedewerkers van musea en andere geïnteresseerden waren welkom bij een workshop met Wendy Tronrud in het kader van de tentoonstelling over *dropping out*.

WORKSHOPS BEKLEDE LICHAMEN

Welke nieuwe verhalen kunnen we samen weven? In het kader van het project *Clothed Bodies, what new story can we weave together?* werden bezoekers uitgenodigd om alleen en samen onderdeel te worden van een nieuw geschreven geschiedenis. Met het oog op vraagstukken over inclusiviteit en het laten horen van 'andere' verhalen binnen de samenleving, werd er tijdens drie workshops onder leiding van kunstdocent Darly Benneker gezocht naar deze verhalen.

INDIVIDUAL WRITING

2 maart 2019

Tijdens de *individual writing*-workshop werd de intimiteit van podcasts realiteit, en kwam de geschiedenis van geliefde kledingstukken tot leven.

COLLECTIVE WEAVING

9 maart 2019

De relatie tussen het lichaam, de ruimte en anderen stond tijdens deze workshop centraal.

COLLECTIVE READING

16 maart 2019

Tijdens de workshop kwam aan de orde wat het betekent het om verhalen te vertellen en waarom het belangrijk is om deze te delen. Door middel van textiel werd gezamenlijk een *conversation piece* gecreëerd waarin de verhalen van de deelnemers in verweven werden.

WORKSHOP met Alejandro Cesarco: Reading as Generative Process op zaterdag 7 september 2019, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, Rotterdam. Fotografie: Aad Hoogendoorn.

WORKSHOP MET LOUIS HENDERSON EN OLIVIER MARBOEUF: ULTRAVOCAL
23 april 2019

Ultravocal, een workshop door Louis Henderson en Olivier Marboeuf van het kunstenaarscollectief The Living and the Dead Ensemble. Voor de workshop stelden Henderson en Marboeuf voor om de vormen van schrijven, uitvoering en productie uit de film *Ouvertures* van The Living and the Dead Ensemble te bespreken. De film bevraagt de hedendaagse relevantie van de Haïtiaanse revolutie door een reeks vertaalworkshops, een toneelstuk van Édouard Glissant en geïmproviseerde scènes gefilmd in Port-au-Prince en omgeving.

Ultravocal werd naar aanleiding van de tentoonstelling Firelei Báez, nieuw werk gepresenteerd door Witte de With en Z33 huis voor actuele kunst, als onderdeel van hun langdurige engagement met artistieke onderzoekspraktijken.

WORKSHOP INCLUSIVE STORYTELLING

15 maart 2019
14 september 2019 (Open Monumentendag 2019)
12 oktober 2019
9 november 2019

Tijdens deze workshops door Melanta Ayon, cultureel antropoloog en artiest, onderzochten de deelnemers gezamenlijk hoe ze inclusieve ruimtes kunnen creëren.

WORKSHOP MET MARIANA CASTILLO DEBALL: IN TLILLI IN TLAPALLI
25 mei 2019

Mariana Castillo Deball gaf een workshop over de materialiteit en de betekenis van de kleuren van de Florentijnse Codex, een zestiende-eeuwse encyclopedie van kennis, samengesteld door de Spaanse Franciscaanse monnik Bernardino de Sahagún, geschreven en geschilderd door de inheemse Tlacuilos. Deze workshop werd georganiseerd in samenwerking met de Master Fine Art van het Piet Zwart Instituut.

WORKSHOP MET ALEJANDRO CESARCO: READING AS GENERATIVE PROCESS
7 september 2019

Een workshop door Alejandro Cesarco, rond het idee van lezen als creatief en generatief proces, vertalen als een praktijk, en vertalen als metafoor voor lezen tijdens het schrijven. Deze workshop werd georganiseerd in samenwerking met Acceleration Lab, onderdeel van het Honours Programme van de Willem de Kooning Academie.

WORKSHOP DOOR EXTRA EXTRA

In een intensieve middagsessie kwamen verschillende aspecten van het creatief non-fictieschrijven aan bod. De schrijfworkshop werd een week later vervolgd met een intiem 'schrijversdiner' waar de door de deelnemers geschreven teksten gepresenteerd werden aan een select publiek van vrienden, bekenden en professionals uit het veld, zoals schrijver Fiep van Bodegom, designcurator Nadine Botha en programmamaker Cesar Majorana. Deze workshop werd georganiseerd in partnerschap met het multidisciplinaire platform Extra Extra, en was de eerste van een serie workshops die gericht zijn op verschillende vormen van creatief non-fictieschrijven, zoals het interview, het essay en de column; evenals op de verschillende kanalen en platformen die beschikbaar zijn om non-fictie-teksten te verspreiden zoals een podcast, performance, geluidsfragment, tijdschrift of Instagram-account. In het kader van deze workshop vonden er twee bijeenkomsten plaats:

NON-FICTIE CREATIEF SCHRIJVEN MET MIA YOU
15 november 2019

SCHRIJVERS DINER MET FIEP VAN BODEGOM, NADINE BOTHA, CESAR MAJORANA EN MIA YOU
22 november 2019

Bewonersorganisatie Cool aan de gang in MELLY op zondag 6 oktober 2019, 15 - 18 uur, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, Rotterdam. Fotograaf: Aad Hoogendoorn.

Government
Lover

is that wedo?

Festival Magia x Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst in MELLY op zaterdag 23 en zondag 24 augustus 2019, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, Rotterdam. Fotografie: Jeroen Lavèn.

MELLY

SPECIALE EVENEMENTEN

*PERFORMANCE DOOR LAWRENCE ABU HAMDAN:
AFTER SFX*
24 januari 2019

Lawrence Abu Hamdan voerde als onderdeel van het IFFR sound//vision-programma een performance van één nacht uit waarbij hij verschillende aspecten van ons auditief geheugen onderzocht. *After SFX* was een uitvoering van geluiden uit Abu Hamdans zelf gefabriceerde bibliotheek met geluidseffecten en de bijbehorende verhalen. Geluidsopnamen en ontwerp door Adam Laschinger, samen met Lawrence Abu Hamdan. Het evenement vond plaats in WORM aan de Boomgaardstraat, en was geproduceerd in samenwerking met IFFR, in samenhang met *Lawrence Abu Hamdan, een solotentoonstelling*.

*EXILE, DE EERSTE VAN VIER CONFERENTIES IN DE
SERIE 'ART AFTER CULTURE? A SECOND DECADE OF
E-FLUX JOURNAL'*
26 januari 2019

Het evenement *Exile* omvatte lezingen, reacties en workshops van Julieta Aranda, Kaye Cain-Nielsen, Binna Choi, Sofía Hernández Chong Cuy, iLiana Fokianaki, Coco Fusco, Jeanne van Heeswijk, Charl Landvreugd, Chus Martinez, Metahaven, Christian Nyampeta, Anton Vidokle, Mary Wang en Brian Kuan Wood.

Exile werd georganiseerd door Witte de With en *e-flux journal*, in samenwerking met Erasmus University College en het Rotterdam Arts & Sciences Lab. Bezoekers van de conferentie hadden de mogelijkheid om een van de volgende workshops bij te wonen:

*WORKSHOP 1
MET MARY WANG: COMPOSING 'FACTLESS
AUTOBIOGRAPHIES'*
26 januari 2019

In deze workshop van schrijver, redacteur en radiomaker Mary Wang gebruikten deelnemers literaire oefeningen bij het opstellen van wat dichter Fernando Pessoa 'feitenloze autobiografieën' noemt. Deze

werden opgenomen als audiobestand en na de workshop samengevoegd als een 'gemeenschappelijk verhaal' op Radius, een online radiostation dat is samengesteld door kunstenaar Christian Nyampeta.

*WORKSHOP 2
MET JEANNE VAN HEESWIJK: RADICALIZING THE
LOCAL, AND A POLITICS OF RELATION*
26 januari 2019

De Rotterdamse kunstenaar Jeanne van Heeswijk faciliteert de creatie van dynamische en gevarieerde publieke ruimtes om 'het lokale te radicaliseren'. Haar langlopende buurt- en gemeenschapsprojecten betwisten de autonomie van kunst door performatieve acties, discussies en andere vormen van organiseren en pedagogie te combineren en op die manier gemeenschappen te helpen om hun eigen toekomst in handen te nemen.

*KEYNOTE DOOR PASCAL GIELEN: A NEW
AESTHETICS OF THE REAL*
28 maart 2019

Samen presenteren de Erasmus School of History, Culture and Communication (ESHCC), Rotterdam Arts and Sciences Lab (RASL) en Witte de With een keynote-lezing van Pascal Gielen, als afsluitend hoofdstuk voor het Honours Programme van de afdeling Arts and Culture Studies. In zijn lezing deelde Pascal Gielen belangrijke inzichten uit de publicatie *Commonism: A New Aesthetics of the Real* (Valiz 2018, samen met Nico Dockx uitgegeven), die het thematisch kader vormt voor onderzoek van de Honours Programme-studenten naar 'commonism' en naar sociale en collectieve praktijken in en als kunst. Voorafgaand aan de lezing presenteerden de honours-studenten de bevindingen van het onderzoek dat zij uitvoerden in samenwerking met verschillende cultuurpartners in Rotterdam. Op de keynote werd gereageerd door respondenten Florian Cramer (Willem de Kooning Academy & Piet Zwart Institute) en Joke van der Zwaard (Leeszaal Rotterdam West). Dit programma was een onderdeel van Studium Witte de With.

KETI KOTI TAFEL
6 en 7 juli 2019

De Keti Koti-dialogen werden door koppels gehouden aan een tafel in MELLY, en werden gefaciliteerd door Mercedes Zandwijken (initiatiefnemer Keti Koti Tafel) of Machiel Keestra (filosoof en diversity officer van de Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica van de Universiteit van Amsterdam).

Deelnemers waren Gladys Albitrouw, Jeroen Chabot, Teana Boston-Mammah, Patrick Ribeiro, Ginger Haasbroek, Jan van Heemst, Nash Caldera, Vivian Sky Rehberg, Charles Mensach, Harry Hamelink, Jane Ortet, Maud Berden, Robert-Jonathan Koeyers, Jan-pier Brands, Nelly Dos Reis, Shailoh Phillips, Bjorn Romy, Michiel Goemans.

MELLY'S BUREN: KUNST & KOTI

12 juli 2019

16 augustus 2019

26 oktober 2019

MELLY maakte kennis met haar buurman Barber Bob uit de Boomgaardstraat, die bekend staat als de buurtkapper in de wijk Cool. Ivan Winter, Donn Stone en eigenaar van de vierjarige kapperszaak, Randy Morais (Bob), verplaatsten de gehele kapperszaak naar MELLY om hier hun klanten van dienst te zijn. Tijdens deze dagen was er een dj aanwezig en waren er kunstwerken te zien van kunstenaars Stanley Ipkis, Daniel Grita en Radio Sater en fotografen Jari Nuno en Jamal Martis. Zij werkten nauw samen met Ivan, Donn en Bob om de kapperszaak een dynamische en culturele ontmoetingsplek te laten zijn.

MELLY EN FESTIVAL MAGIA

23 en 24 augustus 2019

Locatie: Witte de Withkwartier

'Arp Frique presents Festival Magia' nam het Witte de Withkwartier over voor een derde editie van dit festival vol kunst, muziek, artist talks, een vinylmarkt en meer. Deelnemende locaties waren, naast Witte de With: MAMA, TENT, WORM, V2_Lab for the Unstable Media, Het Nieuwe Instituut, MONO en KINO.

TALENTONTWIKKELING

Witte de With biedt verschillende mogelijkheden voor talentontwikkeling via ons publieke programma-aanbod, via educatieve projecten (met op scholen gerichte programma's en samenwerkingen in het hoger onderwijs), via onze nieuwe filosofie van collectief leren en via het fellowshipprogramma. Het fellowshipprogramma is een initiatief waarin een diverse groep inwoners van Rotterdam betrokken wordt in een interactief traject. Het doel van dit programma is verschillende gemeenschappen te bereiken, nieuwe makers te betrekken en collectief te leren.

De effectiviteit en waardering van onze educatieve projecten wordt zowel intern als extern doorlopend geëvalueerd. Binnen het voortgezet onderwijs hebben we een groep partner- en focusscholen bij wie schoolbezoeken worden afgelegd om met docenten de inhoud en opzet van ons aanbod te bespreken. Daarnaast wordt alle scholen die ons via het KCR Cultuurtraject bezoeken gevraagd om een vragenlijst in te vullen.

Bij de ontwikkeling van 100% Hedendaags hebben we een groep docenten als officieel klankbord betrokken om de inhoudelijke doorontwikkeling van het programma mede vorm te geven. Zij delen onder meer hun best practices op de website. Met onze partners uit het hoger onderwijs organiseren we collectieve bijeenkomsten om met docenten de inhoud van het aanbod te evalueren en aan te scherpen.

Dit gebouwen door C.B. van der
in 185... Hogere Burg...
Het... arwing...
de... in derde...
In 1... verdam...
...atie v...
...ulta...

Designed...
construct...
(higher c...
reconstru...
in 1954...
...ak, this building w...
use a Hogere Burg...
erwent multiple
the addition of a third fl...
... Art Foundation...
...ncy, b...
...an "

Schoolkinderen tijdens een workshop 100% Hedendaags. Fotografie: Aad Hoogendoorn.

VOORTGEZET ONDERWIJS

In 2019 bleef Witte de With het aanbod voor scholen uitbreiden in verschillende programma's. Het doel van ons educatieve programma is leerlingen met hedendaagse kunst in aanraking te brengen op verrassende, diepgaande en betekenisvolle manieren. Het aantal bezoeken in schoolverband groeide van 3.659 in 2018, naar 3.844 in 2019. Institutionele samenwerking vormt de basis voor 100% Hedendaags, een kunsteducatief onderwijspakket met rondleidingen en workshops aangeboden door Witte de With, CBK-TENT en MAMA.

In 2019 hebben de drie samenwerkingspartners de versie '2.0' verder vormgegeven. Daarvoor ontwikkelden we een nieuwe workshop, en de gewilde 'HAHA HAPPER', een papieren hulpmiddel voor scholieren, vormgegeven door Studio de Ronners. Daarnaast is Witte de With betrokken bij het Proeftuin-initiatief, in samenwerking met het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KCR). Binnen dit programma werken we direct samen met MavoCentraal, een middelbare school in Rotterdam. We stimuleren talentontwikkeling via herhaaldelijke tentoonstellingsbezoeken en workshops voor geselecteerde scholieren.

Ons kernaanbod met workshops voor Rotterdamse scholen, verbonden aan het programma van Witte de With, is uitgediept. Dit aanbod bestaat uit praktische activiteiten aan de hand waarvan we leerlingen kennis laten maken met onze tentoonstellingen. Een voorbeeld daarvan zijn de op maat gemaakte interactieve werkbladen – zoals gebruikt in de populaire *spoken word*-workshop behorend bij de overzichtstentoonstelling van Cecilia Vicuña. Witte de With is partner van het *Community of Practice*-initiatief, samen met ROC Zadkine en KCR. Dit initiatief biedt mbo-studenten de mogelijkheid om activiteiten van culturele organisaties op een intensievere manier te ervaren. Witte de With neemt deel aan de mbo-werkgroep van KCR, die onderzoek doet naar mogelijkheden in het veld.

HOGER ONDERWIJS

Witte de With hecht waarde aan langdurige samenwerking en door studenten geleide initiatieven die een blijvende impact hebben op curricula en projecten in het hoger onderwijs. Deze projecten bieden intensieve talentontwikkeling op het gebied van hedendaagse kunstontwikkeling, theorie en presentatie. Het symposium *Exile – After Culture? A second decade of the e-flux journal* (26 januari 2019) presenteerden we samen met de Rotterdamse partners het Erasmus University College en het Rotterdam Arts and Sciences Lab (RASL). Met het symposium *A New Aesthetics of the Real* met een keynote van Pascal

Gielen (28 maart 2019) zetten we deze succesvolle samenwerking met Erasmus en RASL voort. In 2019 vervolgde Witte de With haar 'Studium Witte de With'-programma, met intensieve projecten in samenwerking met de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (KABK), de Willem de Kooning Academie en het Sandberg Instituut. Studium Witte de With wil als brug fungeren tussen verschillende kennisgebieden binnen het hoger onderwijs. Om dit programma in de curricula van academies en universiteiten te verankeren, presenteert Studium Witte de With lezingen, debatten, workshops en andere programma's in samenwerking met partnerinstellingen.

NETWERKVERBREDING

In 2019 ondersteunde Witte de With talentontwikkeling door intensieve samenwerkingen met partners in het hoger onderwijs, zoals ALUMNI PRESENT, een Studium Witte de With-serie met recent afgestudeerden op het gebied van kunst en geesteswetenschappen. Tijdens de evenementen van ALUMNI PRESENT tonen jonge alumni hun academische of artistieke onderzoeksprojecten. Daarnaast hebben we in 2019 netwerklunches georganiseerd met onze internationale gastkunstenaars, zoals met de Uruguayaanse, in New York gevestigde kunstenaar Alejandro Cesarco. Met deze ontmoetingen ondersteunen we lokale en nationale verbindingen, in dialoog met onze gastkunstenaars. De uitgebreide publicatieactiviteiten van Alejandro Cesarco vormden bijvoorbeeld aanleiding om initiatieven die gericht zijn op publicaties, zoals PrintRoom, Publishing Studio, Onomatopoeie en Fucking Good Art, met elkaar in contact te brengen.. Onze nieuwe ruimte MELLY bood ook ruimte aan projecten in samenwerking met in Rotterdam gevestigde partners zoals Peach, Kunstlicht, Extra Extra en Boek & Meester – hiermee creëerden we een platform voor hun activiteiten en brachten we elkaars publiek samen.

PARALLEL CURRICULUM

Het Parallel Curriculum van Studium Witte de With is een door studenten aangestuurd educatie-initiatief van Witte de With. Elk jaar werkt een selecte groep studenten uit diverse academische en creatieve disciplines samen om verschillende kennisgebieden in het hoger onderwijs te verbinden. Dat resulteert in de programmering van door studenten geleide evenementen. Deelnemers van 2019 waren: Maud Berden (Piet Zwart Institute), Rosa Elk (Vrije Universiteit Amsterdam), Sander Hintzen (Stockholms Universiteit), Jasmijn Linden (Willem de Kooning Academie), Salvador Miranda (Piet Zwart Institute) en Adam Patterson (Piet Zwart Institute).

Het werk-leerprogramma is in september 2018 begonnen en heeft inmiddels twee edities voortgebracht. De primaire doelstelling van dit programma is jongeren van nieuwe vaardigheden en nieuwe kennis te voorzien, zodat ze beter geïnformeerd worden, en zich in het proces tot culturele agenten ontwikkelen, en hen toe te rusten met instrumenten waarmee zij hun directe omgeving positief kunnen veranderen. De eerste editie van dit programma liep van september 2018 tot februari 2019 en telde negen deelnemers, die wekelijks op vrijdag of zaterdag samenwerkten met Jessy Koeiman, Witte de Withs programmamaker Collectief Leren. Deelnemers hadden invloed op de besluitvorming in de organisatie. Zij kregen betaald voor de uren die zij aanwezig waren en vulden deze tijd met onderzoek, brainstormsessies en experiment. Vanuit het instituut werd hun een reeks workshops/masterclasses en relevante tools aangeboden, en zij deden vaardigheden en inspiratie op om persoonlijk en professioneel te groeien.

Als resultaat van het eerste werk-leerprogramma hebben de deelnemers vanaf april 2019 de tentoonstellingsruimte op de begane grond hernoemd tot MELLY. Deze tentoonstellingsruimte had sinds mei 2018 de voorlopige naam 'Zonder titel', als onderdeel van de casestudy naar de naamsverandering van Witte de With. De deelnemers van het werk-leerprogramma 2018-2019 waren: Gizem Adanur, Chloé Blansjaar, Tayler Calister, Mohamed Chajid, Sjoerd van Kampen, Stijn Kemper, Eva Langstraat, Joy Ravenswaaij en Sytze van der Wolk. Naar aanleiding van bovengenoemd project is op 7 april 2019 *Een tentoonstelling met posters van Maja Bekan, Kévin Bray, Chloë Delanghe, Baldvin Einarsson, Priscila Fernandes, Vera Gulikers, An Onghena, Kevin Osepa, Josie Perry, Rory Pilgrim, Tramaine de Senna en Edward Clydesdale Thomson* geopend in MELLY. Na het bekendmaken van de nieuwe naam als resultaat van dit zes maanden durende programma, heeft Witte de With binnen het instituut een fellowship beschikbaar gesteld aan enkele deelnemende jongeren, waarbij zij de regie kregen om evenementen, programma's en presentaties te organiseren in MELLY.

De tweede editie van dit werk-leerprogramma liep van september 2019 tot februari 2020 en telde elf deelnemers. Deze editie had als doel om gezamenlijk een visie op cultuur te formuleren en een plan te ontwikkelen om die visie te verwezenlijken bij MELLY. De deelnemers van het werk-leerprogramma 2019-2020 zijn: Aqueene Wilson, Merel Drop, Ayumi Rosa Filippone, Jemimah Vaughan, Yahaira Brito Morfe, April Geoffrey, Ban Tawfiq, Kid Feng, Merlijn Mollinga en Eren Kalpoe.

Het archief van Witte de With is in 2016 ontwikkeld als een initiatief genaamd WDW25+, ter gelegenheid van het vijftienvigjarige jubileum in 2015, met als doel de tentoonstellingsgeschiedenis van Witte de With in kaart te brengen en (deels) te ontsluiten voor publiek. Op de derde verdieping van Witte de With is sinds 2017 een permanente fysieke ruimte voor het archief ingericht, inclusief werkplekken. In 2019 zijn er 15 verzoeken voor archiefinzage ingediend van buiten Witte de With.. De meeste daarvan kwamen uit Europa, maar er waren ook enkele aanvragen uit de Verenigde Staten en Azië. Met drie verzoeken was het dossier over Paul Thek het meest geraadpleegde archiefstuk.. Vijf studenten zijn geholpen met hun onderzoek, drie van hen hebben het archief ook daadwerkelijk bezocht.. Het archief leverde ook materiaal aan voor kunstenaars die bij Witte de With geëxposeerd hebben of op andere wijze aan projecten hebben deelgenomen, zodat hun eigen archief completer is. De archiefpresentaties in de vitrines in *Zonder titel / MELLY* zijn te beschouwen als onderdeel van dit project.

LANGETERMIJNPROJECT: HET INITIATIEF TOT NAAMSVERANDERING

In 2017 werd de naam van ons instituut openlijk betwist door Egbert Alejandro Martina, Ramona Sno, Hodan Warsame, Patricia Schor, Amal Alhaag en Maria Guggenbichler. Zij wezen op de associatie met onuitgesproken narratieven rondom Nederlands kolonialisme. Hun kritiek en het daaropvolgende publieke debat werden ingegeven door een grotere tendens van dekolonisatie in Nederland. Deze beweging benadrukt de verschillende lijnen binnen de omgang met erfgoed en waardesystemen, die gevormd worden door een nieuw historisch bewustzijn en toenemende meerstemmigheid in de samenleving. De kritieken en debatten leidden tot een zelfkritische houding binnen het instituut. We hebben geleerd dat we met betrekking tot ons publieksaanbod inclusiever en communicatiever moeten zijn. Het initiatief tot naamsverandering van Witte de With is vormgegeven als mogelijkheid om te transformeren, niet alleen de naam, maar ook het karakter van het instituut.

Twee bezwaren tegen de huidige naam vormen de kernargumenten voor de naamsverandering: (I) De huidige naam van het instituut verwijst naar onze locatie (de Witte de Withstraat), en zegt niets over de missie van het instituut (het presenteren van hedendaagse kunst en theorie); (II) De huidige naam doet afbreuk aan het nastreven van inclusiviteit; essentieel voor de relevantie en betekenis van de culturele praktijk in het algemeen.

Het initiatief tot naamsverandering is opgedeeld in vier verschillende fasen of delen, van 2017 tot en met 2020, elk met specifieke doelen en acties: (I) Erkennen (2017); (II) Leren (2018); (III) Beoordelen (2019) en (IV) Uiteenzetten (2020).

Op 11 oktober 2019 plaatste Sofía Hernández Chong Cuy de volgende update over het initiatief tot naamsverandering op onze website:

– Vanaf mei 2018 werd een nieuwe, openbaar toegankelijke en sociaal georiënteerde ruimte geopend, gewijd aan inclusiviteit en onze toewijding om verandering te brengen in onze werkwijze, hoe wij anderen representeren, en hoe wij andere gemeenschappen betrekken. Daartoe werd de tentoonstellingsruimte op de begane grond opnieuw ingericht. Deze multifunctionele evenementruimte en boekwinkel, voorlopig onder de naam 'Zonder titel', werd onze voornaamste plek voor openbare programmering.

– In september 2018 werd een start gemaakt met een nieuwe benadering van programmering, educatie en maatschappelijke betrokkenheid, onder de naam Collectief Leren. Dit proces werd geleid door twaalf deelnemers van 17 tot 24 jaar oud, deelnemers aan het meerjarige fellowshipprogramma. Met 'Zonder titel' als thuisbasis ontwikkelden zij nieuwe soorten programmering (zoals de SESSIES), en brachten ons in contact met nieuwe gemeenschappen in Rotterdam. Het programma had ook tot doel om, samen met het publiek, meer te leren over wat mensen bezighoudt in cultuur door nauwe banden aan te halen met de samenleving, wat in principe neerkomt op goed luisteren en een open houding.

– In april 2019 werd de naam van de nieuwe ruimte omgedoopt van 'Zonder titel' naar MELLY. Dit proces vond plaats in samenwerking met de deelnemers aan het fellowshipprogramma. Intussen werd hun proces hierin als casestudy gebruikt voor de bredere kwestie van de naamsverandering. Na een aantal workshops werd de naam MELLY gekozen, geïnspireerd door Ken Lum's iconische werk *Melly Shum Hates Her Job* dat sinds 1990 te zien is op de zijgevel van ons gebouw in Rotterdam.

– In september 2019 begon de tweede editie van het fellowshipprogramma met elf nieuwe deelnemers. Het aanbod is uitgebreid met MELLY's Buren, waarbij verbinding wordt gemaakt met andere belanghebbenden in de Witte de Withstraat. Betrokkenheid bij en leren met de directe burens en stedelijke omgeving van Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst is een cruciaal onderdeel van het doorlopende initiatief tot naamsverandering.

– Om dit proces, het fellowshipprogramma en andere belangrijke veranderingen ten aanzien van verschillende zienswijzen te ontwikkelen, werd nieuw personeel aangetrokken, waaronder een programmamaker voor Collectief Leren. In september 2019 werden nieuwe leden toegevoegd aan onze raad van toezicht. Hiermee kreeg een taskforce vorm, samengesteld uit medewerkers die zullen werken aan onderzoek, programma's en het volbrengen van de naamsverandering.

Witte de Withstraat

Witte de Withstraat

AVA MISS HOLLANDA!

KUNST PRESENTATIES
POSTERS
EVENEMENTEN PUBLICATIES
POSTERS ART
EVENTS DISPLAYS
BOOKS

Opening MELLY op zondag 7 april 2019. Fotografie: Aad Hoogendoorn.

Boomgaarsstraat

Witte de
Withartier

PUBLICATIES

Publicaties zijn een essentieel onderdeel van de artistieke activiteiten van Witte de With. Het uitgangspunt is dat boeken een uniek medium zijn: ze onderscheiden zich van tentoonstellingen en evenementen, kunnen een groot publiek bereiken en bezitten een blijvende waarde als archief van de activiteiten van zowel schrijvers, kunstenaars en curatoren als vormgevers, redacteurs en lezers. De publicaties van Witte de With Publishers worden wereldwijd gedistribueerd door D.A.P. (Distributed Art Publishers Inc.), Cornerhouse en Idea Books. Het boekenaanbod in MELLY bestaat niet alleen uit de publicaties van Witte de With Publishers, maar wordt voortdurend uitgebreid met nieuwe boekenselecties. Witte de With nodigt met regelmaat kunstenaars of cultuurmakers uit interessante boeken te selecteren op basis van lopend onderzoek of persoonlijke voorkeur.

Seehearing the
Enlightened Failure

Cecilia Vicuña

CECILIA VICUÑA: SEEHEARING THE ENLIGHTENED FAILURE

De publicatie *Cecilia Vicuña: Seehearing the Enlightened Failure* verscheen bij de retrospectieve tentoonstelling van Cecilia Vicuña en geeft een overzicht van Vicuña's artistieke praktijk als dichter, beeldend kunstenaar en activist van de jaren zestig tot de dag van vandaag. Het boek is geredigeerd door gastcurator Miguel A. López en ontworpen door Studio Manuel Raeder in Berlijn. Het bevat een voorwoord van Sofía Hernández Chong Cuy, nieuwe essays van Miguel A. López, Julia Bryan-Wilson en Carla María Macchiavello, bestaande essays van Lucy Lippard en Dawn Adès, een bloemlezing van teksten geschreven door Cecilia Vicuña, en een aantal nog niet eerder gepubliceerde documenten als achtergrond bij en toelichting op haar werk. Het boek is volledig geïllustreerd: het bevat kleuren- en zwart-witfoto's van meer dan 120 kunstwerken van Vicuña, die het volledige scala van haar oeuvre omvatten: textiel, poëzie, performances, films, collages, tekeningen, schilderijen, preciaire objecten en activisme. Eén hoofdstuk in het boek is speciaal gewijd aan deze afbeeldingen, die georganiseerd zijn in vier thematische secties. De publicatie is inmiddels uitverkocht.

Hoofdredacteur: Miguel A. López
Bijdragen van: Dawn Adès, Julia Bryan-Wilson, Lucy Lippard, Miguel A. López, Carla María Macchiavello, Cecilia Vicuña
Redactiecoördinator: Wendy van Slagmaat-Bos
Engelse redactie: Janine Armin
Ontwerper: Studio Manuel Raeder (Lucas Liccini, Manuel Raeder)
Drukker: UNICUM | Giannoten Printed Media, Tilburg, Nederland
Uitgever: Witte de With Publishers
Oplage 2019: 1000 exemplaren
ISBN: 978-94-914355-9-1
Prijs: € 35

BODY OF WORK: DANIEL DEWAR & GRÉGORY GICQUEL

Meerlagig, met elkaar verweven, geconstrueerd, versleten, humoristisch, soms irritant en verontrustend, strak en vaak massief. Dit zijn slechts enkele manieren om het werk van Daniel Dewar en Grégory Gicquel in woorden te vatten, na hun twintig jaar samenzijn als artistiek duo. In deze monografie kijken de auteurs terug, maar leggen ook verbanden met het heden. Het is een chronologische inventaris van het oeuvre en maakt zichtbaar hoe dat zich ontwikkeld heeft en hoe het in de loop van twee

decennia is veranderd. Het idee voor dit boek ontstond in een gesprek met de kunstenaars bij het voorbereiden van een tentoonstelling in Portikus (Frankfurt) in 2017. De publicatie werd mogelijk gemaakt door een samenwerking met verschillende andere kunstinstellingen, waar de kunstenaars solotentoonstellingen hadden. In 2017 presenteerden zij hun werk tevens bij Witte de With in de tentoonstellingsserie *PARA/FICTIONS*, onder de titel *The Nude and the Sap*.

Hoofdredacteur: Fabian Schöneich
Bijdragen van: Michael Van den Abeele, Liene Aerts, Michael Capio, Dorothée Dupuis, Elena Filipovic, Zoë Gray, Anne Langlois, Charlotte Laubard, Alice Motard, Lili Reynaud-Dewar, Samuel Saelemakers, Fabian Schöneich, Véronique Wiesinger
Engelse redactie: Liz Allan
Ontwerper: Boy Vereecken met Antoine Begon
Drukker: Cassochrome
Uitgevers: Koenig Books, Portikus, Witte de With Publishers, KIOSK, Kunsthalle Basel
ISBN: 978-3-96098-486-3
Prijs: € 39,80

MELISSA GORDON: THE EMBARRASSMENT OF SUCKCESS

In *Een tentoonstelling met een audioscript door Sarah Demeuse en Wendy Tronrud en een soundtrack door Mario García Torres in samenwerking met Sol Oosel*, te zien bij Witte de With van 27 januari tot en met 5 mei 2019, verkende Melissa Gordon het fenomeen 'dropping out'. Deze publicatie, of ephemera, verscheen ter gelegenheid van de tentoonstelling en is een 'dropped out' deel uit een kunstwerk van Gordon. In dat werk verkent ze meerdere vormen van 'drop-out'.

Auteur: Melissa Gordon
Redactiecoördinator: Jeroen Lavèn
Engelse redactie: Rosa de Graaf en Anna Sejbæk Torp-Pedersen
Ontwerper: Studio Laumes (Goda Budvytyte en Viktorija Rybakova)
Drukker: UNICUM | Giannoten Printed Media, Tilburg, Nederland en Platform P, Rotterdam
Uitgever: Witte de With Publishers
Oplage 2019: 4 x 200 exemplaren
Prijs voor de set van 4 (publicatie posters): € 10

The Embarrassment

In the run-up to her eviction from her Grand Street loft (possibly in 1972), artist Lee Lozano began writing a large number of 'pieces' in her small private notebooks: *No Parties Piece*, *No Eating Out Piece*, and more famously her *General Strike Piece*, *Dropout Piece*, and *Boycott Women Piece*. There is no formal write up of *Dropout Piece*, rather, at the tail end of the notebooks (which she worked in from 1967 to 1970), Lozano acknowledges that the 'action' is already underway when she writes, "Dropout Piece is the hardest work I have ever done."¹

In "Lee Lozano, 68, Conceptual Artist Who Boycotted Women for Years," art critic Roberta Smith's 1999 obituary for Lee Lozano in *The New York Times*, she describes the edge that Lozano walked off in the execution of her work: "In the mid-1960s she also began to execute a series of life-related actions (she didn't like the word performance) that tested, among other things, her stamina, her friends' patience and the conduct of everyday life."²

An instruction is a basic component of conceptual practices, and one that usually involves a command to an 'other': a friend, a machine, a worker, an intern. The body in much conceptual work is present (for example in Chris Burden's artwork *Shoot* (1971)) as the one person who would dare to do it. Lozano, though, inverted this: she instructed herself in actions, and dared everyone else to put up with it.

In the writer Sarah Lehrer-Graiwer's wonderfully researched book *Dropout Piece* (2014), she notes this entry to Lozano's notebook just before her eviction:

LYING ON BED SMOKING, EMPTYING MIND, LISTENING TO RACHMANINOV IN DIM (CITYPOOR) LIGHTBULB A FEELING OF PEACE COMES OVER ME, OF JOYOUS FREEDOM, OF IM DOING WHAT I WANT, OF I DON'T HAVE TO DO ANYTHING UNTIL I FEEL LIKE IT (...) DROP OUT FROM WORLD, NO CALLS NO WORK NO OBLIGATIONS NO GUILT NO DESIRES, JUST MY MIND WANDERING LAZILY OFF ITS LEASH. THIS EVIDENTLY IS THE ONLY WAY TO TAKE A REST.³

Let's take a deep breath (Bend over, breathe slowly coming up, arms hang down, let the gravity work)
Breathe
Breathe

Lozano's note feels especially pertinent in this contemporary moment: How can I rest in and amongst what is now called 'work' as an artist? And how can I do so when I'm expected to be on all the time, even in 'relaxation mode'?

With the expectation that an artist shouldn't work TOO hard...
(*Relaxed Pose, Eyes off in distance*)

In an essay I wrote titled "Presence and Absence" (2015):

Increasingly as an artist I have begun to feel my own voice becoming disembodied from myself. Who is it that is 'speaking'? It is strange to envision oneself as a construct, a concept, outside of your own body, but that is exactly what is perceived by others: an accumulation of objects, made by a non-entity with a vague persona, skewed and squared by gestures and contexts.

In the essay I speak about four female artists: Cady Noland, Lee Lozano, Charlotte Posenenske and Laurie Parsons. I describe them as literally walking off the edge of the art world; revealing the edges of the playing field that they were confined to at the time.

I am not interested in the obscurity or curiosity of Lee Lozano, Charlotte Posenenske or Laurie Parsons. I do not believe the myths that they were 'not able to hack it' or 'hung the apron up.' Perhaps they were smart enough to 'wash their hands' of the situation they found themselves in, but regardless, each of their gestures expanded the role of authorship because their actions existed outside of the playing field of art. The act of dropping out was simply the natural conclusion to their work: they took their practice to the extreme of authorship, then followed through.⁴

Dropping out is a gesture of walking out. A strike. A Human Strike.⁵ Dropouts walk out off the edge of the world in which they exist at the time: off the map, off the grid. As a character, for others to see, the Dropout acts outside the bounds of the playing field of contemporary art, and by doing so, reveals the shape-form of the container: when the boundaries that hold these gestures become immaterial.

What is this shape-form, THIS container, of gestures?

It takes a shift in perception to consider dropping out as an act or a gesture instead of a circumstance. To do this requires the removal of an artist's biography from the understanding of their work. This is often hard when many women artists, especially those that have 'exited' the art world they were living in to go into exile, are shrouded in mystique (Agnes Martin, Sonia Delaunay, Jo Baer, Joan Mitchell).

Let's be clear: dropping out was unfashionable for all these women. Terms like 'failure', 'disturbed', 'forgotten', 'sad', 'drug-addict' were used. Post-partum, I feel it in my stomach, the dark hole that has always been there. It makes me so sad I can't tell you.

Let's not ignore the moment in time we live in in relationship to this:
Who gets to be abstract?

Who does get to be abstract? As in who gets to be off-point, random, bad-tempered, who gets to be not-giving-a-fuck, lying, you-don't-have-a-clue anyway, I was just joking, until I'm not, then it's not funny at all: duh?

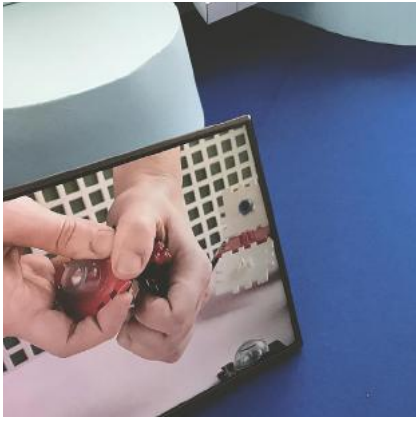
1. Jo Apple, "Hard Work: Lee Lozano's Dropouts," October No. 106 (Spring 2016): 77.
2. Roberta Smith, "Lee Lozano, 68, Conceptual Artist Who Boycotted Women for Years," *The New York Times*, October 18 (1999): Section E, Page 21.
3. Sarah Lehrer-Graiwer, *Dropout Piece* (London: Aberrant Press, 2014), 74.
4. Melissa Gordon, "Presence and Absence," *May Review*, #16 (2015).
5. Claire Fontaine, *The Human Strike Has Already Begun & Other Essays* (London: MUM, 2013).

of SUCKCESS

COMMUNICATIE

Op het gebied van communicatie, marketing en verslaggeving door de pers werd 2019 gekenmerkt door aandacht voor uiteenlopende onderwerpen. Niet alleen omwille van het artistieke programma kwam Witte de With veelvuldig in het nieuws, maar ook vanwege het voornemen om een verandering aan te brengen in de naam van het instituut. Het (leren) kennen van het publiek blijft onverminderd belangrijk voor Witte de With. Structureel publieksonderzoek maakt het mogelijk om de communicatiestrategie en de service aan onze bezoekers te verbeteren. De stad Rotterdam is al enkele jaren bezig met een opmars op de internationale toeristenmarkt. Van die ontwikkeling plukt ook Witte de With, gevestigd in de zowel onder inwoners als toeristen populaire Witte de Withstraat, de vruchten. Daarnaast gaat het instituut op regelmatige basis samenwerkingsverbanden aan om zijn netwerk en bereik te vergroten.

We spelen in een vroeg stadium in op grootschalige evenementen die plaatsvinden in de stad, zoals het International Film Festival Rotterdam (IFFR) en de Art Rotterdam Week. Daarnaast wordt een groeiende groep kunst- en cultuurliefhebbers bereikt via Kunstblock, het samenwerkingsverband van cultuurinstellingen in het Rotterdamse kunstkwartier. Het groeiende persnetwerk wordt actief onderhouden, ook met journalisten uit het buitenland die in het kader van citymarketing via Rotterdam Partners naar de stad komen. De solotentoonstelling van Lawrence Abu Hamdan was ook te zien bij de partnerlocaties Chisenhale Gallery (Londen), Contemporary Art Museum St. Louis en het Institute of Modern Art (Brisbane). Dat bood Witte de With bij uitstek een kans om een internationaal publiek van kunstliefhebbers te bereiken.

januari 2019
Studio Visit (Jan Van Eyck, Maastricht)
 door ons Curatorial team

februari 2019
Travel Report (Buenos Aires and Medellin)
 door Rosa de Graaf

maart 2019
Travel Report (Venice Biennale)
 door Samuel Saelemakers

september 2019
Travel Report (Duitsland)
 door Docus Van Der Made

september 2019
Travel Report (New York Art Book Fair)
 door Jeroen Lavèn

september 2019
Travel Report (Roemenië)
 door Sofía Hernández Chong Cuy

oktober 2019
Travel Report (Filipijnen)
 door Sofía Hernández Chong Cuy

oktober 2019
Travel Report (Indonesië)
 door Sofía Hernández Chong Cuy

oktober 2019
Travel Report (Chili)
 door Sofía Hernández Chong Cuy

Performance *SPACE FOR BECOMING A TIGER*, door Andrea Éva Györi, Museumnacht011
2019 op zaterdag 2 maart 2019. Fotograaf: Aad Hoogendoorn.

De kern van onze bezoekerspopulatie is te typeren als een nationaal en internationaal hedendaags kunstpubliek. De meerderheid van onze bezoekers woont in Rotterdam. Een kwalitatief publieksonderzoek dat in 2019 gezamenlijk werd uitgevoerd bij Witte de With en CBK-TENT, toonde aan dat 87 procent van onze bezoekers de kwaliteit van de tentoonstellingen als de belangrijkste reden voor een bezoek ziet. Onder publieksbereik verstaan wij niet alleen de bezoekers die wij ontvangen in ons gebouw (in 2019 waren dat er 41.600), maar ook het publiek dat onze satellietprojecten op andere locaties (landelijk en wereldwijd) bezoekt of online via livestreams onze symposia en lezingen volgt. Daarmee genereren wij jaarlijks een off- en online publiek van tienduizenden mensen.

Middelbare scholieren en studenten van het beroeps- en hoger onderwijs uit de regio komen naar Witte de With voor speciale rondleidingen, masterclasses en workshops. Ook betrekken wij nieuwe doelgroepen bij onze programmering door verbindingen te leggen met het thema van onze tentoonstellingen en andere presentaties. Het resultaat is een gevarieerd publiek dat niet alleen varieert in interesse, maar ook in leeftijd en achtergrond. Hoofddoel is het vergroten van het publieksbereik voor hedendaagse kunst, op basis van een (inter)nationale marketingstrategie gericht op kwaliteit en een lokale strategie gericht op gastvrijheid. Twee belangrijke instrumenten om dit doel te bereiken zijn de tweetalige online communicatie (Nederlands en Engels) en de doorlopende zichtbaarheid van het programma in de eigen stad Rotterdam. Waar mogelijk wordt ingezet op communicatiemiddelen in andere grote steden in Nederland en op platforms in het buitenland.

Naast een breder publiek van cultureel geïnteresseerden, leerlingen uit het voortgezet en hoger onderwijs en (internationale) toeristen, heeft Witte de With een groot bereik onder een meer gespecialiseerde publieksgroep van kunstprofessionals. Zij zijn als kunstenaar, curator, wetenschapper, theoreticus of criticus nauw betrokken bij de hedendaagse kunst of volgen een beroepsopleiding in die richting. Deze groep draagt bij aan de reputatie en kwaliteit van het instituut en is één van de krachten achter Witte de Withs programma en publieksbenadering. Om deze groep te informeren en aan ons te binden plaatsen we gerichte advertenties op sociale media en versturen we regelmatig digitale nieuwsbrieven naar geïnteresseerden uit ons adressenbestand, dat groeit naarmate meer bezoekers van de tentoonstellingen en activiteiten hun gegevens achterlaten.

Vanaf midden 2018 maakt Witte de With gebruik van SurveyMonkey, een opensourcesysteem voor bezoekersonderzoek. Andere databronnen zijn de bezoekgegevens van Museumkaarthouders en postcodegegevens van bezoekers. Die postcodegegevens worden door alle culturele instellingen in Rotterdam verzameld in opdracht van Rotterdam Festivals, die vanaf 2017 jaarlijks een analyse van deze gegevens maakt op basis van het Whize (voorheen MOSAIC)-segmentatiemodel, om zo de acht belangrijkste Rotterdamse doelgroepen voor cultuur in kaart te brengen. In 2019 is Rotterdam Festivals geen nieuw onderzoek gestart. De gegevens hieronder zijn daarom afgeleid van het onderzoek uit 2018.

Uit onderzoek blijkt (bezoekers in het kader van educatieprogramma's en rondleidingen niet meegenomen) dat het publiek van Witte de With sinds 2016 is gegroeid met 16 procent en dat ons publiek uit Nederland en uit Rotterdam diverser is geworden. Gegevens van Rotterdam Festivals laten zien dat 36,5 procent van ons Rotterdamse publiek bestaat uit een jonge doelgroep, grotendeels met een migrantenachtergrond. Deze doelgroep vormt ook een groeiend segment van bezoekers van buiten Zuid-Holland.

SAMENWERKINGEN

Om het programma onder de aandacht te brengen van diverse doelgroepen, op verschillende kennisniveaus en vanuit hun specifieke interesse, werkt Witte de With intensief samen met lokale, nationale en internationale partners. Conform het beleidsplan 2017-2020 zijn alle activiteiten erop gericht herhaalbezoek te stimuleren en bezoekers van andere culturele instellingen in Rotterdam ertoe aan te zetten ook naar Witte de With te komen.

Om bij te dragen aan de culturele infrastructuur en profilering van de stad Rotterdam als culturele bestemming werden ook in 2019 lokaal partnerschappen gesloten met onder meer Art Rotterdam (waar wij wederom zichtbaar waren met een stand op de beurs), het nabij gevestigde NRC Café, Rotterdam Festivals en Rotterdam Partners. Met de collega's van TENT in het pand is er afstemming over publieksactiviteiten, communicatie en educatieve programma's. Met het International Film Festival Rotterdam (IFFR) programmeerden we op 24 januari 2019 een performance door kunstenaar Lawrence Abu Hamdan bij WORM, dit was onderdeel van het IFFR sound//vision-programma. In 2019 breidden we onze Rotterdamse samenwerkingen uit door het hosten van het Festival

Magia, evenals onderdelen van het North Sea Round Town-programma.

Kunstblock is een uniek samenwerkingsverband van de kunstinstellingen in het Witte de Withkwartier (CBK-TENT, V2_, MAMA, WORM en Witte de With). Door krachten te bundelen, kennis te delen en een gedeeld cultureel ondernemerschap, versterkt Kunstblock sinds de oprichting in 2013 de rol van het Witte de Withkwartier als culturele hub en verbreden we ons publieksbereik. Zo dragen we bij aan een levendig en afwisselend kunstklimaat in de straat en de stad, en bouwen we duurzame relaties op met kunstinstellingen, ondernemers, bezoekers en bewoners. Door onze activiteiten onderling af te stemmen en elkaars activiteiten te promoten, stimuleren we ons publiek om ook onze partnerinstellingen te bezoeken. De wekelijkse Kunstblock Tour maakt nieuw publiek (zoals studenten, nieuwe Rotterdammers en toeristen) bekend met de kunst in de straat. Een andere kernactiviteit van Kunstblock is de populaire Kunstavond, een gezamenlijke gratis openstelling op elke vrijdagavond. De speciale Kunstavond XL die Kunstblock vier keer per jaar organiseert, heeft zich bewezen als een strategisch instrument om het imago en bereik van het Witte de Withkwartier als kunstkwartier te laten groeien.

Voor masterclasses en lezingen, ook in het kader van Studium Witte de With, ons platform voor hoger onderwijs, werkt Witte de With jaarlijks nauw samen met onder meer de Willem de Kooning Academie, het Piet Zwart Institute, de Hogeschool Rotterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam. 100% Hedendaags, het educatieprogramma voor het voortgezet onderwijs, is een samenwerking tussen Witte de With, TENT en Showroom MAMA.

Landelijk vervult Witte de With als een van de grotere presentatie-instellingen een schakelfunctie in het culturele bestel. Deze functie betreft zowel de hedendaagse kunstbeleid en het (inter)nationale cultuurbeleid, als de verbinding van beeldende kunst met andere domeinen. Witte de With is lid van De Zaak Nu, de belangenvereniging voor presentatie-instellingen. Witte de With is een van de initiatiefnemers van de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek.

COMMUNICATIEMIDDELEN

Het publiek van Witte de With wordt regelmatig op de hoogte gehouden van het programma, via de volgende kanalen:

DIGITALE NIEUWSBRIEVEN

Nederlands- en Engelstalige digitale nieuwsbrieven werden verzonden naar zowel binnen- als buitenlandse abonnees. In 2019 meldden 350 nieuwe geïnteresseerden zich aan voor onze mailings, waarmee wij op een bestand van in totaal 15.960 actieve adressen kwamen.

DRUKWERK

In 2019 werd gebruikgemaakt van diverse vormen van drukwerk om het programma toe te lichten en onder de aandacht te brengen bij een breed publiek. Voor iedere tentoonstelling werd een aparte uitnodigingskaart geproduceerd, waarvan 2.500 Nederlandstalig en 2.500 Engelstalig. 3.700 van deze kaarten werden per post verzonden naar adressen uit ons bestand. De overige kaarten werden op onze locatie aan de bezoekers verstrekt. In tegenstelling tot voorgaande jaren werken we sinds 2018 niet meer met een tentoonstellingsgids. De tentoonstellingen worden sinds mei 2018 voorzien van muurteksten en objectlabels die een introductie en verdiepende informatie bij de kunstwerken bieden. Bij de presentaties in de langlopende serie Rotterdam Cultural Histories werden ook dit jaar weer postkaarten met achtergrondinformatie geproduceerd. Zoals ieder jaar produceerden we in 2019 een affiche met het volledige programma van Witte de With tijdens de Art Rotterdam Week. Deze werd door de stad verspreid via cultuurkoeriers en was opgenomen in de vip-tas die tijdens de opening van de Art Rotterdam kunstbeurs werd uitgereikt aan 2.000 bezoekers. Voor het ontwerp van het drukwerk werd in 2019 samengewerkt met ontwerpbureau Laumes onder leiding van Goda Budvytyte en Viktorija Rybakova (Brussel). Een deel van het drukwerk werd in huis geproduceerd.

WEBSITE EN SOCIALE MEDIA

De website wdw.nl is niet alleen het platform voor informatie en achtergronden bij het actuele programma, maar ook voor de online verkoop van toegangsbewijzen en publicaties. Daarnaast fungeert wdw.nl als online archief van alle tentoonstellingen, evenementen, langdurige projecten en publicaties van Witte de With, verrijkt met aanvullend bronmateriaal. Alle informatie op de website wordt tweetalig aangeboden. De website werd in 2019 door 120.831 bezoekers bezocht, een lichte daling ten opzichte van 2018. Hier zijn enkele verklaringen voor. Ten eerste werden er in 2019, net als in 2018, minder nieuwsbrieven verstuurd die naar

de website doorlinken. Ten tweede richtten we ons steeds meer op de socialemediakanalen, niet alleen als informatieverstrekking, maar ook om tickets te verkopen. In 2019 zagen we ondanks deze kleine daling in het websitebezoek, wel een stijging van bijna 10 procent in de tijd die bezoekers spenderen op wdw.nl.

Door de grotere focus op sociale media sinds 2018 zien we een aanzienlijke groei. Zo nam het aantal volgers van onze Facebook-pagina met ruim 2.500 toe tot ruim 31.100 in 2019. Twitter kwam met een groei van ruim 350 volgers op een totaal van circa 11.875 volgers. Ons Instagram-profiel kende met 21.000 volgers aan het einde van 2019 een groei van bijna 50 procent in vergelijking met het jaar daarvoor. De focus ligt dan ook steeds meer op ons Instagramkanaal. Bewegend beeld is steeds belangrijker geworden om zichtbaarheid op socialemediakanalen te genereren. Via een koppeling met het YouTube-kanaal van Witte de With werd opnieuw een selectie van onze lezingen en symposia live uitgezonden op de homepage van wdw.nl. Deze digitale registraties blijven te raadplegen via ons YouTube-kanaal.

PERS

De reguliere benadering van alle perscontacten bestond uit het versturen van een persbericht per tentoonstellings-seizoen. Per seizoensmailing werden ruim 2.000 journalisten en critici in binnen- en buitenland bereikt. Een groot aantal van deze geadresseerden werd daarnaast proactief en persoonlijk benaderd via telefoon of e-mail, afhankelijk van het specifieke project of evenement, teneinde ook pers te bereiken die niet eerder over ons berichtte. Geselecteerde pers werd de mogelijkheid geboden om de directeur, curatoren of kunstenaars te interviewen. Persrelaties die Witte de With op eigen gelegenheid bezochten, ontvingen bij aankomst een persmap en kregen na afloop de link naar onze perspagina met afbeeldingen doorgestuurd. De verslaggevers die een artikel aan een van onze projecten wijdde, ontvingen een persoonlijk dankbericht. Onze actieve persbenadering genereerde veel positieve verslaggeving over Witte de With.

In 2019 verschenen onder meer in de volgende gedrukte en online media recensies en artikelen over Witte de With: 31 Mag, 360 Magazine, AD, all-over, Art Forum, Art in America, Art Monthly, Art News, Art Rotterdam Newspaper, Arte Fuse, Artmap, Artnet, Beeldenmagazine, BK Informatie, Boekman, Burlington Contemporary, COLLECT, Contemporary Daily, Cultuurscout, Daily Sabah Arts, De Groene Amsterdammer, De Limburger, De Standaard, De Telegraaf, De Witte

Raaf, e flux journal, El Mercurio, Elsevier, FAD Magazine, Filosofie Magazine, Flash Art, FOCUS, Forbes, Frieze, FunX, Geschiedenis Magazine, H Art, Het Parool, House, Mountain Review, Inside Rotterdam, La Tercera, Libelle, MAP Magazine, Metro, Metropolis M, Mister Motley, Mr Hudson, The New York Times, Noordhollands Dagblad, NRC Handelsblad, Opzij, Relieve Contemporaneo, Rotterdam, Spoor, Texte zur Kunst, Trendbeheer, de Volkskrant, WebWire, Yahoo en Zing Magazine.

Witte de With is ook bedreven in het genereren van free publicity, wat resulteerde in de vermelding van tentoonstellingen en publieksactiviteiten in lokale kranten als Metro en Havenloods, en op diverse (inter)nationale online blogs en culturele agenda's.

Directeur Sofía Hernández Chong Cuy en minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Ingrid van Engelshoven tijdens de opening van nieuwe tentoonstellingen op zondag 6 september 2019. Fotograaf: Aad Hoogendoorn.

CULTUREEL ONDERNEMERSCHAP

Bezoekers tijdens de opening van *Rosella Biscotti, nieuw werk*, op zondag 6 september 2019. Fotografie: Aad Hoogendoorn.

KING BAUDOUIIN FOUNDATION UNITED STATES
(KBFUS)

Sinds juni 2018 werkt Witte de With samen met de King Baudouin Foundation United States (KBFUS). De KBFUS is vrijgesteld van belasting en heeft een 501(c)(3)-status. Witte de With staat bij KBFUS geregistreerd als 'the American Friends of Witte de With Center for Contemporary Art'. Als inwoner van de Verenigde Staten is het mogelijk via KBFUS fiscaal voordelig te schenken aan ons instituut.

LIDMAATSCHAPSPROGRAMMA

In 2018 zijn we gestart met een nieuw lidmaatschapsprogramma. Dit programma groeide in 2019 gestaag en belooft zowel op korte als langere termijn iets moois op te leveren voor het instituut en de leden. Voor onze leden organiseerden we de volgende activiteiten in 2019:

IFFR-event Lawrence ABU HAMDAN
24 januari 2019

OPENING tentoonstellingen bij Witte de With, VIP
Preview/lunch
27 januari 2019

ART ROTTERDAM: speciale ontvangst tijdens de
VIP-opening in de stand van Witte de With
6 februari 2019

Opening en diner MARIO GARCÍA TORRES in
WIELS, Brussel
16 mei 2019

OPENING tentoonstellingen bij Witte de With, VIP
Preview/lunch
26 mei 2019

OPENING tentoonstellingen bij Witte de With, VIP
Preview/lunch
8 september 2019

GALLERY WALK onder leiding van ROSA DE
GRAAF in Rotterdam Centrum
21 september 2019

Salon-style lezing *What is Feminist Art?* door
ALYCE MAHON EN PAULA VAN DEN BOSCH.
20 november 2019

Mahon, kunsthistoricus aan de Universiteit van Cambridge (Londen) richtte zich in haar presentatie op het kruispunt van feminisme en surrealisme. Paula van den Bosch, senior curator van Bonnefantenmuseum (Maastricht), liet ons kennismaken met het werk van een groep Nederlandse vrouwelijke kunstenaars. Het evenement vond plaats in de Living Room van citizenM Rotterdam.

Gratis publicatie 2019: CECILIA VICUÑA, *Seehearing the Enlightened Failure*

Kunstenaar Rossella Biscotti tijdens de opening van haar solotentoonstelling op zondag 6 september 2019. Fotograaf: Aad Hoogendoorn.

BEURZEN

ART ROTTERDAM 6–10 februari 2019

Ook in 2019 was Witte de With betrokken bij Art Rotterdam. Witte de With maakte deel uit van het vipprogramma in de vorm van een besloten ochtendopenstelling. In 2019 ontwikkelde kunstenaar Federico Herrero unieke monotypes, die Witte de With voor het eerst op de Art Rotterdam presenteerde. Ook de rest van het jaar waren deze werken bij Witte de With te koop. De opbrengsten uit de verkoop gaan deels naar de kunstenaar en deels naar de programmering in MELLY.

Witte de With was op Art Rotterdam vertegenwoordigd met een beursstand en organiseerde het volgende evenement:

GESPREK MET KUNSTHISTORICUS MARIANNE BROUWER 7 februari 2019 Locatie: Art Rotterdam 2019, Reflections Room

In 2014 hebben Ullens Centrum voor Hedendaagse Kunst (UCCA) in Beijing en Witte de With een deel van hun jaarprogramma gewijd aan het verkennen van de erfenis van de Nederlandse curator, kunsthistoricus en galeriehouder Hans van Dijk (1946–2002). Het boek *Hans van Dijk: A Life with Art in China* van auteur, kunsthistoricus en onderzoeker Marianne Brouwer, onder andere curator van de twee tentoonstellingen in Witte de With en UCCA, illustreert en documenteert de geschiedenis van hedendaagse kunst in China, gerelateerd aan het buitengewone leven en werk van Van Dijk. Witte de With-curator Samuel Saelemakers en Marianne Brouwer gingen in gesprek over dit boek en de rol van Van Dijk in de hedendaagse Chinese kunst.

NEW YORK ART BOOK FAIR 19–22 september 2019

Witte de With was aanwezig op de New York Art Book Fair (NYABF), georganiseerd door Printed Matters in MoMA PS1, New York. Deze editie van de beurs trok meer dan 32.000 bezoekers, waarvan

meer dan 12.000 op zaterdag 21 september. De grote belangstelling voor de beurs was terug te zien in de verkoop van Witte de With-publicaties; in 2019 verkochten we meer publicaties dan ooit. Deelname aan NYABF werd mogelijk gemaakt door een Bijdrage Kunstboekenbeurzen van het Mondriaan Fonds.

GESPREK MET CARLA MARÍA MACCHIAVELLO 21 september 2019 Locatie: New York Art Book Fair

Kunsthistorica Carla María Macchiavello hield een lezing over de publicatie *Cecilia Vicuña: Seeing the Enlightened Failure*, waar zij een essay voor schreef. De publicatie verscheen ter gelegenheid van het retrospectief van Vicuña bij Witte de With. Macchiavello doceert kunstgeschiedenis aan het Borough of Manhattan Community College, CUNY, New York.

PRINTING PLANT ART BOOK FAIR 22–24 november 2019 Locatie: Looiersgracht 60, Amsterdam

Printing Plant is een driedaagse kunstboekenbeurs voor onafhankelijke uitgevers. Meer dan tachtig (inter)nationale uitgevers presenteren er hun kunstenaarsedities, catalogi, boeken, monografieën, tijdschriften en zines.

GESPREK MET MARIANNE BROUWER EN KITTY ZIJLMANS 23 november 2019 Locatie: Printing Plant Art Book Fair

Een gesprek over de publicatie *Hans van Dijk | Dai Hanzhi: A Life with Art in China*. Auteur en onderzoeker Marianne Brouwer was in 2014 als curator betrokken bij twee tentoonstellingen over de erfenis van Van Dijk, georganiseerd door Witte de With en UCCA (Beijing). Tijdens Printing Plant besprak zij de complexe geschiedenis van Chinese hedendaagse kunst met Kitty Zijlmans, hoogleraar Hedendaagse kunstgeschiedenis en Theorie / Wereld Kunstwetenschappen aan het Leiden University Centre for the Arts in Society.

MAIN
SECTION

24a
Witte de With Center
for Contemporary Art
Rotterdam (NL)

Witte de With Center for Contemporary Art is pleased to offer on sale 20 unique monoprints by Federico Herrera. Proceeds from the sale of these works will go to the artist and partly to the project 'The Long-Term Project' a long-term project for the gallery's active learning.

KWANTITATIEVE GEGEVENS

Met in totaal 12 tentoonstellingen, 7 coproducties en 88 programma's (zoals lezingen, debatten, performances, leesgroepen, educatieve projecten, onderzoeksprojecten, filmvertoningen, evenementen, rondleidingen, boekpresentaties) hebben wij zowel de gemeentelijke als de landelijke prestatie-eisen ruimschoots behaald.

GROEPS- EN SOLOTENTOONSTELLINGEN

1. *Lawrence Abu Hamdan, een solotentoonstelling*
2. *Firelei Báez, nieuw werk*
3. *Een tentoonstelling met een audioscript door Sarah Demeuse en Wendy Tronrud en een soundtrack door Mario García Torres in samenwerking met Sol Oosel*
4. *Cecilia Vicuña, een retrospectieve tentoonstelling*
5. *Mariana Castillo Deball, een solotentoonstelling*
6. *Melike Kara, nieuw werk*
7. *Rossella Biscotti, nieuw werk*
8. *Alejandro Cesarco, een solotentoonstelling*
9. *Een tentoonstelling met posters van Maja Bekan, Kévin Bray, Chloë Delanghe, Baldvin Einarsson, Priscila Fernandes, Vera Gulikers, An Onghena, Kevin Osepa, Josie Perry, Rory Pilgrim, Tramaine de Senna en Edward Clydesdale Thomson*
10. *Over Contemporary Arab Representations*
11. *Over Melly Shum*
12. *Rotterdam Cultural Histories #16*

TOTAAL AANTAL BEZOEKERS

Witte de Withstraat 50 Rotterdam 41.600

BEZOEKERS EXTERNE PROGRAMMA'S

Nationaal 31.707
Internationaal 187.112

LANGETERMIJNPROJECT

1. Het initiatief tot naamsverandering van Witte de With

COPRODUCTIES

1. *Rotterdam Cultural Histories* (TENT, Witte de With)
2. *100% Hedendaags* (MAMA, TENT, Witte de With)
3. *Kunstblock* (TENT, CBK Rotterdam, V2_ Instituut voor Instabiele media, MAMA, Witte de With en WORM)
4. *Exile; de eerste van vier conferenties in de serie Art after Culture? A second decade of e-flux journal, in samenwerking met e-flux journal, Erasmus University College en het Rotterdam Arts & Sciences Lab*
5. *Cecilia Vicuña met Museo Universitario Arte Contemporaneo (MUAC) in Mexico-Stad*
6. *Lawrence Abu Hamdan, Earwitness Theatre met Chisenhale Gallery (Londen); Contemporary Art Museum St. Louis; en Institute of Modern Art (Brisbane)*
7. *Ari Benjamin Meyers: Kunsthalle for Music, met Museum of Contemporary Art Santa Barbara (MCASB)*

Stagiaire Hinojosa tijdens de opening van *Cecilia Vicuña*, een retrospectieve tentoonstelling, op zondag 26 mei 2019. Fotograaf: Aad Hoogendoorn.

Tentoonstellingsoverzicht *Een tentoonstelling met een audioscript door Sarah Demeuse en Wendy Tronrud en een soundtrack door Mario García Torres in samenwerking met Sol Oosel*, courtesy Witte de With Center for Contemporary Art, Rotterdam, 2019. Fotograaf: Kristien Daem.

AGENDA 2019

soundtrack door MARIO GARCÍA TORRES in samenwerking met SOL OOSEL.

27 januari–5 mei 2019

Contemporary Arab

Representations

27 januari–19 mei 2019

2018–2020

MUEBLES MANUEL

5 mei 2018–26 april 2020

ZONDER TITEL

6 mei 2018–31 maart 2019

FEDERICO HERRERO

Open Envelope (muurschildering)

6 mei 2018–31 maart 2019

JANUARI

PERFORMANCE door Lawrence Abu Hamdan: *After SFX*.

Onderdeel van het IFFR sound// vision-programma.

Locatie: WORM, Boomgaardstraat 71, Rotterdam

24 januari 2019

WORKSHOP met WENDY

TRONRUD over 'uitvallen'

25 januari 2019

CONFERENTIE *Exile*

De eerste van vier conferenties in de serie *Art after Culture? A*

second decade of e-flux journal

26 januari 2019

OPENING van de

zomertentoonstellingen

27 januari 2019

LAWRENCE ABU HAMDAN, een solotentoonstelling

27 januari–28 april 2019

FIRELEI BÁEZ, nieuw werk

27 januari–12 mei 2019

Een tentoonstelling met een audioscript door SARAH DEMEUSE en WENDY TRONRUD en een

FEBRUARI

BEURS Art Rotterdam week.

Presentatie op de kunstbeurs.

Locatie: Van Nelle Fabriek,

Rotterdam

6–10 februari 2019

VIP-programma Art Rotterdam

Speciale ochtendopenstelling

7 februari 2019

GESPREK met kunsthistoricus

Marianne Brouwer, over de publicatie Hans van Dijk. A life with art in China. Locatie: Art Rotterdam,

Van Nelle Fabriek, Rotterdam

7 februari 2019

SESSIE #4: Een collectieve reis met Beatbox

8 februari 2019

PERFORMANCE door Grace Ellen

Barkey

9–10 februari 2019

FOCUS door Adam Patterson: A

Flood of Convergences

15 februari 2019

MAART

FOCUS door Rosa de Graaf

1 maart 2019

WORKSHOP *Beklede lichamen*

2, 9 en 16 maart 2019

MUSEUMNACHT 010 met perfor-

mance door Andrea Éva Györi:

SPACE FOR BECOMING A TIGER

2 maart 2019

BOEKPRESENTATIE 100%

Hedendaags

14 maart 2019

WORKSHOP Inclusive Storytelling

15 maart 2019

FOCUS door Wouter Davidts

22 maart 2019

KEYNOTE Pascal Gielen: *A New*

Aesthetics of the Real

28 maart 2019

WORKSHOP *Corresponding Racial*

Identity door Parallel Curriculum

van Studium Witte de With

29 maart 2019

SPECIAAL EVENEMENT

Microfund-diner door Parallel

Curriculum van Studium Witte de

With

29 maart 2019

PERFORMANCE door Andrea Éva

Györi: *SPACE FOR BECOMING A*

TIGER

29, 30, 31 maart 2019

GESPREK met Catherine David

over *Contemporary Arab*

Representations

30 maart 2019

APRIL

GESPREK met Pablo José Ramírez

5 april 2019

OPENING MELLY

7 april 2019

TENTOONSTELLING met posters

7 april 2019–26 april 2020

VITRINE-PRESENTATIE over Melly

Shum

7 april 2019–5 januari 2020

SESSIE #5: *De verbinding van*

woorden

12 april 2019

PERFORMANCE door Johanna

Tengan

12–13 april 2019

TENTOONSTELLING Rotterdam

Cultural Histories #16:

<i>Hoe komt men van de Salvador Allendestraat naar de André van der Louwbrug?</i> 19 april–3 november 2019	<i>Cecilia Vicuña, een retrospectieve tentoonstelling</i> 26 mei–24 november 2019	28 juni 2019
WORKSHOP <i>Manifesto to Self</i> door Parallel Curriculum van Studium Witte de With 19 april 2019	<i>Mariana Castillo Deball, een solotentoonstelling</i> 26 mei–25 augustus 2019	JULI SESSIE #9: North Sea Round Town 5 juli 2019
FILM SCREENING <i>The Soft Screening</i> door Parallel Curriculum van Studium Witte de With 19 april 2019	<i>Melike Kara, nieuw werk</i> 26 mei–25 augustus 2019	DIALOOG Ketij Koti Tafel 6 en 7 juli 2019
WORKSHOP met Louis Henderson en Olivier Marboeuf 23 april 2019	GESPREK met Cecilia Vicuña: <i>Seehearing the Enlightened Failure</i> 26 mei 2019	MELLY'S BUREN: Barber Bob 12 juli 2019
GESPREK met Melissa Gordon: <i>The Embarrassment of SUCKCESS</i> 24 april 2019	PERFORMANCE door Cecilia Vicuña 27 mei 2019	FELLOWSESSIE: <i>Brieven aan Melly Shum</i> 13 juli 2019
MEI	GESPREK met Camila Marambio en Cecilia Vicuña 27 mei 2019	FOCUS met Anne Kolbe 19 juli 2019
GESPREK met Fabulous Future: <i>Are We There Yet?</i> 3 mei 2019	SESSIE #7: 010 Says It All 31 mei 2019	AUGUSTUS FOCUS met Lois Bakker 9 augustus 2019
SESSIE #6: <i>De verbinding van genezing</i> 3 mei 2019	JUNI	MELLY'S BUREN: Kunst & Koti 16 augustus 2019
WORKSHOP <i>From the Wilderness, with Love</i> door Parallel Curriculum van Studium Witte de With 10 mei 2019	GESPREK met Tyler Coburn: Een lezing van Richard Roe 7 juni 2019	FILM SCREENING: Cecilia Vicuña #2 23 augustus 2019
WORKSHOP <i>From Object to Zine</i> door Parallel Curriculum van Studium Witte de With 10 mei 2019	GESPREK met Nathalie Zonnenberg over haar boek <i>Conceptual Art in a Curatorial Perspective</i> 14 juni 2019	FESTIVAL Magia x Witte de With 23–24 augustus 2019
WORKSHOP Modeltekenen met Atelier Herenplaats 15 mei 2019	SESSIE #8: <i>Een gemeenschappelijke beweging</i> 14 juni 2019	SEPTEMBER
WORKSHOP met Mariana Castillo Deball: <i>In Tlilli in Tlapalli</i> 25 mei 2019	FOCUS met Sofía Hernández Chong Cuy 21 juni 2019	SESSIE #10: Spraakuhloos 6 september 2019
OPENING van de zomertentoonstellingen 26 mei 2019	GESPREK met Chris Kraus 22 juni 2019	LUNCH met Alejandro Cesarco 6 september 2019
	GESPREK met Maja Bekan, An Onghena en Josie Perry 28 juni 2019	WORKSHOP met Alejandro Cesarco: <i>Reading as Generative Process</i> 7 september 2019
	FILM SCREENING: Cecilia Vicuña #1	OPENING van de herfsttentoonstellingen 8 september 2019
		<i>Alejandro Cesarco, een solotentoonstelling</i> 8 september 2019–5 januari 2020

Rossella Biscotti, <i>nieuw werk</i> 8 september 2019–5 januari 2020 FOCUS met Sofía Hernández Chong Cuy 13 september 2019	<i>leeftijd</i> 18 oktober 2019 Manq Carrot en Louis Windzak MELLY'S BUREN: Kunst & Koti 26 oktober 2019 Ivan Winter, Donn Stone, Randy Morais, Jamal Martis en Radio Sater	GESPREK met Tash Aw over <i>Wij, de overlevenden</i> 23 november 2019
DEELNAME Open Monumenten- dag 2019 14–15 september 2019		GESPREK met Kévin Bray, Chloë Delanghe, Vera Gulikers, Kevin Osepa en Tramaine de Senna 29 november 2019
WORKSHOP Inclusive Storytelling #2 The Wheel 14 september 2019	NOVEMBER FOCUS met Mercedes Azpilicueta en Suzanne Wallinga 1 november 2019	FELLOWSESSIE: <i>Nostalgia</i> 30 november 2019
BEURS Witte de With Publishers aanwezig op de New York Art Book Fair 20–22 september 2019 Met lezing door Carla María Mac- chiavello	FELLOWSESSIE: <i>Wat is jouw verhaal?</i> 2 november 2019	DECEMBER TENTOONSTELLING <i>Rotterdam Cultural Histories #17: Kunstenaars als stadsmakers, de casus Kaus Australis</i> TENT editie 2 december 2019–26 augustus 2020
GESPREK met Catherine de Zegher: <i>Cecilia Vicuña's Arte Precario</i> 20 september 2019	GESPREK met The KOKRA FAMILY: <i>Reizend naar nergens</i> 8 november 2019	GESPREK met Wapke Feenstra: <i>Monoculturen en rurale denkbeelden</i> 13 december 2019
FILM SCREENING: Cecilia Vicuña #3 20 september 2019	WORKSHOP Inclusive Storytelling #4: Verhalen met Melanta Ayon 9 november 2019	GESPREK met tijdschrift Kunstlicht Lancering: 'Radical Imaginings: Art Practices of/for Justice' 14 december 2019
FELLOWSESSIE: <i>Klassieke geluiden</i> 21 september 2019	WORKSHOP met Mia You: Non-fictie creatief schrijven 15 november 2019: Workshop 22 november 2019: Schrijversdiner	GESPREK met Theory-F(r)iction: <i>Punctionary</i> Publicatiepresentatie 20 december 2019
FOCUS met Rossella Biscotti 24 september 2019	GESPREK met Megan Boyle: <i>Liveblog</i> 15 november 2019	
OKTOBER	LEZING VOOR LEDEN 20 november 2019 Met: Alyce Mahon, Paula van den Bosch Locatie: CitizenM	
GESPREK met De Witte Raaf: <i>Transparantie en opaciteit</i> 4 oktober 2019	WORKSHOP met Lorena Solis Bravo en Tina Jeranko: <i>My body split into thousand pieces</i> 22 november 2019	
EVENT Cool aan de Gang 6 oktober 2019	SESSIE #12: <i>Thuiskomen</i> 22 november 2019	
GESPREK met Baldvin Einarsson, Priscila Fernandes, Rory Pilgrim en Edward Clydesdale Thomson 11 oktober 2019	BEURS Witte de With aanwezig op de Printing Plant Art Book Fair 22–24 november 2019 Met lezing door: Marianne Brou- wer en Kitty Zijlmans	
WORKSHOP Inclusive Storytelling #3: <i>Belichaming</i> , met Melanta Ayon 12 oktober 2019		
SESSIE #11: <i>De verbinding van</i>		

KUNSTAVOND XL, 2019

8 februari

31 mei

5 juli

6 september

15 november

COURSEWORK SESSION #5

11–12 januari 2019: Presentatie

naamvoorstel

FINAL COURSEWORK

22 februari 2019: Diner en certifi-
caatuitreiking

23 februari 2019: Naampresentatie

SESSIES werk-leerprogramma, 2019

28 september

19 oktober

16 november

7 december

Een tentoonstelling met een audioscript door

An exhibition with an audio script by

SARAH DEMEUSE en and WENDY TRONRUD

Deze tentoonstelling verkent het fenomeen "dropping out," dat doorgaans verwijst naar vroegtijdige schoolverlaters, ook wel "dropouts" genoemd. Sinds de jaren zestig wordt afhaken of uitvallen ook geassocieerd met de tegencultuur en met diepgewortelde sociale uitsluiting. Bewust "uit het systeem stappen" en opnieuw beginnen op een verafgelegen plaats lijkt ook een erg romantische levenskeuze. Maar uit het systeem stappen is niet altijd een vrije keuze. Institutionele krachten kunnen individuen verstoten en uitsluiten van bepaalde domeinen, structuren en milieus. Dus of het vrijwillig dan wel gedwongen gebeurt, "dropping out" is altijd verbonden aan politieke vertegenwoordiging.

Uitval komt voor in alle domeinen en disciplines, maar deze tentoonstelling focust zich op de relaties tussen onderwijsinstellingen, maatschappelijke overtuigingen en de wereld van kunst en esthetica. De tentoonstelling toont ook aan hoe het voornamelijk vrouwen zijn die in deze tussenruimtes werken. Precies omwille van de complexiteit van "dropping out" wordt in deze tentoonstelling voorrang gegeven aan ervaringen en tijd, meer dan aan definities en illustraties.

Om het audioscript van de tentoonstelling te beluisteren kunt u hier een koptelefoon nemen. Selecteer kanaal 1 voor Nederlands, 2 voor Engels. Het script werd opgenomen in Rotterdam en ingesproken door actrices Jacqueline Blijm, Elise de Brauw en Katrina Lubbers.

U kunt er ook voor kiezen om tijd te spenderen zonder koptelefoon en één van de geprogrammeerde performances bij te wonen. Die makers gaan op geheel eigen manier een dialoog aan met de tentoonstelling: Grace Ellen Barkey op 9 en 10 februari, van 14.00 uur tot 16.00 uur; Andrea Eva Györi op 2 maart, 23.30 uur; en Johanna Tengán op 12 april, 19.30 uur en 13 april, 16.00 uur.

Het audioscript werd speciaal voor deze tentoonstelling geschreven en behandelt het leven en werk van vrouwelijke kunstenaars, schrijvers en pedagogen, die zich allen, op verschillende manieren, aan hun traditionele veld onttrokken hebben. Het script bestaat uit vijf thematische hoofdstukken –Wildernis, Afsand, Overgang, Ziekte en Systeem– en wordt verteld door drie stemmen. De eerste citeert, de tweede geeft meer duiding, de derde stelt vragen. De opname is ongeveer 30 minuten lang en speelt ononderbroken via de koptelefoons hieronder. De gesproken tekst is niet alleen een geluidsopname, maar ook een opname of neerslag van mondelinge geschiedschrijving door middel van luisteren, interpreteren, herroepen en verwoorden. Geselecteerde woorden uit de tekst zijn ook aanwezig in de zalen, als echo's.

De scenografie en de soundtrack zijn geïnspireerd op de kleuren en geluiden van de woestijn, en roepen referenties op aan andere verlaten plaatsen. Het kleurenpalet, de belichting en de muziek zijn afgestemd op de zonnetijd en markeren verschillende tijdstippen zoals zonsopgang en zonsondergang, schemer en dageraad. De soundtrack is gemaakt met muziekinstrumenten en synthesizers, en bevat geluiden geïnspireerd op de wind of de bewegingen van een slang. De drie kanalen spelen elk een ander muziekstuk van verschillende duur, maar spelen gelijktijdig.

en een soundtrack door as well as a soundtrack by **MARIO GARCÍA TORRES**

in samenwerking met

in collaboration with

SOL OOSEL

This exhibition explores the notion of dropping out, which most commonly refers to students who abandon their studies. They are labeled as "dropouts." Since the 1960s, dropouts and reasons for dropping out have also become associated with counter-culture, as well as with deep-seated mechanisms of social exclusion. As a willful decision, dropping out to build anew in remote locations has romantic undertones. However, dropping out is not always a choice. Institutional forces cast individuals away from a given field, structure or environment. So, whether it is voluntary or forced, dropping out is invariably connected to the politics of representation.

The phenomenon of dropping out happens in all fields and disciplines, but this exhibition centers on relationships between institutions of learning, commitments to community, and the realms of art and aesthetics. It especially signals how more often it's women who work and tarry in these interstices. Precisely because of the complexities of dropping out, experience and temporality are here prioritized over definition and illustration.

To experience the audio script of this exhibition, use one of the headphones here: for Dutch, select channel 1; for English, channel 2. The script is interpreted by the actresses Jacqueline Blom, Hae de Brauw, and Katrijn Lohmann. It was recorded in Rotterdam.

You may also choose to spend some time in the galleries without headphones, and consider attending the scheduled performances to be staged here, each distinctly in dialogue with the exhibition: one by Grace Ellen Barbey on 9-10 February, from 2-4 pm; another by Andrea Essi Cyrot on 2 March at 9-10 pm; and a third one by Johanna Tergan on 12 April at 7:30 pm and on 13 April at 4 pm.

The audio recording, which was especially scripted for this exhibition, tells of the life and work of a number of women artists, writers, and educators, all of whom withdrew to different degrees. The script is organized in five themes: Wilderness, Distance, Transition, Illness, and System. It is interpreted by three different kinds of voice: one develops, one questions. The recording is roughly 30 minutes, and plays in loop on the headphones available below. As you may notice, the term "recording" here is not only meant to denote an audio file; it equally refers to the experience of oral history as a form of assembly, involving recalling, voicing, listening, interpreting. A selection of words placed in vinyl lettering throughout the gallery space echoes the recording.

The in-house exhibition design and the commissioned music soundtrack heard throughout the gallery dwell on the idea of deserting a place, and are inspired by the sounds and colors of desert atmospheres. The color, lighting, and music compositions are informed by the experience of solar time, taking note of different moments of the day, from sunrise to sundown, from dusk to dawn. For its part, the soundtrack was made with musical instruments and synthesizers, and has a lyric resembling natural sounds, from wind effects to the movement of snakes. It consists of three tracks, each with different music and duration, but all playing simultaneously.

PERSOVERZICHT 2019

ABU	Lawrence Abu Hamdan
ALG	Algemeen Witte de With
AC	Alejandro Cesarco
AR	Art Rotterdam
BS	Benelux Salon
CAR	Contemporary Arab Representations
CH	Comphost
CV	Cecilia Vicuña
DJ	Daniel Jacoby
DOA	Drop Out Architecture
EDU	Witte de With Education
EV	Events Witte de With
EX	Exile
FB	Firelei Báez
FP	Future Projects
JR	John Ahearn & Rigoberto Torres
KA	Kunstavond
KFM	Kunsthalle for Music
MCD	Mariana Castillo Deball
MK	Melike Kara
NW	Naamswijziging
PJKK	Prijs voor de Jonge Kunstcritiek
RB	Rossella Biscotti
RCH	Rotterdam Cultural Histories
SH	Sofía Hernández Chong Cuy / Witte de With
U/M	Untitled/MELLY

JANUARI

4 januari, 'Coleccion Patricia Phelps de Cisneros', e-flux^{SH}

9 januari, 'Nieuwe directeur voor Sweachster Kunsthuis', de Woudklank^{ALG}

10 januari, 'Van readymade tot antiekunst', De Groene Amsterdammer^{PJKK}

10 januari, John Rigoberto/John Ahearn, aankondiging Metro Uit^{JR}

11 januari, 'e-flux Journal – 'Exile'', e-flux^{EX}

16 januari, 'Talks & masterclasses', de Volkskrant^{SH}

17 januari, Basje Boer, 'Black box vs. white cube', De Groene Amsterdammer^{ABU}

22 januari, Pollux & van de Beek, 'De Witte man', De Limburger (diversen)^{NW}

31 januari, 'Kopstukken', COLLECT^{ALG}

31 januari, 'Zingen met een boodschap', ZINGmagazine^{ALG}

31 januari, 'Open, deel, bekritiseer en activeer', Metropolis M^{ALG}

31 januari, 'Journals without arrivals', Metropolis M^{ALG}

31 januari, Witte de With Center for Contemporary Art, Uitagenda Rotterdam^{ALG}

31 januari, Vrijdag 8 februari, Uitagenda Rotterdam (KA)

FEBRUARI

1 februari, 'Winnaars de Prijs voor de Jonge Kunstcritiek 2018 – Rotterdam', BK Informatie^{PJKK}

1 februari, 'Nieuwe directeur Kunsthuis SYB – Beetsterzwaag', BK Informatie^{ALG}

2 februari, Helena Julian, 'De oorgetuige. Evocatief onderzoek bij Lawrence Abu Hamdan', Metropolis M^{DOA}

4 februari, 'Culinaire tips in Rotterdam', de Volkskrant^{SH}

4 februari, 'Culinaire tips in Rotterdam', Het Parool^{SH}

21 februari, 'Pakkend oprecht, zonder taboes', H Art^{DOA}

21 februari, Machteld Leij, 'De kracht van geluid', H Art^{ABU}

21 februari, 'Pleitbezorger van het luisteren', 360 Magazine^{ABU}

27 februari, Samuel Saelemakers, 'Benoemen en naamgeven zijn politieke daden', De Standaard^{NW}

28 februari, 'Art Rotterdam Week. Tijd om 'out of the box' te komen', COLLECT^{KA}

28 februari, 'De Hoofdprijswinnaars De Prijs voor de Jonge Kunstcritiek 2018', COLLECT^{PJKK}

MAART

1 maart, 'Jury Volkskrant Prijs bekend', de Volkskrant^{SH}

7 maart, 'Lawrence Abu Hamdan', Artmap^{ABU}

11 maart, 'Rotterdam Travel Guide', Mr Hudson^{ALG}

15 maart, Valeria Mongelli, 'Le mostre da vehere nel primo semestre', 31+ Mag^{FB LAH DOA}

19 maart, Christiane Vuegen, 'Pakkend oprecht zonder taboes' (Andrea Éva Györi), H Art^{DOA}

Steyn Bergs, 'Institutional Transpositions', All Over Magazin^{KFM}

Veronika Trojanska, 'Mariana Castillo Deball', Metropolis M, no. 3^{MCD}

APRIL

12 april, 'Sofía Hernández Chong Cuy over migratie en het verbinden van mensen', interview, Ammodo website^{SH}

17 april, Cihad Caner, 'Lawrence Abu Hamdan, 'earwitnessing' the Syrian civil war', Daily Sabah Arts ^{LAH}

Miquel A. Lopez, 'Cecilia Vicuña, A retrospective for eyes that do not see', Art in America ^{CV}

Ellen Mara de Wachter, 'Sound, an exhibition with....', Art Monthly ^{DOA}

Jamie Martinez, 'A Drexycen Chronocommons at James Coxa Gallery', press release ART FUSE ^{FB}

MEI

22 mei, Maarten Ritman, 'Nog steeds geen naamswijziging', de Telegraaf ^{NW}

30 mei, Julia Bryan-Wilson, Miguel A. Lopez, 'Dissident bodies', Artforum ^{CV}

30 mei, 'Preview Cecilia Vicuña', Artforum ^{CV}

Nieuwsberichten, 'Witte de With hernoemt expositiezaal', De Witte Raaf ^{U/M}

Laurens Besselsen, 'Een tentoonstelling met...', De Witte Raaf, ^{DOA}

JUNI

13 juni, Denisse Espinoza A., 'Desde joven yo defini como...!', La Tercera ^{CV}

20 juni, Nadia Berkelder, 'Streep gaat door Witte de With maar nu nog niet', AD ^{NW}

30 juni, Claudia Calgau, 'Politieke ongesteldheid', Filosofie Magazine ^{CV}

30 juni, Mark Westall, 'Today Art on the Underground present Laure Prouvost', FAD Mag ^{LP}

'International exhibitions selected by Sofía Hernández Chong Cuy', Flash Art ^{SH}

JULI

29 juli, Cihad Caner, 'Anatolian oral tradition inspires mesmerizing show', Daily Sabah Arts ^{MK}

William Kherbek, 'Cecilia Vicuña, a retrospective', MAP blog ^{CV}

AUGUSTUS

29 augustus, Amy Tobin, 'Homage to Vicuña', Burlington Contemporary Art ^{CV}

Alan Quireyans, 'Catzo branco: Surati', H Art ^{RB}

Isabelle Scully, 'Refusing to take root', Metropolis M ^{RB}

SEPTEMBER

2 september, 'Daar waar de kunst zindert', Mister Motley ^{RB}

10 september, Sarah van Binsbergen, 'Het lijkt of de bezoeker wordt geacht ...', de Volkskrant ^{CV}

12 september, Shara Lessley, '#septwomanpoets Cecilia Vicuña', HM Review ^{CV}

'Övül Ö. Durmusoglu on Cecilia Vicuña', Texte Zur Kunst no.15 ^{CV}

OKTOBER

10 oktober, 'Boston ICA selects Firelei Báez for third watershed commission', Artforum News ^{FB}

29 oktober, Caoimhim Mac, 'An awareness of disappearance', Frieze ^{CV}

30 oktober, 'De kunstkeuze van Teus Eenkhoorn', Libelle ^{ALG}

Nia Mutsaers, 'Kunst kijken op de Witte de With', Rotterdampas magazine ^{CV}

NOVEMBER

2 november, Adam Patterson, 'Dingen onder dood', Mister Motley ^{CV}

12 november, Livi Corbelli, 'Vicuña, Casarco, Biscotti, three experiences of contemporary art at Witte de With in Rotterdam', +31 MAG.nl blog ^{CV RB AC}

21 november, 'Guggenheim announces short list for the 2020 Hugo Boss Prize', Webwire ^{CV}

21 november, 'Who are shortlisted for the Hugo Boss prize', AFP Relax News ^{CV}

22 november, 'Cecilia Vicuña wins 2019 Premio Velazquez de Artes Plásticas', Artforum News ^{CV}

Camille Collins, 'Code Meaning', Inside Rotterdam blog ^{AC}

Maxwell Williams, 'Meet the rising artists competing for the coveted \$100.000 Hugo Boss Award Prize', Art Net News ^{CV}

DECEMBER

21 december, Sander van Walsum, 'Waarom het VOC-café van naam veranderde', de Volkskrant, ^{NW}

28 december, Jack van der Leden, 'Grotere betrokkenheid is ongelooflijk belangrijk voor ons', Boekman ^{SH}

31 december, Gill Harington, 'His back pages', London Review of Books blog ^{AC}

FINANCIËEL VERSLAG

Lawrence Abu Hamdan, *Earwitness Inventory*, 2018, 95 bestaande en zelfontworpen objecten/ instrumenten, geanimeerde tekst (op het scherm in de grote zaal), animatie door David Reinfurt en Eric Li, O-R-G, 29:44 minuten, courtesy de kunstenaar. Tentoonstellingsoverzicht *Lawrence Abu Hamdan, een solotentoonstelling*, 2019, Witte de With Center for Contemporary Art, Rotterdam, fotograaf Kristien Daem.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2019

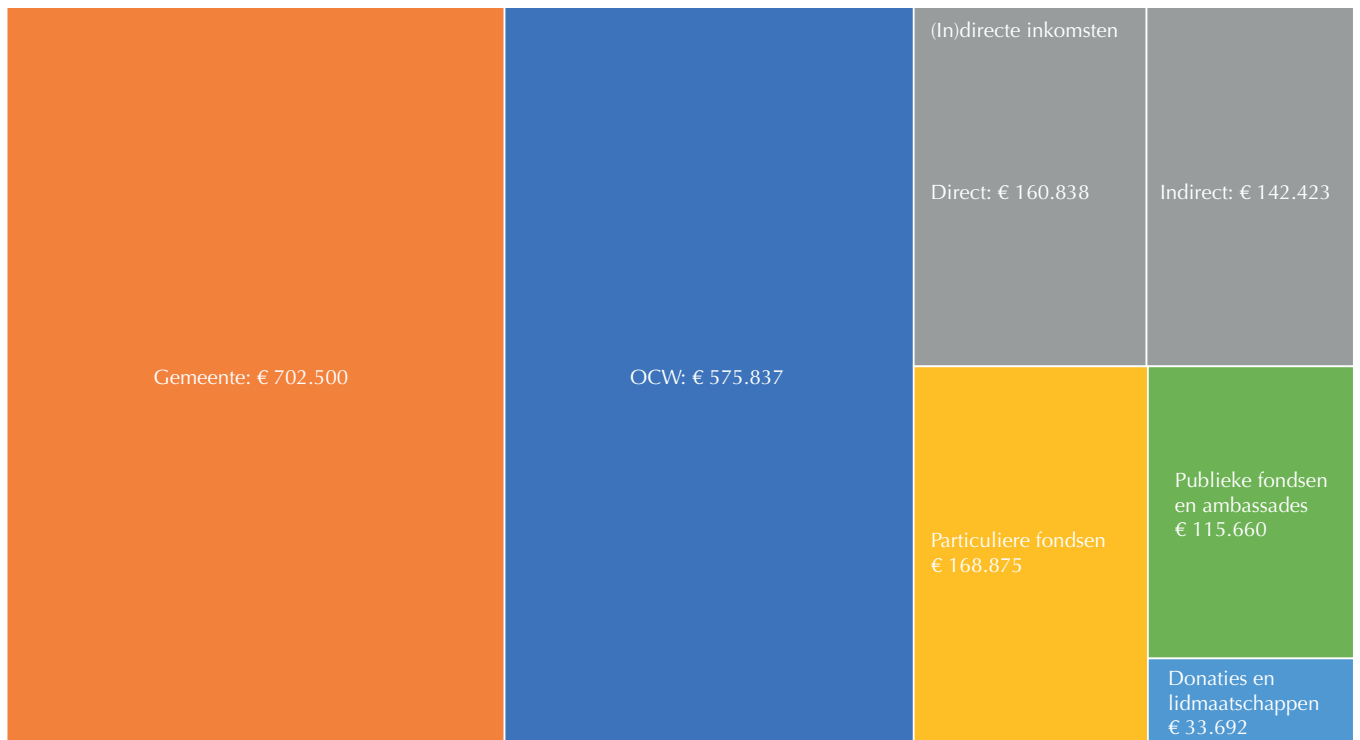
BATEN

	REALISATIE 2019	BEGROTING 2019	REALISATIE 2018
Directe opbrengsten	160.838	155.000	66.422
Indirecte opbrengsten	110.408	100.000	106.466
Overige bijdragen	234.582	140.000	111.918
Subsidiebatens	1.278.337	1.211.339	1.248.698
Overige baten	115.660	50.000	15.728
Som der baten	1.899.825	1.656.339	1.549.232

LASTEN

Personeelslasten	795.927	745.000	782.795
Afschrijvingen	35.973	40.000	39.479
Kosten activiteiten	604.856	546.339	445.398
Huisvestingslasten	196.742	150.000	156.742
Kantoor/ Communicatie lasten	48.663	90.000	63.533
Algemene lasten	76.495	75.000	71.276
Som der lasten	1.758.636	1.646.339	1.559.223
Financieel baten en lasten	-6.155	-10.000	-6.691
Exploitatieresultaat	135.034	0	-16.682

INKOMSTEN WITTE DE WITH CENTRUM VOOR HEDENDAAGSE KUNST

Het positieve exploitatieresultaat van 2019 bedraagt € 135.034, waar het verlies over 2018 € 16.682 was. Toegevoegd is € 21.374 vanuit de verbouwingsreserve en € 43.167 vanuit het bestemmingsfonds OCW. Vanaf 2019 zijn voor instellingen in de basisinfrastructuur de voorschriften over het bestemmingsfonds OCW afgeschaft. Zij hoeven daardoor geen bestemmingsfonds OCW meer aan te houden. De reserves die zij daarin hebben opgebouwd mogen worden ingezet voor de algemene reserve en zijn vanuit daar vrij inzetbaar voor de kernactiviteiten van de instelling. Een reserve van € 70.000 is gevormd voor activiteiten rondom de naamsverandering. Na deze mutaties ontstaat er een resultaat van € 129.575, wat geheel wordt toegevoegd aan de algemene reserve, die sinds 2019 weer positief is geworden. Witte de With genereerde afgelopen jaar € 1.899.825 aan inkomsten, waarvan € 505.825 aan eigen inkomsten, wat neerkomt op 39,5% van de gezamenlijke subsidie van € 1.278.337 van het ministerie van OCW en de Gemeente Rotterdam.

Met instemming van het ministerie van OCW is door het toenmalige bestuur van Witte de With in de jaren 1993 tot en met 1996 een bestemmingsreserve aangelegd voor dekking van de risico's die gelopen worden bij het aangaan van afspraken met internationale coproducenten. Eind 2019 was de hoogte van deze reserve € 74.211. Daarnaast worden bij tegenvallende inkomsten op programmaniveau beslissingen aangepast: minder ondersteuning door fondsen resulteert in aangepaste programmering.

De jaarrekening 2019 sluit met een positief resultaat af (€ 135.034 voor mutaties reserves en fondsen). Na enkele jaren van duidelijk mindere resultaten is de situatie na met name ingrepen in de formatie financieel beter op orde, waarbij ook de toename van publieksinkomsten en bijdragen uit private fondsen de exploitatieomvang en het exploitatieresultaat hebben doen toenemen. Het vermogen om de exploitatie tijdig te laten aanpassen aan afnemende baten of vice versa, leidt tot grotere financiële stabiliteit en een betere performance naar stakeholders. Dit heeft in 2019 tot een sterkere financiële en liquiditeitspositie geleid.

De onzekerheid met betrekking tot de vierjaarlijkse toekenning van gevraagde structurele financiering houdt een risico in. Fondsenwerving via Nederlandse, Europese en andere internationale fondsen – zowel publiek als privaat – heeft structureel aandacht binnen onze bedrijfsvoering. De voor Witte de With zo noodzakelijke additionele bijdragen van publieke fondsen zijn onzeker. De voornaamste reden van afwijzing bij publieke fondsen is dat de projecten worden opgevat als reguliere programmaonderdelen – en dus niet voor additionele subsidiering in aanmerking komen (Witte de With wordt immers al

ondersteund middels publieke gelden van het ministerie van OCW en de Gemeente Rotterdam). Voor projecten die in hun karakter nieuw zijn voor onze instelling, kan Witte de With wel een beroep doen op deze vorm van financiële steun, maar wanneer deze projecten wegens succes voortgezet worden, krijgen ze al snel het stempel 'regulier'. Dergelijke projecten lopen om die reden het risico afgewezen te worden voor additionele publieke financiering.

De transitieperiode tussen de zittingstermijnen van de aftredende naar de aantredende directeur (om de zes jaar) moet zorgvuldig gepland verlopen, in verband met het ontwikkelen van het nieuwe tentoonstellingsprogramma en de bijbehorende fondsenwervingsdoelen, zodat de aanvullende financiering in het eerste jaar van de nieuwe directeur kan worden veiliggesteld.

Melike Kara, *Who smelled the flowers*, 2019, oliestokken en acryl op doek. Met dank aan de kunstenaar en Peres Projects. Tentoonstellingsoverzicht *Melike Kara, nieuw werk* bij Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, 2019. Fotograaf: Kristien Daem.

Bezoekers tijdens de opening van Rosella Biscotti, nieuw werk, op zondag 6 september 2019. Fotograaf: Aad Hoogendoorn.

ORGANISATIE

Firelei Báez, *Je bâtis a roches mon langage*, 2019, geperforeerd zeil, gaas met print, plastic en echte planten, courtesy de kunstenaar, James Cohan Gallery, New York en Kavi Gupta Gallery, Chicago. Tentoonstellingsoverzicht Firelei Báez, *nieuw werk*, Witte de With Center for Contemporary Art, 2019, fotograaf Kristien Daem.

FAIR PRACTICE CODE

Witte de With hecht veel waarde aan gemotiveerd personeel. Eind 2019 werkte Witte de With met 13,33 fte. Het team bestaat uit twaalf werknemers met een vast contract en vijf met een tijdelijke aanstelling. Jaarlijks vinden beoordelings- en functioneringsgesprekken plaats. Om werknemers aan te moedigen hun talenten te ontwikkelen en hun vaardigheden te ontplooiën, investeren we 1 procent van onze jaarlijkse totale loonsom in professionele ontwikkeling (dit percentage komt voort uit de Museum-cao). Witte de With huurt jaarlijks tientallen kunstenaars en docenten in en biedt trainingen aan zodat zij binnen het instituut als art mediator (rondleider) kunnen optreden; ze worden ingehuurd op freelancebasis. De deelnemers aan het werk-leerprogramma staan op de loonlijst van Witte de With en ook stagiairs krijgen een vergoeding. Om de salarissen vast te stellen, volgt Witte de With de Museum-cao van de Museumvereniging en zorgen we ervoor dat de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden actueel zijn.

Witte de With is lid van de belangenvereniging De Zaak Nu sinds de oprichting in 2010. In 2019 ontwikkelde deze vereniging een richtlijn functie- en loongebouw voor presentatie-instellingen, met als uitgangspunt de Fair Practice Code en de Arbeidsmarktagenda. In 2019 heeft Witte de With de kosten in kaart gebracht van eerlijke beloning van personeel in overeenstemming met de Fair Practice Code. Om de honoraria voor kunstenaars vast te stellen, hanteert Witte de With de richtlijn kunstenaarshonoraria voor 100 procent. Witte de With garandeert tevens artistieke integriteit en neemt in de contracten die met de kunstenaars worden afgesloten afspraken op over auteursrechten. Het instituut moedigt goed opdrachtgeverschap aan en biedt kunstenaars een passende vergoeding. Punt van aandacht is wel, dat 2020 het laatste jaar is waarin een gedeeltelijke compensatie aangevraagd kan worden via de tijdelijke regeling van het Mondriaan Fonds (het experimenteerreglement).

In 2019 hebben we een risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) laten uitvoeren van het instituut en zijn faciliteiten. Uit deze inventarisatie kwam een stappenplan voort, waarbinnen een veilige en ge-

zonde werkomgeving leidend zijn. Twee personeelsleden zijn officieel opgeleid om binnen Witte de With te fungeren als preventiemedewerkers. In hetzelfde jaar hebben we ons personeelshandboek bijgewerkt en onder de medewerkers verspreid om hun rechten en plichten te verduidelijken en om best practices te implementeren.

CODE DIVERSITEIT & INCLUSIE

De Code Diversiteit & Inclusie dient op het gebied van publiek, programmering, personeel en partners voor Witte de With als uitgangspunt. Om het programma onder de aandacht te brengen van diverse doelgroepen, op verschillende kennisniveaus en vanuit hun specifieke interesse, werkt Witte de With intensief samen met partners, lokaal, nationaal en internationaal. Een specifiek doel is het verscherpen en diversifiëren van ons personeel en de raad van toezicht. In 2019 benoemde de raad van toezicht nieuwe leden en namen we nieuwe personeelsleden aan, die Witte de With in alle gevallen van binnenuit diversifieerden.

WET DBA

In overeenstemming met de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelatie (DBA) heeft Witte de With de door de Belastingdienst goedgekeurde modelovereenkomsten afgesloten met zijn freelancemedewerkers (waaronder tentoonstellingsbouwers, art mediators, suppoosten en receptionisten). Witte de With zal het beleid met betrekking tot gepaste urenvergoedingen voor freelancers blijven volgen en waar nodig marktconform aanpassen.

WNT

Witte de With neemt de Wet normering topinkomens (WNT) in acht. Geen van de medewerkers in de organisatie verdient meer dan het wettelijk maximum.

DU-BKV

De Decentralisatie-uitkering Beeldende Kunst & Vormgeving (DU-BKV) vormt vanaf het begin een fundamenteel en integraal onderdeel van onze begroting. Onze missie en programmering komen overeen met de prioriteiten van het Rotterdamse BKV-beleid. Witte de With voldoet aan de voorwaarde dat ten minste 70 procent van het BKV-budget ingezet wordt voor activiteiten die inkomensvormend zijn voor kunstenaars. In 2019 bedroeg dit percentage 80 procent.

Rossella Biscotti, *Live feed*, 2019, zeefdruk op katoen, rubber.
Tentoonstellingsoverzicht Rossella Biscotti, *nieuw werk*, 2019, Witte de With
Centrum voor Hedendaagse Kunst, Rotterdam. Fotograaf: Kristien Daem.

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, een stichting die in januari 1990 werd geïnitieerd door de Rotterdamse Kunststichting, wordt ondersteund door de Gemeente Rotterdam en het ministerie van OCW. Directeuren waren achtereenvolgens Chris Dercon (1990–1995), Bartomeu Marí (1996–2001), Catherine David (2002–2004), Hans Maarten van den Brink (interim, 2005), Nicolaus Schafhausen (2006–2011), Defne Ayas (2012–2017). In januari 2018 werd Sofia Hernández Chong Cuy aangesteld voor haar eerste termijn van drie jaar.

GOVERNANCE CODE CULTUUR

Witte de With deelt de opvatting dat transparant management en zorgvuldig toezicht belangrijke voorwaarden zijn voor zowel essentiële als excellente bedrijfsvoering. Het instituut past de acht principes van de Governance Code Cultuur toe. Witte de With is een stichting en sinds december 2015 is het raadvan-toezicht-model van kracht. Het programma en de administratieve processen staan onder toezicht van de directeur-bestuurder van Witte de With. De directeur-bestuurder en de externe accountant worden benoemd door de raad van toezicht. De directeur bepaalt het beleid van het instituut, zet de programmalijn uit, geeft ontwikkelingsstrategieën vorm en is verantwoordelijk voor het in gang zetten van procedures; van fondsenwerving tot communicatie. De directeur legt verantwoording af aan de raad van toezicht. De raad van toezicht bestaat uit zeven (maximaal negen) leden en komt vier keer per jaar samen in bijzijn van de directeur en adjunct-directeur van Witte de With.

RAAD VAN TOEZICHT IN 2019 (NAMEN, FUNCTIES EN NEVENFUNCTIES):

KEES WEEDA
(voorzitter tot 20 juni 2019)
Voorzitter raad van toezicht: Stichting Storm – Tweetakt/Kaap Utrecht
Voorzitter van het bestuur: Stichting Zina (Amsterdam); Stichting Follow-a-Muse (Amsterdam)
Bestuurslid: Stichting Conny Janssen Danst (Rotterdam); Stichting Rotterdam Connectie (Rotterdam), Stichting AVL-Mundo (Rotterdam)

JEROEN PRINCEN
(lid tot 20 juni 2019)
Partner bij DVDW advocaten
Bestuurslid Stichting Beheer Boijmans Van Beuningen
Lid raad van toezicht Stedelijk Museum Schiedam
Lid raad van commissarissen van BinckBank NV

Prof. ir. NATHALIE DE VRIES
(lid tot 20 juni 2019)
Directeur & Founding Partner MVRDV bv (Rotterdam)
Professor Architectural Design TU Delft
Voorzitter BNA, brancheorganisatie Nederlandse architecten (tot 1 juli 2019)
Lid raad van toezicht van de Stichting Groninger Museum voor Stad en Lande
Bestuurslid van de Stichting Kunstbezit en Oudheden Groninger Museum

KATARINA ZDJELAR
Beeldend kunstenaar
Core tutor Piet Zwart Institute (Rotterdam)
Core tutor Master Artistic Research, Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (Den Haag)

GABRIEL LESTER
Beeldend kunstenaar
Main tutor Rietveld Academie (Amsterdam)
Oprichter PolyLester arts and design
Oprichter LestarFilm
Oprichter Stichting Lester Works

STIJN HUIJTS
Directeur Bonnefantenmuseum (Maastricht)
Lid raad van toezicht Poppodium Muziekgeijerij (Maastricht)
Voorzitter Stichting Behoud Moderne Kunst
Lid raad van commissarissen Parkstad Limburg Theaters N.V.

ANNET LEKKERKERKER
(lid, waarnemend voorzitter vanaf 20 juni 2019)
Vicevoorzitter college van bestuur van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (vanaf 1 maart 2019)
Algemeen directeur van Stichting Holland Festival (tot 1 september 2019)
Bestuurslid van de Sikkens Foundation
Bestuurslid Stichting Toneelschuur/Toneelschuurproducties
Lid NTR Adviesraad
Voorzitter ACI (Amsterdams overleg Culturele Instellingen)

ANNUSKA PRONKHORST
(vanaf 20 juni 2019)
Partner Crimson Historians and Urbanists
Lid van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit in Amsterdam
Medeoprichter van de Independent School for the City

TIMME GEERLOF
(vanaf 20 juni 2019)
Partner Windt Le Grand Leeuwenburgh Advocaten
Bestuurslid Vereniging Intellectuele

Eigendom Proces Advocaten (VIEPA)
Bestuurslid Stichting de Doelen Steunfonds

FARIBA DERAKHSHANI
(vanaf 20 juni 2019)
Programme Coordinator Awards bij het Prins Claus Fond

BEZOLDIGINGSBELEID
De toezichtfuncties zijn onbezoldigd.

ZELFEVALUATIE
Op 21 maart 2019 evalueerde de raad van toezicht zichzelf, onder leiding van Jan Loorbach, buiten aanwezigheid van de directeur-bestuurder.

VERGADERDATA
De raad van toezicht vergaderde in 2019 op de volgende data: 21 maart, 20 juni, 12 september, 12 december.

TEGENSTRIJDIGE BELANGEN
In 2019 is geen sprake geweest van tegenstrijdige belangen.

VASTSTELLING
Het jaarverslag 2019 en de jaarrekening 2019 worden vastgesteld in de vergadering van de raad van toezicht op 9 maart 2020.

BEGROTING 2020
De begroting 2020 (als bijlage toegevoegd aan dit verslag) is geaccordeerd door de raad van toezicht in de vergadering van 12 december 2019.

EXTERNE ACCOUNTANT
Berghout+MAS is vanaf 2016 als externe accountant van Stichting Witte de With benoemd door de raad van toezicht. In 2019 heeft de Auditdienst Rijk (ADR) in het kader van een sectoronderzoek onder BIS-instellingen Berghout+MAS en ons controledossier beoordeeld ingevolge de juiste besteding van subsidiemiddelen en de naleving middels accountantscontrole daarop te toetsen. Uit dit onderzoek zijn voor Witte de With geen opmerkingen naar voren gekomen. Voorts heeft de accountant in 2019 een AOIB-beschrijving samengesteld op basis van ons accountantsdossier, voor de in de jaarrekeningcontrole relevante processen.

Melding van onregelmatigheden
De organisatie maakt het mogelijk dat medewerkers die onregelmatigheden menen waar te nemen deze zonder risico voor hun positie kunnen melden. Zij melden deze bij een lid van de raad van toezicht.

Beleggingsbeleid en financiële derivaten
Niet van toepassing.

ROOSTER VAN AAN- EN AFTREDEN:

	Aantreding	Tweede termijn	Uiterlijke aftreding
KEES WEEDA	18 oktober 2011	14 december 2015	20 juni 2019 *)
NATHALIE DE VRIES	01 januari 2013	14 december 2015	20 juni 2019 *)
JEROEN PRINCEN	28 oktober 2013	14 december 2015	20 juni 2019 *)
KATARINA ZDJELAR	23 maart 2015	23 maart 2018	23 maart 2021
GABRIEL LESTER	07 september 2016	07 september 2019	07 september 2022
STIJN HUIJTS	22 maart 2017	22 maart 2020	22 maart 2023
ANNET LEKKERKERKER	05 september 2017	5 september 2020	05 september 2023
ANNUSKA PRONKHORST	20 juni 2019	20 juni 2022	20 juni 2025
TIMME GEERLOF	20 juni 2019	20 juni 2022	20 juni 2025
FARIBA DERAKHSHANI	20 juni 2019	20 juni 2022	20 juni 2025

* De termijnen van Kees Weeda, Nathalie de Vries en Jeroen Princen zijn in verband met het waarborgen van continuïteit voor de destijds recent aangetreden directeur met een half jaar verlengd (van 14 december 2018 tot en met 20 juni 2019). Vacatures voor deze drie posities zijn in maart 2019 openbaar gemaakt. Nathalie de Vries en Jeroen Princen, die allebei zitting hadden in de financiële controlecommissie (audit-commissie) zijn opgevolgd door Annuska Pronkhorst en Timme Geerlof. De vacature voor een nieuwe voorzitter staat open. Tot die tijd is Annet Lekkerkerker waarnemend voorzitter (vanaf 20 juni 2019). Gabriel Lester is herbenoemd in september 2019.

DIRECTIE EN PERSONEEL IN 2019

SOFÍA HERNÁNDEZ CHONG CUY
directeur-bestuurder

PAUL VAN GENNIP
adjunct-directeur

SARAH VAN OVEREEM-VAN DER THOLEN
zakelijk coördinator; titel vanaf juni 2019:
development manager

ROSA DE GRAAF
associate curator

SAMUEL SAELEMAKERS
curator (tot en met 31 mei 2019)

WENDY VAN SLAGMAAT-BOS
production officer; titel vanaf juni 2019:
projectcoördinator

JEROEN LAVÈN
pr & social media editor

YOERI MEESEN
associate director education & public
affairs (tot en met 30 juni 2019)

VIVIAN ZIHERL
research and programs manager (vanaf 1
september 2019)

DOCUS VAN DER MADE
curator of academic and public programs

JESSY KOEIMAN
curator of collective learning

EMMELIE MIJS
educatie-assistent / art mediator

HEBA SOLIMAN
MELLY manager (vanaf 1 september 2019)

ANGÉLIQUE KOOL
executive assistant

GERDA BRUST
officemanager

LINE KRAMER
senior technical supervisor

RACHEL CAREY
boekhouder

ERIK VISSER
receptionist, bibliotheekmedewerker en
office assistant; titel vanaf januari 2019:
books & library assistant

ERWIN NEDERHOFF
receptionist

Stagiair(e)s:
SAROJA LIEN DE ROBLES, LOIS BAKKER,
KARLA HINOJOSA, ANNA SEJBÆK
TORP-PEDERSEN

MARJOLIJN KOK
Archief / WdW25+

EXTERNE MEDEWERKERS:

Zakelijk advies
CHRIS DE JONG

Administratie
FRANK VAN BALEN

Projectleider 100% Hedendaags
MILOU TERPSTRA

Fotografie & film
KRISTIEN DAEM, AAD HOOGENDOORN,
JEROEN LAVÈN, SANDER VAN WETTUM,
HALF & HALF, TAYLER CALISTER, AQUEENE
WILSON

Ontwerpers
JEROEN LAVÈN, STUDIO LAUMES (GODA
BUDVYTYTE EN VIKTORIJA RYBAKOVA),
SYSTEMANTICS, LOES VERSTAPPEN

Installatie tentoonstellingen
TIES TEN BOSCH, JONATHAN DEN
BREEJEN, CARLO VAN DRIEL, CHRIS VAN
MULLIGEN, HANS TUTERT, BARBARA
HELMER

Installatie-assistenten Cecilia Vicuña
KATERINA CAMERON
LILI HUSTON-HERTERICH
ADAM PATTERSON
MARJOLIJN KOK

Deelnemers werk-leerprogramma
2018/2019
CHLOÉ BLANSJAAR
EVA LANGSTRAAT
TAYLER CALISTER
SYTZE VAN DER WOLK
JOY RAVENSWAAIJ
STIJN KEMPER
SJOERD VAN KAMPEN
MOHAMED CHAJID
GIZEM ADANUR

Fellows werk-leerprogramma
STIJN KEMPER
TAYLER CALISTER

Deelnemers werk-leerprogramma
2019/2020
AQUEENE WILSON
MEREL DROP
AYUMI ROSA FILIPPONE
JEMIMAH VAUGHAN
YAHAIRA BRITO MORFE
APRIL GEOFFREY
BAN TAWFIQ
KID FENG
MERLIJN MOLLINGA
EREN KALPOE

Team Parallel Curriculum 2019
MAUD BERDEN
(Piet Zwart Institute)
ROSA ELK
(Vrije Universiteit Amsterdam)
SANDER HINTZEN
(Stockholms Universitet)
JASMIJN LINDEN
(Willem de Kooning Academie)
SALVADOR MIRANDA
(Piet Zwart Institute)
ADAM PATTERSON
(Piet Zwart Institute)

Receptionisten
MARGUERITE DE GEUS
ANITA HRNIC
NADIA VAN LUIJK
MARIEKE PRUIS
GIJSBERT VAN DER WILT
LIZA WOLTERS

Gallery attendants/floormanagers
MARY BABAYAN
VERONIKA BABAYAN
NATHAN BASTIEN
REMTY ELENGA
ANITA HRNIC
RABIN HUISSEN
ABRAHAM MEEUWSEN
RAQUEL VERMUNT
GINO VAN WEENEN
KARIN WESTENDORP
LIZA WOLTERS

Hosts via Randstad
GIZEM ADANUR
SANDY DOS SANTOS CASTRO
ZAKARIA EL AMIRI

Ondersteuning events en openingen
GIZEM ADANUR
DANNI VAN AMSTEL
BERGUR THOMAS ANDERSON
YANA EEKERT
WALID EL YAKOUBI
ALEX FALK
SJOERD VAN KAMPEN
BETTINA KOHRS
FRANKLIN LOPES
JAN VAN DE MERBEL
MICHELLE MOOIJ
COLLETTE RAYNER

Art mediators / rondleiders
VERONIKA BABAYAN
LOIS BAKKER
KATREIN BREUKERS
LISA DIEDERIK
FEMKE GERESTEIN
FIEN DE GRAAF
ANNA BARBARA KOLBE
MAXIME OSSEMAN
GERMA ROOS
BRAM VERHOEF
KIMBERLY VICENTE
GINO VAN WEENEN
ROOS WIJMA
LESLEY WIJNANDS

EXTRA CURRICULUM

SOFÍA HERNÁNDEZ CHONG CUY is lid van het bestuur van Creative Time (New York) en van de raad van toezicht bij de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (Den Haag). Zij nam in 2019 plaats in de jury van de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2019, het Curatorial Programme van De Appel (Amsterdam), Battaglia Foundry Sculpture Prize (BFSP, Milaan) #04 Selection Committee, en de NN Group Art Award 2020. Ze was externe beoordelaar van de afstudeertentoonstelling bij het Sandberg Instituut (Amsterdam) en spreker bij diverse kunstbeurzen en conferenties zoals Contemporary Art Days Summit (Stockholm) en Bellas Artes Projects (Manila). Zij was curator van de tentoonstelling *Portadores de sentido* in Museum Amparo (Puebla, México) met werken uit de Colección Patricia Phelps de Cisneros. Door het Actieplan Cultuur & Creatief was ze uitgenodigd om deel te nemen aan een dialoogsessie over het vernieuwen van de Code Culturele Diversiteit voor de culturele en creatieve sector in Nederland. De vernieuwde Code Diversiteit & Inclusie werd in november 2019 gepresenteerd.

PAUL VAN GENNIP is bestuurslid van Kunstblock (Rotterdam).

SARAH VAN OVEREEM is bestuurslid van ArtTable Nederland, een netwerkorganisatie van vrouwen in de beeldende kunst, gericht op het delen van kennis en ervaring. Van het bestuur van Stichting Valley of the Possible, een Refugio for Art & Research, in La Araucanía Andina (Chili), is zij penningmeester. In maart 2019 nam zij deel aan de 5th Annual KBFUS Alumni-PPE Conference, *Reality Bites | The End of a Dream or A New Dawn* in het M HKA Antwerpen. In september nam zij deel aan de cursus Excel Plus bij de Excel Academy. In december trad zij toe tot de Begeleidingscommissie van een onderzoeksproject over de inkomensposities en verdienvermogens van professionals in de creatieve industrie door de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Vrije Universiteit Amsterdam.

ROSA DE GRAAF nam in maart 2019 deel aan een Curators Networking trip ter gelegenheid van Art Dubai en de Sharjah Biennial. In april 2019 was zij in Buenos Aires waar zij deelnam aan verschillende *network events* en lokale ateliers bezocht

ter gelegenheid van de ArteBA. In diezelfde maand bezocht zij Medellín, ter gelegenheid van de Medellín Art Fair. In oktober bezocht zij het Gallery Weekend in Santiago de Chile. Gedurende het jaar bezocht zij als gastadviseur de ateliers van studenten aan de Jan van Eyck Academie in Maastricht.

JESSY KOEIMAN woonde van 27 mei tot en met 3 juni 2019 de *Tilting Axis 5* Conferentie *Beyond Trends: Decolonisation and Art Criticism* in Guadeloupe bij. *Tilting Axis* brengt kunstenaarsinitiatieven, kunstinstellingen uit de particuliere en publieke sector en kunstenaars, schrijvers, onderzoekers en curatoren samen en biedt op intieme schaal ruimte voor uitwisseling en reflectie om na te denken over hoe we kunnen bijdragen aan een meer inclusieve en rechtvaardige kunstwereld. Op 15 november was Jessy aanwezig bij het rondetafelgesprek *Transnational artistic collaborations with the African continent and the diaspora*, dat werd georganiseerd door Kulturstiftung des Bundes, gehouden bij the Black Archives in Amsterdam. Dit gesprek ging vooral over de relaties die instituten hebben met het continent Afrika en de bijbehorende diaspora's. Aanwezigen waren: Stedelijk Museum Amsterdam, Patricia Kaersenhout, Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, Kulturstiftung des Bundes en The Black Archives. Vanaf november neemt Jessy deel aan een vierdelige cursus Inclusief Leiderschap, georganiseerd door het Fonds voor Cultuurparticipatie.

DOCUS VAN DER MADE was in 2019 curator van de ArteZ Arnhem DBKV Finals - graduation show, en advisory board member van *Kunstlicht*. Van februari tot en met mei 2019 gaf hij les op de Erasmus School of History, Culture and Communication, als onderdeel van de tutorial *Arts and Culture Policy (Introductie Kunst- en Cultuurbeleid, BA1)*. Van 9 tot en met 13 september organiseerde de Nederlandse ambassade in Duitsland in samenwerking met het Mondriaan Fonds een werkbezoek aan Duitsland waaraan zes vertegenwoordigers van Nederlandse presentatie-instellingen deelnamen. Doel van de reis was netwerkverbreding en samenwerking tussen Duitse en Nederlandse presentatie-instellingen. Naast Docus van der Made waren de deelnemers: Roel Arkesteijn (curator De Domijnen), Valentijn Byvanck (directeur Marres, Huis voor Hedendaagse Cultuur), Daphne Rieken (programmeur en redacteur Extrapool), David Smeulders (curator of education and communication De Appel) en Lua Vollaard (curator Stroom).

EMMELIE MIJS is art mediator, museumdocent en ontwikkelt educatieve programma's voor diverse Rotterdamse culturele instellingen. Sinds 2019 studeert zij aan de Willem de Kooning Academie voor docent beeldende kunst en vormge-

ving (parttime). JEROEN LAVÈN was op 8 februari 2019 bij de deelnemersbijeenkomst Museumnacht010 in WORM, Rotterdam. Op 4 maart 2019 nam hij deel aan het DEN-event (Kruisplein 40, Rotterdam) en op 21 maart 2019 aan de Dag van het Mecenaat in Het Compagnietheater (Amsterdam). Op 10 mei 2019 was hij aanwezig bij de presentatie van de Rotterdamse Lonely Planet in boekhandel Donner, Rotterdam. Op 15 mei was hij aanwezig bij de eindpresentatie International Advisory Board on Tourism in Theater Rotterdam. Op 2 juli 2019 nam hij deel aan We Are Public in Theater Rotterdam en op 10 juli 2019 aan de workshop *Aan de Slag met Podcasts* in de Koninklijke Bibliotheek (Den Haag). Op 13 september 2019 was hij aanwezig tijdens de Opening van het Culturele Seizoen, georganiseerd door Rotterdam Partners in de Kunsthal (Rotterdam). Van 18 tot 22 september was hij namens Witte de With aanwezig op de New York Art Book Fair, MoMA PS1 (New York). Op 2 oktober nam hij deel aan de Kickoff Museumnacht010 in WORM (Rotterdam) en op 17 oktober 2019 was hij aanwezig bij de Rotterdam Partners-bijeenkomst in de Maassilo (Rotterdam). Op 24 oktober 2019 nam hij deel aan de Art Rotterdam Week 2020 meeting, georganiseerd door Rotterdam Partners en Rotterdam Festivals in het Schielandshuis (Rotterdam). Op 1 november 2019 was hij bij de presentatie van de nieuwe Code Diversiteit & Inclusie, georganiseerd door Beeld & Storm in het Literatuurmuseum (Den Haag). Op 23 november 2019 was hij namens Witte de With aanwezig op de Printing Plant Art Book Fair (Amsterdam). In 2019 verzorgde hij op freelancebasis de PR & Communicatie voor Stichting Kunstblock.

ANGÉLIQUE KOOL volgde in augustus 2019 een eendaagse opleiding met certificaat tot Preventiemedewerker bij de Stichting Bedrijfs hulpverlening Nederland.

GERDA BRUST is sinds 2017 hoofdredacteur van het tijdschrift *Vormen uit Vuur*, een uitgave van de Vereniging van Vrienden van Ceramiek en Glas. In februari heeft zij de schenking van Mieke Spruit-Ledeboer voor Keramiekmuseum Princessehof in Leeuwarden geregistreerd, en sinds de zomer werkt zij als vrijwilliger bij het Nederlands Kunsthistorisch Instituut (voorheen RKD) waar zij het archief van Mieke Spruit-Ledeboer verwerkt om opgenomen te kunnen worden in RKD Archives.

LINE KRAMER werd toegelaten tot de DAI, Dutch Art Instituut als MA (Master Fine Arts)-student (een tweejarige opleiding). In maart en april 2019 volgde zij een cursus van zes avonden, *Art and Politics*, over de relatie tussen hedendaagse kunst en het politieke, bij BAK, basis for actuele kunst (Utrecht). De cursus concentreerde zich specifiek op de historische periode vanaf het kanteljaar 1989

tot het heden en werd gegeven door Maria Hlavajova, algemeen en artistiek directeur van BAK. In augustus 2019 volgde line een eendaagse opleiding met certificaat tot Preventiemedewerker bij de Stichting Bedrijfshulpverlening Nederland.

ERWIN NEDERHOFF is eigenaar van De Molenwinkel van Delfshaven en oprichter van de FRANK Foundation (Rotterdam). Hij realiseert kunstprojecten in de openbare ruimte.

In november 2019 hebben de volgende medewerkers de herhalingscursus Bedrijfshulpverlener (BHV) gevolgd:

PAUL VAN GENNIP
GERDA BRUST
ANGÉLIQUE KOOL
DOCUS VAN DER MADE
EMMELIE MIJS
ERIK VISSER

De volgende freelance-medewerkers hebben in 2019 de herhalingscursus Bedrijfshulpverlener gevolgd:

RABIN HUISSEN
GINO VAN WEENEN
GIJSBERT VAN DER WILT

WITTE DE WITH DANKT

#

010 Says It All

A

Lawrence Abu Hamdan
Academie voor Cultuurmanagement
Acceleration Lab
Gizem Adanur
Dawn Adès
Riksa Afiaty
Anahí Aguirre
John Ahearn
Ariel Aisiks
Niels Albers
Gladys Albitrouw
Rino Alvarez
Santiago Alvarez Vega
Ambassade van Chili
Ambassade van Uruguay
Amenti Collective
Ammodo
Amsterdam Art Weekend
Najah Aouaki
Julieta Aranda
Daniela Aravena Jordan
Art Rotterdam
ARTBO Colombia
Auxs and the EQ's
Tash Aw
Melanta Ayon
Mercedes Azpilicueta

B

Firelei Báez
Jack Bakker
Hans Bakker
Barber Bob
Grace Ellen Barkey
Hotel Bazar
Timme Beatbox
Maja Bekan
Bregje Benecke
Darly Bennecker
Maud Berden
Olga Beumer
Minia Biabiany
Liesbeth Bik
Bilderberg Parkhotel
Rossella Biscotti
Chloé Blansjaar
Jacqueline Blom
Fiep van Bodegom
Boek & Meester
Marjolein de Boer
Mario Boeyen
Michael Bonemeijer
Paula van den Bosch
Teana Boston-Mammah
Nadine Botha
Megan Boyle
Florian Braakman

Janpier Brands
Elsie de Brauw
Kévin Bray
Yahaira Brito Morfe
Marianne Brouwer
Julia Bryan-Wilson

C

Kaye Cain-Nielsen
Joop van Caldenborgh
Najendra Caldera
Nash Caldera
Tayler Calister
Sebastián Leonardo Canales Angulo
Malissa Anne Cañez Sabus
Manq Carrot
Mariana Castillo Deball
CBK Rotterdam
Alejandro Cesarco
Jeroen Chabot
Noreen Chadha
Mohamed Chajid
Gauthier Chambry
Chisenhale Gallery
Binna Choi
Heman Chong
citizenM Rotterdam
Marie Civikov
Claudia's Delight
Edward Clydesdale Thomson
Tyler Coburn
James Cohan
Contemporary Art Museum St. Louis
COOL aan de Gang
Cooperativa Cráter Invertido
Cornerhouse
Sarah Cosulich
Florian Cramer
Naomi Credé
Claudia Curio

D

Kristien Daem
Catherine David
Wouter Davidts
Chloë Delanghe
Sarah Demeuse
Devón
Angeliki Diakrousi
Antonio Dias
Leo van Die
Hans van Dijk
Timothy van Dijk
Directorate of Cultural Affairs (DIRAC)
Distributed Art Publishers (D.A.P.)
Felipe Dmab
Nelly Dos Reis
Hélène Doub
Carolyn Drake Kandiyoti
Renée en Bob Drake
Sanne van Driel
Merel Drop
Laura Dupuy
Amna Durani

E

e-flux
Baldvin Einarsson
Rosa Elk
Jacko Engee
Minister Ingrid van Engelshoven
Jane England
Epopee
Erasmus University College
Gritta Ewald

Extra Extra

F

Wapke Feenstra
Kid Feng
Priscila Fernandes
Festival Magia
Pascale Fila
Ayumi Rosa Filippone
Michael Findlay
Koenrjbiarnie Firipersad
Chris Fitzpatrick
Job Floris
iLiana Fokianaki
Fonds voor Cultuurparticipatie
Mikko Fritze
Thomas Fuesser
Coco Fusco

G

Kaoutar Gadir
Dora García
Mario García Torres
Annet Gelink
Gemeente Rotterdam
April Geoffrey
Pascal Gielen
Linde Gispén
Hermien Goderie
Bob Goedewaagen
Michiel Goemans
Goethe-Institut Niederlande
Google Grants
Melissa Gordon
Amy Gowen
Martje de Graaf
Daniel Grita
Roland Groenenboom
Vera Gulikers
Kavi Gupta
Andrea Éva Gyri

H

Ginger Haasbroek
Rob Hamelijncck
Harry Hamelink
Sharon Hayes
Jan van Heemst
Jeanne van Heeswijk
Lotte Hemme
Louis Henderson
Henry Moore Foundation
Atelier Herenplaats
Federico Herrero
Maurits Hertzberger
Sander Hintzen
Fons Hof
Aad Hoogendoorn
Merel van 't Hullenaar
Bas van den Hurk

I

Idea Books
María Teresa de Jesus Infante Caffi
Institut français des Pays-Bas
Institute for Studies on Latin American Art (ISLAA)
Institute of Modern Art (Brisbane)
International Film Festival Rotterdam (IFFR)
Stanley Ipki

J

Emily Jacir
Tina Jeranko

Jeugd Vakantiepaspoort
Chris de Jong
Karin de Jong
Nicole Jordan
Dr. Jordan Institute

K
Eren Kalpoe
Sjoerd van Kampen
Jan Kaps
Melike Kara
Kaus Australis
Machiel Keestra
Stijn Kemper
Mahmoud Khaled
King Baudouin Foundation United States
(KBFUS)
KINO
Wessel Klootwijk
Berry Koedam
Robert-Jonathan Koeiers
Djamilys Koffy
The KOKRA FAMILY
Anne Kolbe
Lisa Kolet
Koninklijke Academie van Beeldende
Kunsten (KABK)
Irene Kopelman
Jacqueline Kostermans
Chris Kraus
Brian Kuan Wood
Kunstblock
Kunstlicht
kurimanzutto
José Kuri
Ernest van der Kwast

L
Ine Lamers
Vanessa Lamounier de Asis
Anno Lampe
Charl Landvreugd
Eva Langstraat
Quinn Latimer
Goda Budvytyte & Viktorija Rybakova,
Studio Laumes
Phillip Lebedev
Leeszaal Rotterdam West
Lehman Maupin
Tanya Leighton
Noortje de Leij
Annet Lekkerkerker
Wilfried Lentz
Christina Li
Joep van Lieshout
Milou van Lieshout
Jasmijn Linden
Eelco van der Lingen
Lucy Lippard
Katrin Lohmann
Miguel A. López
Matteo Lucchetti

M
Carla María Macchiavello
Dr. Alyce Mahon
Cesar Majorana
Michelle Mandos
Mónica Manzutto
Camila Marambio
Marcial MarambioOlivier Marboeuf
Chus Martinez
Jamal Martis
Christianne Mattijssen

Elize Mazadiego
Sara Meadows
Tessa Meerman
Maurice Meewisse
Mendes Wood DM
Charles Mensach
Noor Mertens
Metahaven
Kristin Metho
Muebles Manuel
Ed de Meyer
Ana María Millán
Ministerie van Buitenlandse Zaken Chili
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap (OCW)
Salvador Miranda
Merlijn Mollinga
MoMA PS1
Mondriaan Fonds
MONO
Randy Morais
Gustavo Morales
Humberto Moro
Olly Morton
Jan Mot
Priscilla Motman
Carlos Motta
Museumkaart
Museo Universitario Arte Contemporá-
neo (MUAC)

N
Rosalind Nashashibi
Van Nelle Fabriek
NEW JAMM
New York Art Book Fair
Niels Nieuborg
Het Nieuwe Instituut
Frank van der Noll
David Norr
North Sea Round Town
NRC Café
Jari Nuno
Christian Nyampeta

O
Alice O'Connor
An Onghena
Sol Oosel
Open Monumentendag
Jane Ortet
Kevin Osepa
Maxime Osseman
Maire-Louise Oster
Eliane Otta

P
Rosa Paardenkooper
Adam Patterson
Liene Pavlovska
Peach
Odair Pereira, DAIR Design
Peres Projects
Javier Peres
Gabriela Pérez Contreras
Josie Perry
Kiki Petratou
Shailoh Phillips
Piet Zwart Institute, Master Fine Art
Josien Pieterse
Wim Pijbes
Rory Pilgrim
Lex Plompe
Mirko Podkowiak
Jeroen Princen

Prins Bernhard Cultuurfonds
Printing Plant Art Book Fair
PrintRoom
Publication Studio Rotterdam

Q
La Quadriennale di Roma

R
Radio Sater
Tina Rahimy
Pablo José Ramírez
Joy Ravenswaaij
The Rennie Collection
Patrick Rhine
Patrick Ribeiro
Roy Rietbroek
Haco de Ridder
Bjorn Romy
Gerrit Jan de Rook
Rotterdam Arts & Sciences Lab (RASL)
Rotterdam Festivals
Rotterdam Partners
Rotterdampas

S
Mao Saito
Sandberg Instituut
Madelon van Schie
Fabian Schöneich
Sharon Schultz
Tramaine de Senna
Blanca Serrano Ortiz
Shanisa
Showroom MAMA
Vivian Sky Rehberg
Adelheid Smit
Luuk Smits
Dirk Snauwaert
Praneet Soi
Lorena Solis Bravo
Spraa kuhloos
Renée Staal
Stichting Droom en Daad
Stichting Keti Koti Tafel
Francesco Stocchi
Femke van der Stoep
Donn Stone
Studio Manuel Raeder
Suzanne Swarts
Karoline Swienzynski

T
Ban Tawfiq
Johanna Tengan
TENT
Sebastien Tien
Rigoberto Torres
Wendy Tronrud
Wu Tsang

U
Ullens Center for Contemporary Art

V
V2_Instituut voor de Instabiele Media
Jemimah Vaughan
Rein Verhoef
Hedwig Verhoeven
Natoucha Verkerk
Nelly Verkerk
Cecilia Vicuña
MARIKE Vierstra
Anton Vidokle
Alice Vlaanderen

Lyda Vollebregt
Voorlinden Museum
Rob de Vree
Tao G. Vrhovec Sambolec
Samuel Vriezen

W

Suzanne Wallinga
Mary Wang
Arie Jaap Warnaar
Kees Weeda
Eelco van Welie
Rob Westerink
Marieke Wiegel
Moniek van der Wiel
WIELS
Yorgo Wieringa
Ellen Wijnstok
Juliette de Wijkerslooth
Willem de Kooning Academie
Willem de Kooning Academie Honours
Programme
Aqueene Wilson
Louis Windzak
Ivan Winter
De Witte Raaf
Sytze van der Wolk
Yin Yin Wong
WORM, instituut voor Avantgardistische
Recreatie

Y

Yasslines
Mia You

Z

Akram Zaatari
Mercedes Zandwijken
Catherine de Zegher
Zhizhong
Kitty Zijlmans
Nathalie Zonnenberg
Joke van der Zwaard

Medewerkers Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, kunstenaars en genodigde tijdens de opening van nieuwe tentoonstellingen op zondag 27 januari 2019. Fotografie: Aad Hoogendoorn.

Medewerkers Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, kunstenaars en genodigde tijdens de opening van MELLY op zondag 7 april 2019. Fotografie: Aad Hoogendoorn.

Medewerkers Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, kunstenaars en genodigde tijdens de opening van nieuwe tentoonstellingen op zondag 26 mei 2019. Fotograaf: Aad Hoogendoorn.

Medewerkers Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst, kunstenaars en genodigde tijdens de opening van nieuwe tentoonstelling op zondag 8 september 2019. Fotografie: Aad Hoogendoorn

Eindredactie: Sofía Hernández Chong Cuy,
Sarah van Overeem-van der Tholen, Paul van Gennip,
Jeroen Lavèn, Annemarie van den Berg
Vertaling introductie: Marie Louise Schoondergang
Ontwerp: Studio Laumes (Goda Budvytyte en Viktorija
Rybakova)

© Witte de With Centrum voor Hedendaagse Kunst;
auteurs; fotografen; kunstenaars; deelnemers;
bezoekers, 2019.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag
worden verveelvoudigd, opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar
gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen,
of enige andere manier, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Openbare evenementen georganiseerd door Witte
de With Centrum voor Hedendaagse Kunst zijn
gedocumenteerd voor educatief gebruik en voor in
ons archief. U kunt altijd bezwaar maken tegen gebruik
van bepaalde afbeeldingen door een e-mail te sturen
naar press@wdw.nl.

